

Skrivelse  
Regelförenklingar ifråga om  
viltvårdsområden



# Sammanfattning

## Uppdraget

Naturvårdsverket fick i uppdrag att efter samråd med länsstyrelserna i berörda län analysera möjligheten att förenkla överlåtelse eller upplåtelse av jakträtt i en viltvårdsområdesförening och vid behov föreslå förändringar i lag (2000:592) om viltvårdsområden. Vi skulle även överväga eventuella andra aktuella behov av förändringar i lagen om viltvårdsområden.

Uppdraget redovisades till regeringskansliet (Näringsdepartementet) den 28 november 2016.

## Förslag till ändringar i lagen om viltvårdsområden

### Villkor för bildande

Naturvårdsverket vill införa ytterligare ett kriterium för bildande av ett viltvårdsområde. Naturvårdsverket föreslår att, utöver områdets belägenhet och omfång ska de bestämmelser som reglerar den nya adaptiva älgförvaltningen styra vid bedömningen av om bildande av ett viltvårdsområde är lämpligt.

### Stadgar

Naturvårdsverket förtydligar här vad en viltvårdsområdesförenings stadgar bör reglera. Bestämmelsen om vad en viltvårdsområdesförenings stadgar ska innehålla är förhållandevis övergripande. Naturvårdsverket föreslår därför att den ska ange när och hur kallelse till föreningsstämman ska ske och hur andra meddelanden ska komma till medlemmarnas kännedom.

### Särskilda villkor för vissa beslut

#### ÖVERLÅTELSE OCH UPPLÅTELSE AV JAKTRÄTT

Naturvårdsverket föreslår att en viltvårdsområdesförenings styrelse får möjlighet att besluta om att medge rätt att upplåta eller överlåta jakträtt. Beslut om att vägra tillstånd till en sådan upplåtelse eller överlåtelse bör även fortsättningsvis fattas av föreningsstämman. I den delen föreslås därför ingen förändring.

### Verksamhet

#### ARTER, INRIKTNING OCH OMFATTNING

Idag får en viltvårdsområdesförening endast besluta om områdes- eller gemensamhetsjakt efter vissa angivna viltarter. Naturvårdsverket föreslår att denna begränsning av arter tas bort. Istället föreslår Naturvårdsverket att föreningen kan besluta om vilka arter som får jagas genom områdes- eller gemensamhetsjakt, med ett undantag.

Naturvårdsverket föreslår att vildsvin helt undantas från möjligheten till områdes- och gemensamhetsjakt inom viltvårdsområden genom att det införs ett nytt andra stycke i 23 §.

Naturvårdsverket föreslår vidare att viltvårdsområdesföreningen får en begränsad möjlighet att besluta om jaktens genomförande (avskjutningens omfattning och inriktning) vid områdesjakt. Enligt Naturvårdsverkets förslag får en viltvårdsområdesförening besluta om avskjutningens omfattning och inriktning efter annat vilt än varg, björn, järv, lo, älg och kronhjort om områdesjakt ska bedrivas.

Naturvårdsverket föreslår vidare att den särskilda bestämmelsen om områdes- och gemensamhetsjakt efter stora rovdjur och vildsvin för att begränsa skador (24 §) upphävs. Bestämmelsen reglerar rätten till områdes- och gemensamhetsjakt för vissa arter. Detta medför mindre följdändringar i andra bestämmelser om viltvårdsområdets organisation och verksamhet.

#### FÄLLT VILT OCH UPPLÅTELSE OCH ÖVERLÅTELSE AV JAKTRÄTT

När det gäller bestämmelsen om rätten till vilt som dödats i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler behövs ett förtydligande. Naturvårdsverket föreslår ett tillägg med innebörden att sådant vilt tillfaller föreningen först om inte annat följer av annan lag.

Naturvårdsverket föreslår att endast krav på en minsta areal får utgöra skäl för att viltvårdsområdesföreningen ska kunna vägra någon att upplåta eller överlåta jakträtt inom området. Det innebär att dagens möjlighet till vägran med hänvisning till olämplighet eller olägenhet tas bort.

#### AVGIFTER

Naturvårdsverket föreslår ett förtydligande avseende en viltvårdsområdesförenings möjlighet att ta ut avgifter för jakt och fällt vilt. Förslaget innebär att detta endast ska gälla de jakträttshavare som deltar i jakten.

### **Ändring och upplösning av viltvårdsområde**

#### UTESLUTNING

Naturvårdsverket föreslår att det i 33 § införs ytterligare grunder för uteslutning ur viltvårdsområdet.

Förslagen innebär följande;

- efter ansökan från fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att en eller flera fastigheter med samma ägare kan uteslutas ur viltvårdsområdet om det bättre främjar viltvården med hänsyn till allmänna intressen.

- efter ansökan från fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att utesluta en fastighet som till största delen ingår i ett älgförvaltningsområde som ligger utanför viltvårdsområdet

- efter ansökan från fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att utesluta en fastighet om förutsättningarna på annat sätt väsentligen har förändrats.

Vidare föreslås ett justerat andra stycke i 33 § med följande lydelse. Om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen är överens får föreningen besluta om uteslutning. Viltvårdsområdesföreningen ska underrätta länsstyrelsen om alla sådana förändringar.

### **Överklagande**

Naturvårdsverket anser att överprövningen av beslut fattade av viltvårdsområdesföreningens stämma eller styrelse bör koncentreras till vissa länsstyrelser. Vilka länsstyrelser som är mest lämpliga behöver utredas ytterligare. Naturvårdsverket föreslår därför att ett bemyndigande till regeringen införs i bestämmelsen om överklagande. På så sätt kan en närmare reglering tas fram genom förordning.

### **Övrigt - Förslag till ny bestämmelse**

#### **FÖRSLAG TILL NY BESTÄMMELSE**

Naturvårdsverket föreslår att en ny bestämmelse införs i lagen, lämpligen under den del av lagen som avser verksamheten (22-30 §§). Den föreslagna bestämmelsen innebär att viltvårdsområdesföreningen är skyldig att upprätthålla ett aktuellt register över de fastigheter som ingår i viltvårdsområdet och över områdets gränser.

Viltvårdsområdesföreningen föreslås även bli ansvarig för att snarast anmäla alla förändringar som rör viltvårdsområdets gränser till länsstyrelsen. Det gäller förändringar som inte handlar om beslut om uteslutning ur viltvårdsområdet enligt 33 §. Att sådana förändringar ska anmälas framgår redan av den föreslagna justeringen i 33 §.

## **Konsekvenser**

De föreslagna ändringarna i lagen om viltvårdsområden förenklar och påverkar viltvårdsområdesföreningarnas möjlighet att fatta beslut och styra över jakten inom området. Förslagen påverkar även länsstyrelsens hantering av bildande av och uteslutning ur viltvårdsområden. Viltvårdsområdena anpassas genom förslagen till den adaptiva viltförvaltning som råder idag, och då särskilt till den nya älgförvaltningen.



# Innehåll

<b>SAMMANFATTNING</b>	<b>3</b>
<b>INNEHÅLL</b>	<b>7</b>
<b>1 INLEDNING</b>	<b>9</b>
1.1 Uppdraget	9
1.1.1 Uppdragets genomförande	9
1.2 Bakgrund	10
1.2.1 Syftet med lagen om viltvårdsområden och lagens utveckling över tid	10
1.2.2 Gällande rätt	12
1.2.3 Skydd av fri - och rättigheter	13
1.2.4 Viltvårdsområden förekomst och utbredning idag	13
1.2.5 Viltförvaltning idag	15
<b>2 FÖRSLAG TILL FÖRÄNDRINGAR SAMT SKÄL</b>	<b>17</b>
2.1 Förslag till ändringar i lagen om viltvårdsområden	17
2.1.1 Villkor för bildande	17
2.1.2 Stadgar	17
2.1.3 Särskilda villkor för vissa beslut	17
2.1.4 Verksamhet	17
2.1.5 Ändring och upplösning av viltvårdsområde	18
2.1.6 Överklagande	19
2.1.7 Övrigt - Förslag till ny bestämmelse	19
2.2 Förslag till ändring i lagen (2000:592) om viltvårdsområden	20
2.3 Skäl	26
2.3.1 Villkor för bildande	26
2.3.2 Stadgar	26
2.3.3 Särskilda villkor för vissa beslut	27
2.3.4 Verksamhet	27
2.3.5 Avgifter	31
2.3.6 Ändring och upplösning av viltvårdsområde	31
2.3.7 Överklagande	33
2.3.8 Övrigt - Förslag till ny bestämmelse	34
<b>3 ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER OM VILTVÅRDSOMRÅDEN</b>	<b>36</b>
3.1 Synpunkter från myndigheter och intressenter	36

3.2	Synpunkter om viltvårdsområdenas egna tillägg till normalstadgarna	38
<b>4</b>	<b>KONSEKVENSBEDÖMNING</b>	<b>39</b>
4.1	Konsekvenser av förslagen sammantaget	39
4.2	Konsekvenser av de lagda förslagen	39
4.2.1	Villkor för bildande	39
4.2.2	Stadgar	39
4.2.3	Särskilda villkor för vissa beslut	39
4.2.4	Verksamhet	40
4.2.5	Ändring och upplösning av viltvårdsområde	41
4.2.6	Överklagande	41
4.2.7	Övrigt - Förslag till ny bestämmelse	42
<b>5</b>	<b>KÄLLFÖRTECKNING</b>	<b>43</b>
<b>BILAGA 1</b>		<b>45</b>
	Konsultrapport - Regelförenkling avseende viltvårdsområden	45
<b>BILAGA 2.</b>		<b>83</b>
	Sammanställning av Enkät om Regelförenkling viltvårdsområden	83
<b>BILAGA 3.</b>		<b>89</b>
	Gällande rätt Viltvårdsområden	89



# 1 Inledning

## 1.1 Uppdraget

Naturvårdsverket ska efter samråd med länsstyrelserna i berörda län analysera möjligheten att förenkla överlåtelse eller upplåtelse av jakträtt i en viltvårdsområdesförening och vid behov föreslå förändringar i lag (2000:592) om viltvårdsområden. Naturvårdsverket bör också överväga eventuella andra aktuella behov av förändringar i lagen om viltvårdsområden. Uppdraget ska redovisas till regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 30 november 2016.

Frågan om regelförenkling inom lagen om viltvårdsområden ingick i den nedlagda Jaktlagsutredningen, del 3 och frågan har även tagits upp i riksdagens tillkännagivande oktober 2015.

### 1.1.1 Uppdragets genomförande

Efter en anbudsförfrågan fick Falkenborn advokatbyrå i uppdrag att bistå Naturvårdsverket i analyser av ett antal utpekade områden i lagen om viltvårdsområden. Särskilt skulle reglerna kring överlåtelse och upplåtelse analyseras och eventuella förändringar skulle föreslås. Även andra överväganden av behov av ändring i bestämmelser i lagen om viltvårdsområden ingick i uppdraget att föreslå. Advokatbyråns redovisning av uppdraget bifogas (bilaga 1).

En första dialog genomfördes med Nationella klövviltsrådet den 17 mars 2016. I klövviltsrådet finns följande organisationer representerade: Jordbruksverket, Sveriges Jordägareförbund, Jägarnas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Länsstyrelsen, Livsmedelsverket, Nationella viltolycksrådet, Skogsindustrierna, Skogsstyrelsen, skogsägarföreningarna, Statens veterinärmedicinska anstalt, Svenska Samernas Riksförbund, Svenska Jägareförbundet, Sveriges lantbruksuniversitet.

Vidare har en enkät skickats ut till länsstyrelserna. Enkäten var inriktad på hur dagens regelverk fungerar och vilka förbättringar som länsstyrelserna vill se (bilaga 2). Resultatet presenterades på två samrådsmöten, dels med representanter för markägare, jägarorganisationer och andra intressenter, dels med länsstyrelser. Vid samrådsmötena medverkande även Falkenborn advokatbyrå.

I denna skrivelse framgår vad som är störst problem idag och utifrån detta föreslår vi vad som därför bör förändras. Vi har analyserat möjligheterna till att förenkla upplåtelse och överlåtelse av jakträtt. Med utgångspunkt från aktörernas beskrivningar av vad som är problem idag har vi försökt att minimera riskerna för konflikt mellan medlemmarna och viltvårdsområdesföreningarna samt föreslagit justeringar som gagnar dagens viltförvaltning.

I uppdraget har från Naturvårdsverket deltagit Carl-Johan Lindström, Clara Cordemans, Hanna Ek, Sofia Lacik, Christer Pettersson, Urban Johansson samt Marie Larsson, projektledare.

Naturvårdsverket vill tacka länsstyrelserna, andra myndigheter och organisationer som bidragit med förslag och synpunkter vid de konsultationer som genomförts under uppdraget.

## 1.2 Bakgrund

### 1.2.1 Syftet med lagen om viltvårdsområden och lagens utveckling över tid

Miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Värdefull natur ska skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden ska bevaras. Viltvård utgör en del av det överordnade begreppet ”faunavård”, som i sin tur är en del av naturvården. Viltvården är således ett allmänintresse, vilket också markeras av att det allmänna, via jaktlagstiftningen, reglerar skyddet och vården av viltet. Enligt 4 § jaktlagen (1987:259) så ska viltet vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet och en, med hänsyn till allmänna och enskilda intressen, lämplig utveckling av viltstammarna ska främjas. I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. Åtgärder som främjar viltvården är främst biotopvård, beskattning och skyddsåtgärder för viltet. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

Lagen om viltvårdsområden handlar om samverkan för jakt och åtgärder i syfte att uppnå ovanstående. Det är huvudsakligen jakten och dess utövning som regleras inom ett viltvårdsområde. För att uppnå syftet med viltvård är det en fördel om de områden på vilka jakt bedrivs inte är allt för små. Detta är idag en grundprincip vid förvaltningen av vilt. Det har också varit utgångspunkt för regelverkets utveckling sedan början av 1990-talet. Markägandet omfattar ofta enheter som, med hänsyn till sin storlek, sällan är lämpliga för vård av allt vilt. Exempelvis har det förts fram under regelverkets utveckling att ägare eller jakträttshavare till små fastigheter fäller vilt som endast tillfälligtvis uppehåller sig på fastigheten och att det då inte finns incitament för att bedriva viltvård. Jämför följande från förarbetena (prop. 1938:46 s. 26 f.) "...ägofigureernas belägenhet på många håll gör det omöjligt för ägarna att bedriva jakt var för sig utan att intrång sker på andra ägares jakträttsområden. Detta kan lätt leda till ett hänsynslöst exploaterande av viltbeståndet, då den enskilde jägaren frestas att fälla allt, som kommer i hans väg, för att det icke skall bli en annan jägares byte". Det går således att utläsa att ett skäl för en samordning av jakten var att motverka ett jaktligt överuttag av viltstammarna som på den tiden avseende klövvilt var mycket begränsade både till utbredning och till täthet jämfört med idag. Stor ägosplittring bidrog även till

regleringen. Även förhållandet att många fastigheter har en för jakt olämplig form bidrog. För jakt med lös hund är stora sammanhängande områden ofta en praktisk fördel.

Utgångspunkten för samverkan vid förvaltning av vilt byggde i 1912 års jaktlag (lagen den 8 november 1912 om rätt till jakt) på frivillighet. Bestämmelserna i lagen (1938:274) om rätt till jakt blev mer komplicerade. Exempelvis infördes det möjligheter att av offentlig myndighet tvångsvis sammansluta fastigheter i ett område kallat jaktvårdsområde. Behovet av samverkan gällde i första hand landets älgförvaltning. Älgjakten hade under flera decennier bedrivits på ett sådant sätt att den svenska älgpopulationen kraftigt minskat. Bildandet av jaktvårdsområden skulle grundas på allmänhetens vilja att förvalta de lokala älgpopulationerna enligt allmänhetens egna intressen.

År 1981 trädde en ny lagstiftning, lagen (1980:894) om jaktvårdsområden, ikraft som huvudsakligen byggde på principerna i 1938 års jaktlag. En skillnad var att tvångsmedlet skärptes och det blev än svårare att upplösa ett jaktvårdsområde. Den förste januari 1995 infördes vissa ändringar i regeringsformen vilka var betydelsefulla för jaktvårdsområdeslagstiftningen. Lagen om jaktvårdsområden blev på grund av detta 1997 föremål för en utredning, vilken i sin tur resulterade i en proposition, 1999/2000:73. Flera remissinstanser ansåg då att det inte fanns skäl att ha regleringar på området och att hela lagstiftningen därför borde upphävas. Andra remissinstanser hade motstående ståndpunkt och ansåg att det fanns ett behov av en lagreglerad institution för samverkan över ägo gränserna. Regeringen gjorde bedömningen att den samverkan som skedde enligt lagen om jaktvårdsområden generellt sett var mycket värdefull från viltvårdssynpunkt. Man lyfte fram att markägandet omfattade enheter som i stor utsträckning med hänsyn till storlek och form inte var lämpliga för vård av allt vilt.

Villkor som gällde för bildandet av ett viltvårdsområde sågs däremot över. Regeringen föreslog därefter att villkoren för att tvångsvis kunna bilda ett viltvårdsområde skulle skärpas (prop. 1999/2000:73 s. 33). Förändringen motiverades med det skärpta egendomsskyddet och av proportionalitetsregeln i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR, se gällande rätt). Förslaget var att ett viltvårdsområde endast skulle kunna inrättas om samordningen inom området avsåg något av viltslagen älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, vildsvin, björn, järv, lo eller varg. Bildandet av viltvårdsområdet skulle dessutom främja vården av det berörda viltslaget och vara lämpligt med hänsyn till områdets belägenhet och omfång. Kraven skulle gälla oavsett om fastighetsägarna var överens om att bilda området eller inte. Att det sker en samordning av jakt och övriga viltvårdande åtgärder över större områden ansågs då enligt regeringens mening vara ett angeläget allmänt intresse. Det är därför i dessa fall motiverat att tillåta en tvångsbildning med en för föreningen relativt långtgående beslutanderätt. Den tidigare utredningens bedömning var att det för småviltet inte finns samma behov

av samordning av jakten som för de större viltslagen, en uppfattning som regeringen delade. Efter miljö- och jordbruksutskottets betänkande (1999/2000: MJU17) beslutade dock riksdagen att även småvilt skulle omfattas av lagen om viltvårdsområden. Från lagens tillämpningsområde undantogs, som tidigare, kronomark ovanför odlingsgränsen och mark på renbetesfjäll. Sammanfattningsvis var det i likhet med förändringarna 1938 älgen som intog en särställning för regelverkets berättigande. De skäl som framfördes för detta var att älgen förekommer i princip över hela landet och att jakten och andra mänskliga aktiviteter är avgörande för älgpopulationens storlek. Jakten behöver ske inom stora områden om den ska ha någon betydelse som antalsreglerande faktor. Vidare framfördes att den stora köttavkastning som älgen genererar har ett stort ekonomiskt värde. Det framfördes även att det är ett angelägent allmänt intresse att älgstammen vårdas på ett sådant sätt att man genom anpassning av avskjutningens storlek kan minimera älgens skadegörelse på skog och gröda. Vikt lades även vid möjligheten att hålla antalet trafikolyckor med älg inblandad på lägsta möjliga nivå.

## **1.2.2 Gällande rätt**

### **1.2.2.1 JURIDISK PERSON**

En viltvårdsområdesförening utgör en juridisk person, en samfällighet (rättighetssamfällighet), när stadgar har antagits och styrelsen utsetts. Trots att viltvårdsområdesföreningar är samfälligheter så omfattas de som utgångspunkt inte av lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

Viltvårdsområdesföreningar har egna förvaltningsbestämmelser i lagen om viltvårdsområden.

### **1.2.2.2 LAGEN OM VILTVÅRDSOMRÅDEN**

Länsstyrelsen fattar efter ansökan från fastighetsägarna beslut om bildande av ett viltvårdsområde och prövar och fastställer därvid stadgarna (9-10 §§ lagen om viltvårdsområden). Enligt 16 § ska det till exempel anges i stadgarna vilken typ av jakt som får bedrivas i området och grunder för bestämmande av avgifter för jakt och fällt vilt till föreningen. Av 21 § nämnda lag framgår vilka beslut som ska fattas på föreningens stämma. Endast älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, småvilt, vildsvin samt de stora rovdjuren får jagas genom områdes- eller gemensamhetsjakt inom viltvårdsområdet. Det följer av 23 och 24 §§ lagen. De bestämmelserna ger även föreningen vissa möjligheter att besluta om avskjutningens inriktning och omfattning. Vilt som dödats i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler tillfaller enligt 26 § andra stycket föreningen.

Enligt 27 § får vidare en viltvårdsområdesförening ställa krav på föreningens tillstånd för upplåtelse och överlåtelse av jakträtt inom området. Under vissa förutsättningar får ett sådant tillstånd vägras av föreningen. Länsstyrelsen får enligt 33 § nämnda lag utesluta en fastighet ur ett viltvårdsområde om fastigheten antingen på grund av ändrad användning eller annars saknar väsentlig betydelse för

verksamheten inom området, eller kan utgöra en egen enhet för viltvård om övriga fastigheter inom viltvårdsområdet kan bestå som ett lämpligt sådant område. Länsstyrelsen överprövar också beslut av en viltvårdsområdesförenings stämma eller styrelse.

Det finns även en förordning (1980:896) om viltvårdsområden.

Se bilaga 3 för mer om gällande rätt.

### **1.2.3 Skydd av fri- och rättigheter**

Reglerna om viltvårdsområden motiverar en övergripande genomgång av regler om grundläggande fri- och rättigheter.

Ett skydd för medborgerliga fri- och rättigheter är av väsentlig betydelse för vakhållningen kring demokratin. Egendomsrätten är skyddad av 2 kap. 15 § regeringsformen, av artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till EKMR<sup>1</sup>, samt av artikel 17 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (Rättighetsstadgan). Inskränkningar av eigendomsrätten är emellertid tillåtna, så länge det föreligger ett tillräckligt starkt intresse, vilket i regeringsformen uttrycks som ”angelägna allmänna intressen”, i EKMR som ”allmännas intresse” och i Rättighetsstadgan som ”samhällsnyttan/allmänna samhällsintressen”. Slutsatsen som kan dras är att det krävs ett allmänt intresse, och vad gäller eigendomskyddet i regeringsformen dessutom ett angeläget allmänt intresse, för att inskränkningar i eigendomsrätten ska tillåtas. Det måste finnas proportionalitet mellan vad det allmänna vinner och vad den enskilda förlorar på grund av sådana beslut.

En tvångslagstiftning om viltvården förutsätter att det finns ett behov av att tillhandahålla en lagreglerad samordning över fastighetsgränser.

Viltvårdsområdesregleringen innehåller inslag av tvång. Viltvårdsområden bildas genom majoritetsbeslut, vilket innebär att en fastighetsägare som är i minoritet kan få sin fastighet införlivad i ett viltvårdsområde mot sin uttryckliga vilja. Vidare uppställs vissa krav för att en fastighetsägare ska kunna få sin fastighet borttagen från ett viltvårdsområde. En viltvårdsområdesförening kan även, mot en fastighetsägares eller jakträttshavares vilja, ta fram bindande föreskrifter genom sina stadgar eller beslut.

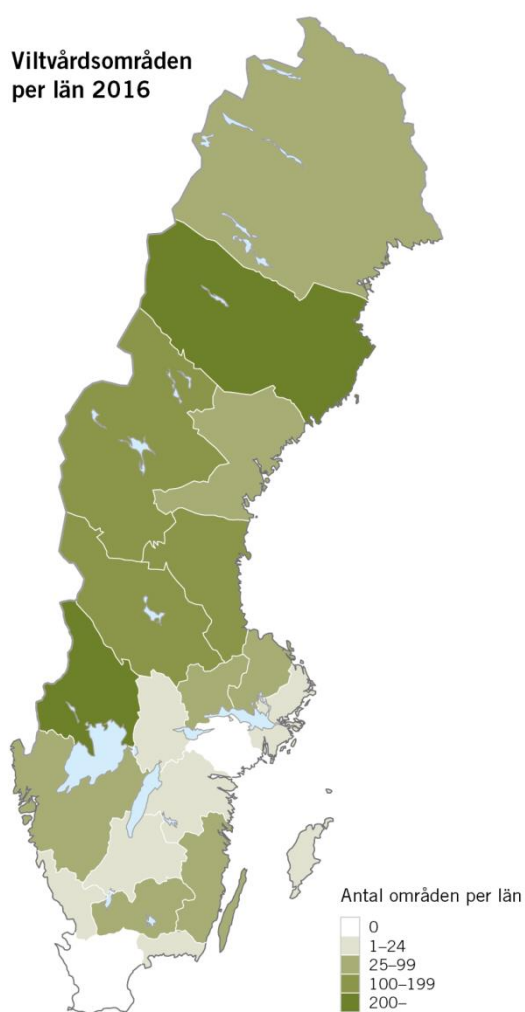
### **1.2.4 Viltvårdsområden förekomst och utbredning idag**

För att bland annat få en överblick över viltvårdsområdets förekomst och geografiska utbredning har en enkät skickat ut till länsstyrelserna. I fem län finns det fler än 100 stycken viltvårdsområden; Länsstyrelsen i Värmlands län,

---

<sup>1</sup> Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län och Länsstyrelsen i Jämtlands län. Två län har uppgett att viltvårdsområden omfattar mer än 75 procent av länets yta. Antalet viltvårdsområden varierar stort mellan länen. Kartan i figur 1 visar på hur många viltvårdsområden som finns i de olika länen.



Figur 1. Enkät svar på frågan hur många registrerade viltvårdsområden finns i ert län.

I de flesta länen har inga nybildningar skett de senaste fem åren. Fyra län uppger att 1-4 nybildningar, i genomsnitt per år, har skett under samma tid. Avvecklingarna är i genomsnitt något fler, drygt hälften av länen svarar att 1-4 avvecklingar sker per år. Resterande län redovisar färre avvecklingar än genomsnittet.

## **1.2.5 Viltförvaltning idag**

### **1.2.5.1 ÄLGFÖRVALTNING**

Riksdagen beslutade i december 2010 att förändra det dåvarande älgförvaltningssystemet för att skapa en lokalt förankrad och ekosystembaserad förvaltning. Syftet var att få en älgstam av hög kvalitet i balans med betestillgången. Förvaltningen ska vara regionalt ekosystembaserad och ta hänsyn till viktiga allmänna intressen som viltolyckor, skador på skog och förekomst av rovdjur samt inverkan på övrig biologisk mångfald. Förvaltningen ska även vara adaptiv, vilket innebär att den ska anpassas till nya eller förändrade förhållanden.

Länsstyrelsen beslutar om indelning av länet i älgförvaltningsområden. Ett älgförvaltningsområde ska vara stort nog för att rymma en egen älgstam och ska vara avgränsat med avseende på älgens rörelsemönster. För varje älgförvaltningsområde finns det en älgförvaltningsgrupp, vilken är bestående av sex ledamöter, vanligtvis tre representanter för markägare och tre för jägarintresset. Inom ett älgförvaltningsområde där sameby har jakträtt ska en av de som företräder jaktintresset utses på förslag av Sametinget. En av markägarrepresentanterna är ordförande som har utslagsrösten vid oenighet. Älgförvaltningsgruppen tar, efter samråd med ingående jaktområden i älgförvaltningsområdet, fram en älgförvaltningsplan. De ger då bland annat riktlinjer för avskjutningens omfattning och inriktning. Syftet med riktlinjerna är att uppfylla uppsatta mål inom området.

Ett älgförvaltningsområde består av älgskötselområde, licensområde och oregistrerad mark där jakten efter älg bedrivs. Älgskötselområden är frivilliga sammanslutningar för vilka det finns viss reglering i jaktlagen och jaktförordningen samt i Naturvårdsverket föreskrifter och allmänna råd (NFS 2011:7) om jakt efter älg och kronhjort. Älgskötselområden har en styrelse och ska efter samråd med dels älgförvaltningsgruppen, dels berörda markägare och jakträttshavare, ta fram en älgskötselplan för älgskötselområdet. Skötselplanen ska granskas och tillstyrkas av älgförvaltningsgruppen och fastställs därefter av länsstyrelsen. Av 33 § jaktlagen följer att jakt efter älg också får ske efter licens av länsstyrelsen inom ett område som länsstyrelsen har registrerat som licensområde. Ett älgskötselområde eller ett licensområde kan bestå av ett viltvårdsområde, flera viltvårdsområden eller delar av olika viltvårdsområden.

### **1.2.5.2 KRONHJORTSFÖRVALTNING**

Ett område som har sådan storlek och arrondering att det medger vård av en i huvudsak egen kronhjortsstam får av länsstyrelsen registreras som kronhjortsskötselområde. Inom ett sådant område får kronhjort jagas utan licens. Ett undantag är dock Skåne län där länsstyrelsen beslutar om inrättande av kronhjortsområden i länet. Inom ett sådant område får kronhjort jagas endast under särskild jakttid och efter licens av länsstyrelsen. Naturvårdsverket har nyligen föreslagit att kronhjort så långt som möjligt ska förvaltas tillsammans med älg.

#### 1.2.5.3 VILDSVINSFÖRVALTNING

För förvaltningen av vildsvin finns sedan 2010 en nationell förvaltningsplan. Regionala förvaltningsplaner för vildsvin i de län där vildsvin etablerat sig. Den nationella förvaltningsplanen tar upp förslag till förvaltningsstrategier och jaktmetoder. Vildsvinspopulationen finns idag huvudsakligen där det inte finns viltvårdsområden. Erfarenheterna har visat att det krävs både samlade insatser över större områden och omfattande enskilda insatser, exempelvis jakt natttid, där varje jägare jagar vid sin åtel.

#### 1.2.5.4 ROVDJURSFÖRVALTNING

Naturvårdsverket ansvarar för att upprätta och fastställa nationella förvaltningsplaner för de stora rovdjuren, medan länsstyrelserna ansvarar för att upprätta och fastställa regionala förvaltningsplaner. Förvaltningsplanerna utgår från rådande rovdjurspolitik. Naturvårdsverket har beslutanderätt avseende skydds jakt och licensjakt efter stora rovdjur. Där Naturvårdsverket har delegerat beslutanderätten kan länsstyrelserna, med stöd av jaktlagstiftningen och Naturvårdsverkets föreskrifter, besluta om sådan jakt. Det är Naturvårdsverkets eller länsstyrelsernas regionala beslut som tydliggör villkoren för licensjakten på björn, varg och lodjur (9 b § jaktförordningen). Det gäller exempelvis antalet djur som får fällas, vilka metoder som får användas, inom vilken tid och vilket område jakt får ske samt vilken kontroll som kommer att ske. Björn, varg, järv och lo som påträffas dött eller dödas när sådant djur är fredat, tillfaller staten. I ett beslut om skydds jakt eller licensjakt får beslutande myndighet bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur. Om myndigheten inte beslutat något annat får djuret behållas av jakträttshavaren. Vid skydds jakt får beslutande myndighet medge att jakten bedrivs på annans jaktområde.

#### 1.2.5.5 VILTFÖRVALTNING UTAN SÄRSKILD REGLERING

I Sverige räknas, förutom älg och kronhjort, även dovhjort, vildsvin, rådjur och mufflonfår som klövvilt. Rådjur, dovhjort och vildsvin får jagas under allmän jakttid, det vill säga under angiven tid utan särskilt tillstånd och utan antalsbegränsning. Mufflonfår tillhör inte den svenska faunan och saknar en särskild jakttid och arten får därmed jagas under hela jaktåret.

Småvilt är inte definierat i jaktlagsstiftningen men begreppet används 23 § lagen om viltvårdsområden som arter där en viltvårdsområdesförening, om förenligt med jaktlagstiftningen, får besluta om områdesjakt och gemensamhetsjakt. Med småvilt avses fågel och rådjur samt andra mindre arter. För viltpopulationer som saknar en särskild reglering får markägare och jakträttshavare ett särskilt stort ansvar för att populationernas storlek anpassas till allmänna och enskilda intressen.



## 2 Förslag till förändringar samt skäl

### 2.1 Förslag till ändringar i lagen om viltvårdsområden

#### 2.1.1 Villkor för bildande

Naturvårdsverket vill införa ytterligare ett kriterium för bildande av ett viltvårdsområde. Naturvårdsverket föreslår att, utöver områdets belägenhet och omfång ska de bestämmelser som reglerar den nya adaptiva älgförvaltningen styra vid bedömningen av om bildande av ett viltvårdsområde är lämpligt.

#### 2.1.2 Stadgar

Naturvårdsverket förtydligar här vad en viltvårdsområdesförenings stadgar bör reglera. Bestämmelsen om vad en viltvårdsområdesförenings stadgar ska innehålla är förhållandevis övergripande. Naturvårdsverket föreslår därför att den ska ange när och hur kallelse till föreningsstämman ska ske och hur andra meddelanden ska komma till medlemmarnas kännedom.

#### 2.1.3 Särskilda villkor för vissa beslut

##### 2.1.3.1 ÖVERLÅTELSE OCH UPPLÅTELSE AV JAKTRÄTT

Naturvårdsverket föreslår att en viltvårdsområdesförenings styrelse får möjlighet att besluta om att medge rätt att upplåta eller överlåta jakträtt. Beslut om att vägra tillstånd till en sådan upplåtelse eller överlåtelse bör även fortsättningsvis fattas av föreningsstämman. I den delen föreslås därför ingen förändring.

#### 2.1.4 Verksamhet

##### 2.1.4.1 ARTER, INRIKTNING OCH OMFATTNING

Idag får en viltvårdsområdesförening endast besluta om områdes- eller gemensamhetsjakt efter vissa angivna viltarter. Naturvårdsverket föreslår att denna begränsning av arter tas bort. Istället föreslår Naturvårdsverket att föreningen kan besluta om vilka arter som får jagas genom områdes- eller gemensamhetsjakt, med ett undantag.

Naturvårdsverket föreslår att vildsvin helt undantas från möjligheten till områdes- och gemensamhetsjakt inom viltvårdsområden genom att det införs ett nytt andra stycke i 23 §.

Naturvårdsverket föreslår vidare att viltvårdsområdesföreningen får en begränsad möjlighet att besluta om jaktens genomförande (avskjutningens omfattning och inriktning) vid områdesjakt. Enligt Naturvårdsverkets förslag får en viltvårdsområdesförening besluta om avskjutningens omfattning och inriktning

efter annat vilt än varg, björn, järv, lo, älg och kronhjort om områdesjakt ska bedrivas.

Naturvårdsverket föreslår vidare att den särskilda bestämmelsen om områdes- och gemensamhetsjakt efter stora rovdjur och vildsvin för att begränsa skador (24 §) upphävs. Bestämmelsen reglerar rätten till områdes- och gemensamhetsjakt för vissa arter. Detta medför mindre följdändringar i andra bestämmelser om viltvårdsområdets organisation och verksamhet.

#### 2.1.4.2 FÄLLT VILT OCH UPPLÅTELSE OCH ÖVERLÅTELSE AV JAKTRÄTT

När det gäller bestämmelsen om rätten till vilt som dödat i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler behövs ett förtydligande. Naturvårdsverket föreslår ett tillägg med innebörden att sådant vilt tillfaller föreningen först om inte annat följer av annan lag.

Naturvårdsverket föreslår att endast krav på en minsta areal får utgöra skäl för att viltvårdsområdesföreningen ska kunna vägra någon att upplåta eller överlåta jakträtt inom området. Det innebär att dagens möjlighet till vägran med hänvisning till olämplighet eller olägenhet tas bort.

#### 2.1.4.3 AVGIFTER

Naturvårdsverket föreslår ett förtydligande avseende en viltvårdsområdesförenings möjlighet att ta ut avgifter för jakt och fällt vilt. Förslaget innebär att detta endast ska gälla de jakträttshavare som deltar i jakten.

### 2.1.5 Ändring och upplösning av viltvårdsområde

#### 2.1.5.1 UTESLUTNING

Naturvårdsverket föreslår att det i 33 § införs ytterligare grunder för uteslutning ur viltvårdsområdet.

Förslagen innebär följande;

- efter ansökan från fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att en eller flera fastigheter med samma ägare kan uteslutas ur viltvårdsområdet om det bättre främjar viltvården med hänsyn till allmänna intressen

- efter ansökan från fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att utesluta en fastighet som till största delen ingår i ett älgförvaltningsområde som ligger utanför viltvårdsområdet

- efter ansökan från fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att utesluta en fastighet om förutsättningarna på annat sätt väsentligen har förändrats.

Vidare föreslås ett justerat andra stycke i 33 § med följande lydelse. Om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen är överens får föreningen besluta om uteslutning. Viltvårdsområdesföreningen ska underrätta länsstyrelsen om alla sådana förändringar.

### **2.1.6 Överklagande**

Naturvårdsverket anser att överprövningen av beslut fattade av viltvårdsområdesföreningens stämma eller styrelse bör koncentreras till vissa länsstyrelser. Vilka länsstyrelser som är mest lämpliga behöver utredas ytterligare. Naturvårdsverket föreslår därför att ett bemyndigande till regeringen införs i bestämmelsen om överklagande. På så sätt kan en närmare reglering tas fram genom förordning.

### **2.1.7 Övrigt - Förslag till ny bestämmelse**

#### **2.1.7.1 FÖRSLAG TILL NY BESTÄMMELSE**

Naturvårdsverket föreslår att en ny bestämmelse införs i lagen, lämpligen under den del av lagen som avser verksamheten (22-30 §§). Den föreslagna bestämmelsen innebär att viltvårdsområdesföreningen är skyldig att upprätthålla ett aktuellt register över de fastigheter som ingår i viltvårdsområdet och över områdets gränser.

Viltvårdsområdesföreningen föreslås även bli ansvarig för att snarast anmäla alla förändringar som rör viltvårdsområdets gränser till länsstyrelsen. Det gäller förändringar som inte handlar om beslut om uteslutning ur viltvårdsområdet enligt 33 §. Att sådana förändringar ska anmälas framgår redan av den föreslagna justeringen i 33 §.

#### **2.1.7.2 ALLMÄNNA FORMULERINGAR**

Vid utformningen av de föreslagna ändringarna har Naturvårdsverket använt den terminologi som genomgående används i lagen. I förslagen används därför till exempel uttrycket skall även om det inte längre bör användas utan ersättas av ska. Detta då Naturvårdsverkets förslag till ändringar endast omfattar vissa bestämmelser. Vid en översyn av lagen bör justeringar av sådana uttryck göras.

#### **2.1.7.3 ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER**

I samband med att lagen om viltvårdsområden justeras finns det ett behov av övergångsbestämmelser. Av övergångsbestämmelserna bör framgå att om en förenings stadgar strider mot bestämmelserna i lagen ska styrelsen utan dröjsmål lägga fram förslag till föreningsstämman om den ändring av stadgarna som behövs.

## 2.2 Förslag till ändring i lagen (2000:592) om viltvårdsområden

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

VILLKOR FÖR BILDANDE	VILLKOR FÖR BILDANDE
<p><b>7 §</b> För att ett viltvårdsområde skall få bildas krävs att bildandet</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. främjar vården av den eller de viltarter som samordningen avser,</li> <li>2. är lämpligt med hänsyn till områdets belägenhet och omfång,</li> <li>3. medges av en majoritet av fastighetsägarna inom området.</li> </ol> <p>Majoriteten skall utgöra minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare och dessa skall äga minst fyra femtedelar av viltvårdsområdets areal. I ett omarronderingsområde enligt 1 § jordförvärvslagen (1979:230) gäller i stället att majoriteten skall utgöra minst hälften av antalet fastighetsägare och att dessa skall äga minst hälften av viltvårdsområdets areal.</p> <p>Vid omröstning har varje fastighetsägare, oavsett om han äger en eller flera fastigheter, en röst. Personer som äger en fastighet med samäganderätt har en röst tillsammans.</p>	<p><b>7 §</b> För att ett viltvårdsområde skall få bildas krävs att bildandet</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. främjar vården av den eller de viltarter som samordningen avser,</li> <li>2. är lämpligt med hänsyn till områdets belägenhet och omfång <i>samt till älgförvaltningen,</i></li> <li>3. medges av en majoritet av fastighetsägarna inom området.</li> </ol> <p>Majoriteten skall utgöra minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare och dessa skall äga minst fyra femtedelar av viltvårdsområdets areal. I ett omarronderingsområde enligt 1 § jordförvärvslagen (1979:230) gäller i stället att majoriteten skall utgöra minst hälften av antalet fastighetsägare och att dessa skall äga minst hälften av viltvårdsområdets areal.</p> <p>Vid omröstning har varje fastighetsägare, oavsett om han äger en eller flera fastigheter, en röst. Personer som äger en fastighet med samäganderätt har en röst tillsammans.</p>
STADGAR	STADGAR
<p><b>16 §</b> I en viltvårdsområdesförenings stadgar skall anges</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. om sådan jakt som avses i 23 § första stycket skall bedrivas inom området,</li> <li>2. i vilken utsträckning föreningen skall ha rätt att besluta i frågor som avses i 23-26 §§,</li> <li>3. de förutsättningar som skall gälla</li> </ol>	<p><b>16 §</b> I en viltvårdsområdesförenings stadgar skall anges</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. om sådan jakt som avses i 23 § första stycket skall bedrivas inom området,</li> <li>2. i vilken utsträckning föreningen skall ha rätt att besluta i frågor som avses i 23 samt 25-26 §§,</li> <li>3. de förutsättningar som skall gälla</li> </ol>

<p>för föreningens beslut i frågor som avses i 23-25 §§,</p> <p>4. vilka riktlinjer i övrigt som skall gälla för föreningens verksamhet,</p> <p>5. grunderna för bestämmande av avgifter till föreningen,</p> <p>6. grunderna för beslut om tillfällig avstängning från områdesjakt och gemensamhetsjakt.</p>	<p>för föreningens beslut i frågor som avses i 23 samt 25 §§,</p> <p>4. vilka riktlinjer i övrigt som skall gälla för föreningens verksamhet,</p> <p>5. grunderna för bestämmande av avgifter till föreningen,</p> <p>6. grunderna för beslut om tillfällig avstängning från områdesjakt och gemensamhetsjakt,</p> <p><i>7. inom vilken tid och hur föreningsstämman ska sammankallas samt hur andra meddelanden ska komma till medlemmarnas kännedom.</i></p>
<p>ORGANISATION</p>	<p>ORGANISATION</p>
<p><b>20 §</b> I fråga om rösträtt och beslut på föreningsstämman gäller, om inte annat följer av särskild bestämmelse i denna lag,</p> <p>1. att rösträtt i frågor som avses i 23-25 och 27-29 §§ tillkommer endast medlemmar som är fastighetsägare, som därvid har en röst vardera, om inte någon sådan medlem begär att röstetalet i stället skall beräknas efter fastighetens areal,</p> <p>2. att varje medlem har en röst i övriga frågor,</p> <p>3. att ingen får rösta för mer än en femtedel av det röstetal som företräds på stämman,</p> <p>4. att den mening som har fått det högsta röstetalet gäller som stämmans beslut,</p> <p>5. att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som stöds av de flesta röstande eller, om antalet röstande är lika, av stämmans ordförande,</p> <p>6. att ett beslut om ändring av stadgarna är giltigt om det har fattats på två på varandra följande stämmor och inte bestrids av mer än en femtedel av fastighetsägarna eller av</p>	<p><b>20 §</b> I fråga om rösträtt och beslut på föreningsstämman gäller, om inte annat följer av särskild bestämmelse i denna lag,</p> <p>1. att rösträtt i frågor som avses i 23, 25 och 27-29 §§ tillkommer endast medlemmar som är fastighetsägare, som därvid har en röst vardera, om inte någon sådan medlem begär att röstetalet i stället skall beräknas efter fastighetens areal,</p> <p>2. att varje medlem har en röst i övriga frågor,</p> <p>3. att ingen får rösta för mer än en femtedel av det röstetal som företräds på stämman,</p> <p>4. att den mening som har fått det högsta röstetalet gäller som stämmans beslut,</p> <p>5. att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som stöds av de flesta röstande eller, om antalet röstande är lika, av stämmans ordförande,</p> <p>6. att ett beslut om ändring av stadgarna är giltigt om det har fattats på två på varandra följande stämmor och inte bestrids av mer än en femtedel av fastighetsägarna eller av</p>

<p>de fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal, 7. att beslut om ändring av stadgarna är giltigt endast om ändringsförslaget funnits med i kallelsen till stämman.</p>	<p>de fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal, 7. att beslut om ändring av stadgarna är giltigt endast om ändringsförslaget funnits med i kallelsen till stämman.</p>
SÄRSKILDA VILLKOR FÖR VISSA BESLUT	SÄRSKILDA VILLKOR FÖR VISSA BESLUT
<p><b>21 §</b> En viltvårdsområdesförenings beslut enligt 23-25 och 27-29 §§ skall fattas på en föreningsstämma.</p>	<p>21§ <i>En viltvårdsområdesförenings beslut enligt 27 § om att medge tillstånd till upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt inom ett viltvårdsområde får fattas av styrelsen.</i></p> <p>En viltvårdsområdesförenings beslut enligt 23, 25 och 27–29 §§ i övrigt skall fattas på en föreningsstämma.</p>
VERKSAMHET	VERKSAMHET
<p><b>22 §</b> En viltvårdsområdesförenings beslut i andra viltvårdsfrågor än de som anges i 23-26 §§ får inte mot någons vilja medföra inskränkning i dennes rätt att jaga eller på annat sätt nyttja en fastighet inom viltvårdsområdet.</p> <p>En viltvårdsområdesförening får fatta beslut enligt 23-27 §§ endast om det anges i stadgarna.</p>	<p><b>22 §</b> En viltvårdsområdesförenings beslut i andra viltvårdsfrågor än de som anges i 23 <i>samt</i> 25-26 §§ får inte mot någons vilja medföra inskränkning i dennes rätt att jaga eller på annat sätt nyttja en fastighet inom viltvårdsområdet.</p> <p>En viltvårdsområdesförening får fatta beslut enligt 23 <i>samt</i> 25-27 §§ endast om det anges i stadgarna.</p>
<p><b>23 §</b> I den utsträckning det är förenligt med jaktlagstiftningens bestämmelser om jakttider och om tillstånd till jakt får en viltvårdsområdesförening, om det behövs med hänsyn tagen till viltvården, besluta att älg, kronhjort och dovhjort samt rådjur och annat småvilt får jagas</p> <p>1. inom hela viltvårdsområdet oberoende av fastighetsgränserna</p>	<p><b>23 §</b> I den utsträckning det är förenligt med jaktlagstiftningens bestämmelser om jakttider och om tillstånd till jakt får en viltvårdsområdesförening, om det behövs med hänsyn tagen till viltvården, besluta <i>efter vilka viltarter jakt får bedrivas</i></p> <p>1. inom hela viltvårdsområdet oberoende av fastighetsgränserna (områdesjakt),</p>

<p>(områdesjakt), 2. och därvid bara tillsammans med andra jakträttshavare inom området (gemensamhetsjakt).</p> <p>Om områdesjakt skall bedrivas får en viltvårdsområdesförening besluta om avskjutningens omfattning och inriktning.</p>	<p>2. och därvid bara tillsammans med andra jakträttshavare inom området (gemensamhetsjakt).</p> <p><i>En viltvårdsområdesförenings beslut om jakt enligt första stycket får inte omfatta vildsvin.</i></p> <p>Om områdesjakt enligt första stycket skall bedrivas efter annat vilt än varg, björn, järv, lo, älg och kronhjort får viltvårdsområdesföreningen besluta om avskjutningens omfattning och inriktning.</p>
<p><b>24 §</b> I den utsträckning det är förenligt med jaktlagstiftningens bestämmelser om jakttider och om tillstånd till jakt får en viltvårdsområdesförening vidare besluta om områdesjakt och gemensamhetsjakt efter björn, järv, varg, lo och vildsvin om det uppenbart behövs för att begränsa skador av sådant vilt.</p>	<p><b>Bestämmelsen upphävs</b></p>
<p><b>25 §</b> En viltvårdsområdesförening får besluta att det skall krävas tillstånd (jakträttsbevis) för områdesjakt och gemensamhetsjakt enligt 23 och 24 §§. Föreningen får kräva visst minsta arealinnehav för att en fastighetsägare skall tilldelas fler än ett jakträttsbevis.</p>	<p><b>25 §</b> En viltvårdsområdesförening får besluta att det skall krävas tillstånd (jakträttsbevis) för områdesjakt och gemensamhetsjakt enligt 23 §. Föreningen får kräva visst minsta arealinnehav för att en fastighetsägare skall tilldelas fler än ett jakträttsbevis.</p>
<p><b>26 §</b> En viltvårdsområdesförening får besluta att en medlem eller en jakträttshavare som bryter mot en regel som har beslutats med stöd av 23-25 §§ skall avstängas från områdesjakt och gemensamhetsjakt. Ett sådant beslut får inte avse längre tid än ett år.</p> <p>Vilt som dödats i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler tillfaller</p>	<p><b>26 §</b> En viltvårdsområdesförening får besluta att en medlem eller en jakträttshavare som bryter mot en regel som har beslutats med stöd av 23 och 25 §§ skall avstängas från områdesjakt och gemensamhetsjakt. Ett sådant beslut får inte avse längre tid än ett år.</p> <p>Vilt som dödats i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler tillfaller</p>

föreningen.	föreningen, <i>om inte annat följer av annan lag.</i>
<p><b>27 §</b> En viltvårdsområdesförening får i sina stadgar uppställa krav på föreningens tillstånd för upplåtelse och överlåtelse av jakträtt inom ett viltvårdsområde.</p> <p>Tillstånd får vägras endast om</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. den som jakträtten upplåts eller överläts till inte förfogar över mark inom viltvårdsområdet av sådan storlek som anges i föreningens stadgar,</li> <li>2. upplåtelsen eller överlåtelsen annars kan anses olämplig med hänsyn till viltvården eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna.</li> </ol> <p>Viltvårdsområdesföreningen får upplåta rätt till områdesjakt.</p>	<p><b>27 §</b> En viltvårdsområdesförening får i sina stadgar uppställa krav på föreningens tillstånd för upplåtelse och överlåtelse av jakträtt inom ett viltvårdsområde.</p> <p>Tillstånd får vägras endast om den som jakträtten upplåts eller överläts till inte förfogar över mark inom viltvårdsområdet av sådan storlek som anges i föreningens stadgar.</p> <p><i>En viltvårdsområdesförening får upplåta rätt till områdesjakt.</i></p>
<p><b>29 §</b> En viltvårdsområdesförening får bestämma att avgifter skall betalas för jakten inom viltvårdsområdet och för vilt som fålls.</p>	<p><b>29 §</b> En viltvårdsområdesförening får bestämma att avgifter skall betalas av <i>de jakträttshavare som deltar i jakten</i> inom viltvårdsområdet och för vilt som fålls.</p>
ÄNDRING OCH UPPLÖSNING AV VILTVÅRDSOMRÅDE	ÄNDRING OCH UPPLÖSNING AV VILTVÅRDSOMRÅDE
<p><b>33 §</b> På ansökan av fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att ur viltvårdsområdet utesluta</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. en fastighet som på grund av ändrad användning eller annars saknar väsentlig betydelse för verksamheten inom området,</li> <li>2. en fastighet eller flera fastigheter med samma ägare som kan utgöra en egen enhet för viltvård, om övriga fastigheter inom viltvårdsområdet kan bestå som ett lämpligt sådant område.</li> </ol>	<p><b>33 §</b> På ansökan av fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att ur viltvårdsområdet utesluta</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. en fastighet som på grund av ändrad användning eller annars saknar väsentlig betydelse för verksamheten inom området,</li> <li>2. en fastighet eller flera fastigheter med samma ägare som kan utgöra en egen enhet för viltvård, <i>eller om det bättre främjar viltvården med hänsyn till allmänna intressen.</i></li> </ol>



<p>Om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen är ense om en uteslutning som avses i första stycket 1 får föreningen besluta i frågan.</p>	<p><i>3. en fastighet, som till största delen ingår i ett älgförvaltningsområde beläget utanför viltvårdsområdet</i></p> <p><i>4. en fastighet, om förutsättningarna på annat sätt väsentligen har förändrats.</i></p> <p>Om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen är överens får föreningen besluta om uteslutning.</p> <p><i>Viltvårdsområdesföreningen skall underrätta länsstyrelsen om alla sådana förändringar.</i></p>
<p>ÖVERKLAGANDE</p>	<p>ÖVERKLAGANDE</p>
<p><b>37 §</b> Beslut av viltvårdsområdesföreningens stämma eller styrelse får överklagas hos länsstyrelsen av den vars rätt berörs av beslutet, om beslutet gått honom eller henne emot, i frågor som gäller</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. jakt och annan viltvård,</li> <li>2. medlemskap i föreningen enligt 4 §,</li> <li>3. avstängning från områdesjakt enligt 26 §,</li> <li>4. upplåtelse och överlåtelse av jakträtt enligt 27 §,</li> <li>5. avgift enligt 29 §, eller</li> <li>6. uteslutning ur föreningen enligt 33 § andra stycket.</li> </ol> <p>Överklagandet skall ha kommit in till länsstyrelsen inom fyra veckor från dagen för beslutet. I fråga om överklagande av styrelsens beslut räknas dock tidsfristen från den dag klaganden fick del av beslutet</p> <p>Föreningsstämmans eller styrelsens beslut skall gälla även om det har överklagats, om inte länsstyrelsen beslutar annat.</p>	<p><b>37 §</b> Beslut av viltvårdsområdesföreningens stämma eller styrelse får överklagas hos länsstyrelsen av den vars rätt berörs av beslutet, om beslutet gått honom eller henne emot, i frågor som gäller</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. jakt och annan viltvård,</li> <li>2. medlemskap i föreningen enligt 4 §,</li> <li>3. avstängning från områdesjakt enligt 26 §,</li> <li>4. upplåtelse och överlåtelse av jakträtt enligt 27 §,</li> <li>5. avgift enligt 29 §, eller</li> <li>6. uteslutning ur föreningen enligt 33 § andra stycket</li> </ol> <p>Överklagandet skall ha kommit in till länsstyrelsen inom fyra veckor från dagen för beslutet. I fråga om överklagande av styrelsens beslut räknas dock tidsfristen från den dag klaganden fick del av beslutet.</p> <p>Föreningsstämmans eller styrelsens beslut skall gälla även om det har överklagats, om inte länsstyrelsen beslutar annat.</p>

	<i>Regeringen får meddela föreskrifter om vilka länsstyrelser som ansvarar för uppgifterna enligt första stycket.</i>
	<p><b>Ny §</b>  En viltvårdsområdesförening skall hålla ett aktuellt register över i viltvårdsområdet ingående fastigheter och områdets gränser.</p> <p>Andra förändringar av viltvårdsområdets gränser än som följer av 33 § skall snarast anmälas till länsstyrelsen av viltvårdsområdesföreningen.</p>

## 2.3 Skäl

### 2.3.1 Villkor för bildande

Sedan lagen om viltvårdsområden tillkom har viltförvaltningen i Sverige utvecklats. Till exempel har den nya älgförvaltningen införts. I den nya älgförvaltningen är en bärande tanke att älgjakten bör ske över stora områden, inom ett älgförvaltningsområde. På så sätt kan hänsyn tas till de resurssystem som påverkas av älgen samtidigt som viktiga allmänna intressen beaktas såsom trafiksäkerhet, skador på skog och biologisk mångfald. Det är enligt Naturvårdsverket viktigt att de två systemen för älgförvaltning och viltvårdsområden så långt möjligt harmoniseras för att på bästa sätt främja viltvården. I syfte att förebygga intressekonflikter och gränsdragningsproblem mellan viltvårdsområdenas verksamhet och älgförvaltningsområdenas verksamhet bör det införas ett hänsynskrav till älgförvaltningen vid bedömningen av lämpligheten av bildandet av viltvårdsområdet. Det kan göras genom ett tillägg i 7 § första stycket 2.

### 2.3.2 Stadgar

I 16 § finns bestämmelser om vad en viltvårdsområdesförenings stadgar ska innehålla. Bestämmelsen är förhållandevis övergripande och omfattar till exempel inte hur kallelse till stämman ska ske.

Vid konsultationerna har det framkommit att det i vissa fall förekommer problem i viltvårdsområdesföreningar just avseende kallelse till föreningsstämman. Det förekommer att medlemmar inte har kännedom om när stämman ska hållas eller hur de kallas till den. Lagen om viltvårdsområden är en ingripande lag som inskränker egendomsskyddet. Det finns mot bakgrund av detta en särskild

anledning till tydlighet gällande hur kallelse till stämman sker och även hur andra meddelande ska komma till medlemmarnas kännedom. Syftet är att säkerställa att medlemmarna ges möjlighet att utöva sin demokratiska rätt vid en föreningsstämma. Den föreslagna formuleringen återfinns även i 9 kap. 5 § bostadsrättslagen (1991:614).

### **2.3.3 Särskilda villkor för vissa beslut**

Vid konsultationerna framförde både Svenska jägareförbundet och Lantbrukarnas riksförbund att bifallande av beslut om upplåtelse och överlåtelse av jakträtt inom området borde kunna beslutas av styrelsen. Detta skulle innebära att positiva beslut kan lämnas snabbare än i dag. Enligt gällande rätt krävs det stämmobeslut för alla ansökningar om upplåtelse och överlåtelse av jakträtt inom ett viltvårdsområde. Detta kan medföra att markägare missar möjligheten att upplåta rätten till jakt om stämman hålls nära det nya jaktåret. Naturvårdsverket instämmer i att det finns ett behov av att möjliggöra snabbare beslut om upplåtelse och överlåtelse av jakträtt. Det bör ske genom att styrelsen ges möjlighet att besluta i de fall tillstånd medges.

I övrigt föreslås ingen ändring av 21 §. Det innebär att det alltjämt är föreningsstämman som fattar beslut där upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt nekas. Den uppfattningen fördes också fram på konsultationerna. Ett stämmobeslut medför att fler är delaktiga i beslutsprocessen, vilket är viktigt då beslut om att neka tillstånd att upplåta eller överlåta jakträtt kan vara kontroversiella.

### **2.3.4 Verksamhet**

#### **2.3.4.1 ARTER, INRIKTNING OCH OMFATTNING**

I 23 § anges vilka viltarter som idag får jagas genom områdes- eller gemensamhetsjakt inom viltvårdsområdet. Det är älg, kronhjort och dovhjort, samt småvilt, som omfattas av bestämmelsen. Om det uppenbart behövs för att begränsa skador får, med stöd av 24 §, en viltvårdsområdesförening också besluta om områdesjakt och gemensamhetsjakt efter björn, lo, varg, järv och vildsvin.

Sedan lagen om viltvårdsområden tillkom 2001 har flera förändringar av regler om förvaltning av vilt skett. Detta gäller främst förvaltningen av älg, de stora rovdjuren och vildsvin. För kronhjort har Naturvårdsverket, till regeringen, tidigare föreslagit en ny särskild reglering (NV-00320-15).

Ett stort problem för älgförvaltningen idag är, enligt tillfrågade intressenter, att beslut om jaktens inriktning och omfattning fattas både inom viltvårdsområdet och inom de älgförvaltningsområden som viltvårdsområdet är en del av. Exempelvis framförde Svenska jägareförbundet att viltvårdsområden inte som i dag borde få begränsa jakten efter älg i förhållande till vad som bestämts inom ett älgskötselområde. Lantbrukarnas riksförbund framförde att viltvårdsområdesföreningar kan besluta om inskränkningar i jakten, avseende antalet klövvilt som får skjutas i området, vilket kan leda till skador på skogen.

Viltvårdsområden är ofta små i förhållande till älgpopulationerna. Ett älgskötselområde kan bestå av ett viltvårdsområde, flera viltvårdsområden eller delar av viltvårdsområden som ingår i andra älgskötselområden. När områdena helt eller delvis överlappar varandra har det visat sig föreligga otydlighet om vilka beslut som ska tas i vilken styrelse. Otydligheten ökar länsstyrelsens administration och viltvårdsområdesföreningen får det problematiskt att veta vilka avskjutningsregler som ska följas. Även återrapportering till länsstyrelsen kan blir försvårad.

Svenska Jägareförbundet framhåller att viltvårdsområden är motiverade att genomföra den jakt som förvaltningen kräver rent praktiskt. Jakt med lös hund kräver större sammanhängande områden än enskilda mindre fastigheter och lös hund är i regel till en fördel vid eftersök. Viltvårdsområdena kan då fortfarande fylla en funktion för att få till områden som är sammanhängande och välarronderade för jakt.

Vildsvinens nordliga utbredningsområde omfattar sedan en tid tillbaka Värmland, Västmanland, Uppland och Gävleborgs län. I dessa län finns det relativt många viltvårdsområden där beslut om områdes- och gemensamhetsjakt kan begränsa möjligheterna till jakt som i sin tur kan medföra ökade skador av vildsvin.

Från flera berörda har det framförts att det råder oenighet inom viltvårdsområdet om hur man ska eller bör jaga vildsvin. Det är här viktigt att framhålla att särskilt vildsvinsförvaltningen kräver alla tänkbara insatser för att lokalt förhindra allvarliga skador, i första hand i jordbruk och trafiken. Samverkan är bra men måste kompletteras med omfattande enskilda insatser. Jakten får inte begränsas av majoritetsbeslut i en viltvårdsförening. Vissa år krävs dessutom särskilda insatser. År 2016/17 är ett så kallat ollonår, vilket medför obegränsade förutsättningar avseende födotillgången och därmed tillväxt i vildsvinspopulationen. Enligt Naturvårdsverkets bedömning är det inte lämpligt att jakt efter vildsvin kan ske inom viltvårdsområden. Vildsvinsstammen förvaltas bäst av enskilda jakträttshavare.

Jakten på de stora rovdjuren sker i dag, efter delegation från Naturvårdsverket, som licensjakt och skyddsjakt, till skillnad från när lagen om viltvårdsområden tillkom. Tidigare var endast skyddsjakt aktuellt. Bestämmelserna om jakt efter stora rovdjur ska tolkas mot bakgrund av art- och habitatdirektivet. Sådan jakt har som regel ett syfte att gagna såväl allmänna som enskilda intressen.

En länsstyrelse framförde att det är viktigt att kunna jaga björn över stora obrutna områden, vilket även Svenska jägareförbundet framförde. Frågan är om detta motiverar en inskränkning i äganderätten och det därför bör vara möjligt för viltvårdsområdesföreningen att besluta om områdes- och gemensamhetsjakt efter björn och övriga stora rovdjur.

Den möjlighet som idag finns i 23 § andra stycket för en viltvårdsförening att besluta om avskjutningens omfattning och inriktning begränsas genom uppräknningen av vilka arter som omfattas i bestämmelsens första stycke. Förslaget gällande 23 § första stycket innebär att artbegränsningen tas bort. Därmed finns enligt Naturvårdsverket behov av att begränsa föreningens möjlighet att närmare besluta om jaktens genomförande vid områdesjakt för en del arter. För jakt efter de stora rovdjuren, där allmän jakttid saknas, sker jakten med stöd av särskilda beslut. För jakt efter älg och kronhjort framgår förutsättningarna för jakt och de praktiska problemen vid dess genomförande ovan. I dessa fall är det enligt Naturvårdsverket inte lämpligt att viltvårdsområdesföreningen har möjlighet att besluta om jaktens omfattning och inriktning.

Inskränkningen bedöms vara nödvändig då jakt efter de stora rovdjuren ska ske i enlighet med villkor i särskilda beslut om jakt. En möjlighet till ytterligare villkor för jakten inom viltvårdsområdet skulle kunna leda till otydligheter och eventuellt riskera efterlevnaden av villkoren i jaktbeslutet. På samma sätt hade en möjlighet till egna villkor för föreningen vid kronhjortsjakt kunnat leda till otydligheter i förhållande till den ordinarie kronhjortsförvaltningen. En områdesjakt efter exempelvis björn innebär därmed endast en möjlighet att jaga över ett större geografiskt område, i enlighet med villkoren i beslutet om jakt. Detsamma gäller för älg, men då styrs jakten av aktuell älgskötselplan eller licenstilldelning samt beslut inom älgförvaltningen.

Begreppet ”småvilt” är inte definierat, vare sig i lagen om viltvårdsområden eller på annat sätt. Det är otillfredsställande om det kan föreligga olika uppfattningar om vilka arter som tillhör ”småviltet”. Begreppet förefaller dock svårt att definiera. Vid konsultationerna i detta uppdrag har det framkommit att småviltsjakt och att genomföra stödåtgärder för dessa arter inom viltvårdområden kan vara viktigt. För dessa arter saknas det en särskild reglering varför ett stort ansvar åvilar de lokala markägarna och jakträttshavarna för en uppfyllelse av 4 § jaktlagen.

”Småviltjakten” i viltvårdsområden som upplåter rätten till jakt kan också vara viktigt för personer som inte har tillgång till egen jaktmark. Dessa jägare kan då beredas möjlighet till jakt och även gynna turismen i dessa områden. De arter som benämns som ”småvilt” bör därmed fortsatt få hanteras inom regelverket och viltvårdsområdesföreningen bör få fatta beslut om avskjutningens omfattning och inriktning.

Sammantaget anser Naturvårdsverket att det bör ankomma på respektive viltvårdsområdesförening att avgöra vilka arter som bäst jagas genom områdes- eller gemensamhetsjakt, undantaget vildsvin. Viltvårdsområdesföreningen har därmed möjlighet att jaga inom viltvårdsområdet i den utsträckning det behövs med hänsyn till viltvården och är förenligt med jaktlagstiftningens bestämmelser

och tillstånd till jakt. En sådan reglering är tydligare och medför en ökad möjlighet att ta hänsyn till rådande lokala förhållanden. Samtidigt begränsas viltvårdsområdesföreningens möjlighet att besluta om avskjutningens inriktning och omfattning för de arter där det enligt Naturvårdsverket finns en risk för att viltvårdsområdesföreningen kan motverka viltförvaltningens övergripande mål.

Ändringen i 23 § medför att 24 § lagen om viltvårdsområden kan upphävas. Det finns inte längre behov av bestämmelsen då de stora rovdjuren enligt förslaget under vissa förutsättningar kan jagas inom viltvårdsområdet redan med stöd av 23 §. Ett upphävande av 24 § medför vissa mindre följdjusteringar (formalia) i andra bestämmelser om verksamheten och organisationen.

#### 2.3.4.2 FÄLLT VILT OCH UPPLÅTELSE OCH ÖVERLÅTELSE AV JAKTRÄTT

I lagen om viltvårdsområden finns idag en bestämmelse om vilt som dödas i strid med områdets avskjutningsregler tillfaller. Naturvårdsverkets förslag till tillägg i 26 § innebär ett tydliggörande att det kan finnas särskilda bestämmelser i annan lag (om till exempel statens vilt) som går före reglerna inom viltvårdsområdet. Det är viktigt att detta tydliggörs i syfte att undvika felaktig hantering av fällt vilt.

Idag kan viltvårdsområdesföreningen, med stöd av 27 § lagen om viltvårdsområden neka en markägare att upplåta eller överlåta jakträtt om ett krav på minsta areal inte uppnås eller om upplåtelsen eller överlåtelsen ”kan anses olämplig med hänsyn till viltvärden eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna”. Dessa olika vägransgrunder öppnar för godtyckliga bedömningar, vilket kan påverka lagens rättsäkerhet negativt. Vid samrådet med länsstyrelsen framfördes att det enda bärande skälet till att vägra någon att upplåta eller överlåta jakträtt var att ett uppsatt arealkrav inte kunde nås. Det är idag också det vanligaste skälet för en vägran av föreningen.

Vid dialogen med Svenska jägareförbundet och Lantbrukarnas riksförbund uttalade de att de sedan lång tid tillbaka har önskat att endast krav på en minsta areal får utgöra skäl för att viltvårdsområdesföreningen ska kunna vägra någon att upplåta eller överlåta jakträtt. Hur grunden för vägran med hänsyn till olämplighet för viltvärden tillämpas är oklart och den används troligen sällan enligt intressenterna. Grunden att tillstånd får vägras för att upplåtelsen eller överlåtelsen på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna angavs tillämpas på personliga förhållanden där någon är misskötsam. Inte heller denna grund verkade tillämpas i någon större utsträckning. Naturvårdsverket föreslår därför att möjligheten för föreningen att vägra tillstånd för upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt inom området begränsas till endast ett arealkrav. Det innebär en tydligare och mer förutsebar reglering som minskar risken för godtyckliga bedömningar.

Möjligheten för en viltvårdsområdesförening att upplåta rätt till områdesjakt är inte helt oproblematiske. Naturvårdsverket anser dock att den bör kvarstå då den kan bidra till ökade möjligheter till jakt för marklösa jägare.

### 2.3.5 Avgifter

En viltvårdsområdesförening får bestämma att avgifter ska betalas för jakten inom viltvårdsområdet och för vilt som fålls. Vid konsultationerna har framkommit att det inte är ovanligt att avgift tas ut av alla medlemmar i en viltvårdsområdesförening, även av sådana som inte jagar. Av förarbetena framgår det att bestämmelsen inte ska ge möjlighet att ta ut avgifter från fastighetsägare som inte jagar (prop. 1999/2000:73 s. 47). Förslaget är ett förtydligande av hur lagstiftaren sett på frågan, endast de jakträttshavare som deltar i jakten ska kunna påföras avgift. De fastighetsägare som av ideella skäl motsätter sig jakt på sin fastighet ska därmed inte kunna tvingas att betala avgift till föreningen. Genom att begreppet jakträttshavare används (vilket är centralt i jaktlagstiftningen, se 10 § jaktlagen) kan såväl fastighetsägare som den som genom nyttjanderätt har jakträtten åläggas avgift. Det avgörande är att personen ifråga deltar i jakten.

### 2.3.6 Ändring och upplösning av viltvårdsområde

#### 2.3.6.1 UTESLUTNING

*Avgöranden från förvaltningsdomstol*

Det finns ett flertal avgöranden från domstol, främst från norra Sverige, gällande frågan om uteslutning ur ett viltvårdsområde. Nedan följer några exempel.

I ett mål från Förvaltningsrätten i Luleå (mål nr 220-15) fastställde domstolen länsstyrelsens beslut om att neka uteslutning. Viltvårdsområdesföreningen ansåg att den aktuella fastigheten bland annat på grund av närhet till en väg var mycket olämplig att bedriva jakt på. Fastighetsägaren motsatte sig uteslutning. Såväl länsstyrelsen som domstolen konstaterade att det saknades förutsättningar för uteslutning i det aktuella fallet.

I ett annat mål från Förvaltningsrätten i Luleå (mål nr 1295-15) nekades också uteslutning. Fastighetsägaren ville ansluta sin fastighet till en annan jaktklubb i syfte att förbättra möjligheten till älgjakt. Viltvårdsområdet motsatte sig inte detta. Den aktuella fastigheten användes inte heller för jakt av området. Då noterade förvaltningsrätten att det förhållandet att viltvårdsområdet och fastighetsägaren var överens i frågan om uteslutning ur viltvårdsområdet saknade betydelse. Det förelåg inte förutsättningar för uteslutning.

Av Kammarrätten i Sundsvalls bedömning i RÅ 2006 not. 79 framgår hur en proportionalitetsbedömning bör göras vid frågan om uteslutning ur ett viltvårdsområde. Mot de omständigheter som fastighetsägaren anför för en uteslutning ska vägas det allmänna intresset av att en ändamålsenlig viltvård även fortsättningsvis kan bedrivas inom området.

### *Grunder för uteslutning*

I förarbetena (prop. 1999/2000:73) framgår att det vid framtagandet av lagen om viltvårdsområden lades stor vikt vid långsiktighet och det allmännas intresse av viltvård. På samma sätt som beständighet kan vara en fördel när det gäller möjligheten att verka långsiktigt inom viltförvaltningen så kan dock beständighet vara till nackdel. Så kan vara fallet när exempelvis samarbetet inom ett viltvårdsområde inte fungerar eller när ny viltekologisk kunskap finns som talar för en annan geografisk indelning än den som ansågs ändamålsenlig vid bildandet av området. Beständigheten kan därmed motverka en adaptiv viltförvaltning. Det kan ifrågasättas hur många av dagens viltvårdsområden som har ett område vilket möjliggör styrning av de viltpopulationer som områdesbildningen har syftat till att förvalta. Exempelvis är inget viltvårdsområde tillräckligt stort för att förvalta en egen delpopulation av älg. Detta till skillnad från älgförvaltningsområden som just syftar till att omfatta en avgränsad älgstam.

Vid konsultationerna framkom att det kan förekomma att ett viltvårdsområde ligger i två län, där till exempel jakttiden för älg kan variera. På samma sätt som vid bildande är det vid uteslutning viktigt att kunna ta hänsyn till älgförvaltningen. Det är enligt Naturvårdsverket viktigt att de två systemen för älgförvaltning och viltvårdsområden så långt möjligt harmoniseras. Det finns därför behov av att kunna utesluta en fastighet som till största delen ingår i ett älgförvaltningsområde beläget utanför viltvårdsområdet. Genom detta förslag inför Naturvårdsverket en särskild grund för uteslutning med hänsyn till älgförvaltningen. Det bedöms särskilt angeläget utifrån allmänna intressen. Det finns vidare behov av att även i andra fall kunna utesluta en fastighet från ett viltvårdsområde om det bättre främjar viltvården med hänsyn till allmänna intressen. Så kan till exempel vara fallet om ny viltekologisk kunskap talar för en annan geografisk indelning av området. Det kan också uppstå andra situationer då den geografiska indelningen i viltvårdsområden behöver ändras genom att en fastighet utesluts. Därför finns det behov av ytterligare en grund för uteslutning, om förutsättningarna på annat sätt väsentligen har förändrats. Exempel är ändrade äganderättsförhållanden som medför att fastigheten helt eller delvis kommer att förvaltas på ett annat sätt avseende fastighetens verksamhet och inriktning. Med nu gällande lydelse av bestämmelsen finns ingen möjlighet till uteslutning i en sådan situation. Genom förslaget tas även kravet på att övriga fastigheter inom viltvårdsområdet ska kunna bestå som ett lämpligt viltvårdsområde bort. Det har visat sig vara ett svårbedömt kriterium som inte sällan varit en källa till konflikt inom områdena. Kriteriet har även i många fall omöjliggjort en uteslutning, även om enighet förelegat mellan parterna. Naturvårdsverket bedömer att det bör tas bort, i syfte att möjliggöra en ökad anpassning till en adaptiv viltförvaltning genom att göra det enklare att utesluta en fastighet.

Vid framtagandet av lagen diskuterades det i vilken omfattning och i vilka situationer uteslutning ur området skulle vara möjligt. I utredningen "Jaktens villkor" föreslogs att det alltid skulle vara möjligt att utesluta en fastighet om det



föreligger enighet mellan berörd fastighetsägare och viltvårdsområdesföreningen. Regeringen stödde dock inte utredningens förslag och skrev. ”Genom den lagstiftning som nu föreslås ställer samhället resurser till förfogande för att säkerställa att viltvårdsområdena blir lämpliga med avseende på belägenhet och omfång. Mot den bakgrunden framstår det som en högst tveksam åtgärd att överlåta till viltvårdsområdesföreningen att pröva i vad mån det är möjligt att utesluta vissa fastigheter utan att viltvården blir lidande” (prop. 1999/2000:73 s. 51).

Naturvårdsverket anser i likhet med utredningen ”Jaktens villkor” att det finns stora fördelar med att utöka föreningens beslutsmandat i frågan om uteslutning. Det är enligt Naturvårdsverket till fördel för såväl en adaptiv viltförvaltning som den lokala samverkan för jakt och viltvård. Dels avlastas länsstyrelsen genom detta, dels finns den största kunskapen om de lokala förhållandena hos föreningen. Därmed kan uteslutningen hanteras på ett enkelt sätt. Om det föreligger samtycke mellan fastighetsägaren och föreningen bör föreningen därför kunna fatta beslut om uteslutning. Detta gäller antingen om samtycke föreligger om någon av situationerna i punkterna 1- 4, eller om samtycke föreligger för uteslutning i övrigt.

Med en större möjlighet till föreningsbeslut gällande förändringar av viltvårdsområdet ökar behovet av information till länsstyrelsen. I syfte att ge länsstyrelsen aktuellt underlag föreslås därför föreningarna åläggas att underrätta länsstyrelsen om sådana uteslutningar som de själva beslutar om.

### **2.3.7 Överklagande**

Länsstyrelserna har att hantera ett antal överklagandeärenden enligt 37 § lagen om viltvårdsområden. Flera länsstyrelser har framfört att regelverket är svårt att tolka. Ett län har uppgett att de mottar mellan tio och 25 överklaganden per år. Hälften av länen har mindre än tio överklaganden medan resterande uppger att de genomsnittligt har mindre än ett överklagande årligen. Det överensstämmer med Naturvårdsverkets uppfattning om att det i praktiken är relativt få beslut som överklagas till länsstyrelsen.

Naturvårdsverket föreslår att överprövningarna koncentreras till några länsstyrelser. En möjlig förlaga skulle kunna vara upplägget i lagen (2007:162) om bilskrotningsfonden och bilskrotningsförordningen (2007:186). På samma sätt som i den lagstiftningen bör den mer detaljerade regleringen ske i förordning. Naturvårdsverket föreslår därför att ett bemyndigande för regeringen införs i lagen om viltvårdsområden så att regeringen i förordning kan ange till vilka länsstyrelser överklagandet sker<sup>2</sup>. Vi har i detta uppdrag inte föreslagit vilka länsstyrelser som överprövningarna i sådana fall skulle lokaliseras till. Kriterier för det urvalet skulle kunna vara att man redan idag har ett relativt stort flöde av ärenden och att länen

<sup>2</sup> För exempel på möjlig reglering i förordningstext, se bilaga 1.

som prövningen koncentreras till geografiskt hänger samman. Vilka länsstyrelser som skulle komma i fråga behöver utredas ytterligare. Naturvårdsverket anser att det kan vara lämpligt om ungefär fem länsstyrelser runt om i landet ansvarar för överprövningen.

Syftet med denna förändring är att effektivisera och öka förutsättningarna för att vidmakthålla kompetens vid länsstyrelsernas överprövning genom att fler ärenden hanteras på samma myndighet.

### **2.3.8 Övrigt - Förslag till ny bestämmelse**

Det saknas idag regler om registerhållning avseende viltvårdsområden. Flera länsstyrelser har påpekat att det är svårt att hålla sådana register, att de register som ändå finns inte är uppdaterade och att underlag om viltvårdsområden saknas. Det skulle innebära ett stort arbete att aktualisera och digitalisera registren. Det har även framförts från länsstyrelserna att hanteringen sannolikt inte är enhetlig hos länen till exempel vad gäller hur man hanterar förändringar i fastigheter som ingår i ett viltvårdsområde. Det finns en enighet om att det är viktigt, men i dag ofta svårt för länsstyrelserna, att kunna ge besked om ifall en viss fastighet ingår i ett viltvårdsområde eller inte.

Naturvårdsverket föreslår att det införs en ny bestämmelse i lagen om viltvårdsområden med innebörden att det ankommer på viltvårdsområdesföreningen att hålla ett aktuellt register över ingående fastigheter och över viltvårdsområdets gränser. Mot bakgrund av lagens ingripande bestämmelser och inskränkningar i äganderätten är det enligt Naturvårdsverket av rättssäkerhetsskäl nödvändigt att det införs en skyldighet att hålla register över ett viltvårdsområdes fastigheter och gränser. Den skyldigheten bör lämpligen läggas på viltvårdsområdesföreningen<sup>3</sup>. Det bör enligt Naturvårdsverkets bedömning ligga i föreningens intresse att ha aktuell information om områdets innehåll och gränser dokumenterad. Sådan information underlättar jakten inom området men är även viktig vid till exempel försäljning av fastigheter som tillhör området. För att säkerställa att länsstyrelsen har underlag om ett viltvårdsområdes gränser tillgänglig, om än inte i registerform, bör viltvårdsområdesföreningen även åläggas att anmäla sådana förändringar som inte följer av 33 § till länsstyrelsen. Dessa förändringar arkiveras därmed hos länsstyrelsen och finns tillgängliga vid eventuella kommande överprövningar av stämмо- eller styrelse beslut.

Den förordning om viltvårdsområden som finns<sup>4</sup> utfärdades år 1980 och avser länsstyrelsens beslut enligt lagen om viltvårdsområden och möjligheten att få bidrag ur viltvårdsfonden för kostnader enligt lagen. I 1 § förordningen finns ett bemyndigande för Naturvårdsverket att meddela föreskrifter om länsstyrelsens

<sup>3</sup> Jfr t.ex. bostadsrättslagen (1991:614).

<sup>4</sup> Förordning (1980:896) om viltvårdsområden.

register. Några sådana föreskrifter har dock inte tagits fram av Naturvårdsverket. Det kan ifrågasättas vilket bemyndigande som finns för den aktuella förordningen. Något uttryckligt bemyndigande för bestämmelsen om länsstyrelsens registerhållning eller Naturvårdsverkets föreskriftsrätt återfinns enligt Naturvårdsverkets bedömning varken i lagen om viltvårdsområden, jaktlagen, den tidigare lagen om jaktvårdsområden eller lagen (1938:274) om jakträtt. Eventuellt har detta ansetts rymmas inom regeringens primärområde där regeringen, utan bemyndigande från riksdagen, kan besluta om vissa föreskrifter. För användandet av medel från viltvårdsfonden kan bemyndigandet möjligen härledas från 41 § jaktlagen. Mot bakgrund härav och mot bakgrund av förordningens snäva tillämpningsområde kan förordningen inte täcka det behov av registerhållning som Naturvårdsverket anser finns. En ny bestämmelse i lagen om viltvårdsområden behövs. Det kan övervägas om förordningen bör upphävas. Det avgörande i den bedömningen är betydelsen av bestämmelserna om användning av medel från viltvårdsfonden. Kanske skulle dessa bestämmelser istället kunna föras in i lagen om viltvårdsområden, om förordningen upphävs.

## 3 Övergripande synpunkter om viltvårdsområden

Inom ramen för de samråd som genomförts med anledning av detta uppdrag har ett stort antal myndigheter och intressenter framfört långtgående förslag om förändringar av regelverket i fråga, bland annat om viltvårdsområdenas vara eller inte vara. Naturvårdsverket bedömer att dessa frågor inte ingår i detta uppdrag och väljer därför att kortfattat framföra sammanfattade synpunkter som kom fram under samråden och som framkommit i övrig dialog med berörda parter (i första hand av länsstyrelserna och vid överprövning av beslut). Samrådssynpunkter kopplade till de förslag Naturvårdsverket i detta uppdrag lämnar finns redovisade under skälen till respektive förslag.

Det finns en omfattande kritik mot systemet med viltvårdsområden. Kritiken kan sammanfattas med att viltvårdsområden motverkar syftet med rådande älgförvaltningssystem. Samma slutsats drar Falkenborn advokatbyrå i sin konsultrapport, se bilaga 1.

Lagstiftning på området har funnits sedan 1938. En översyn av lagen startade på 1990-talet som år 2000 resulterade i dagens lag om viltvårdsområden. Översynen har inte resulterat i att lagstiftningen är anpassad till den nya adaptiva älgförvaltning som är gällande sedan riksdagsbeslutet 2012. Enligt berörda parter är en viktig orsak till detta att älgförvaltningen numera inte bara bygger på frivillig samverkan utan också har krav på samverkan mellan markägare och jägare som regleras i föreskifter. Det har framförts att viltet är en resurs som ingen äger innan det dödas och som behöver förvaltas gemensamt i dialog och samverkan mellan olika intressen. Generellt har även framförts att betydelsen av frivillighet för en fungerande älgförvaltning och annan viltförvaltning har ökat mer och mer de senaste 30 åren.

Det finns även några länsstyrelser och intressenter som framför att viltvårdsområdena har en betydelse för att skapa långsiktighet i viltvården och att systemet därför bör finnas kvar. Det framförs även att viltvårdsområden är av stor vikt i områden där ägostrukturen är splittrad.

### 3.1 Synpunkter från myndigheter och intressenter

Jägarnas riksförbund framförde vid konsultationen att en frivillig samverkan, snarare än tvång, är grunden för att samverkan ska fungera. Det tvingande momentet i regelverket motverkar därmed god samverkan enligt Jägarnas riksförbund. Jägarnas riksförbund är generellt mycket kritiska till viltvårdsområden som viltförvaltningsenhet. De inskränkningar i äganderätten som viltvårdsområdesföreningar medför står inte i proportion till vinsten. Om inte lagen

om viltvårdsområden avskaffas helt bör stora förändringar som stärker viltvården och fastighetsägarens rätt införas i lagstiftningen.

Lantbrukarnas riksförbund framförde att viltvårdsområdesföreningar kan besluta om inskränkningar i jakten, exempelvis avseende antalet klövvilt som får skjutas i området, vilket kan leda till skador på skogen. Markägarrepresentanterna var också generellt mer kritiska till tvångsmomenten i dagens reglering där rådigheten över fastigheten begränsas, vilket innebär en kränkning av äganderätten. I stället ska sammanslutning i första hand bygga på frivillighet enligt Lantbrukarnas riksförbund.

De flesta länsstyrelser förespråkar att regleringen om viltvårdsområden borde tas bort eftersom den har spelat ut sin roll och att lagstiftningen är otidsenlig. I princip alla länsstyrelser har uppgett att lagstiftningen är splittrande i förhållande till nya älgförvaltningen och att det förekommer att viltvårdsområden, älgskötselområden och älgförvaltningsområde blandas ihop. Det kan leda till att viltvårdsområdesföreningarna tar beslut som de inte har mandat för.

När det gäller vilka arter som bör omfattas av regleringen tycktes de flesta länsstyrelser vara eniga om att älg, eventuellt även kronhjort, samt de stora rovdjuren, med undantag för björn i något län, skulle kunna lyftas ur lagen om viltvårdsområden. I stället skulle man kunna bygga vidare på älgskötselområden och kronhjortsskötselområden och där lägga till fler arter ("viltskötselområden"). I något län hade älgskötselområden redan idag frivilligt tagit på sig gemensamma viltvårdsinsatser. Om detta ska bli allmängiltigt skulle det dock krävas lagändringar. Någon länsstyrelse anförde att det i praktiken var små skillnader mellan de delar av länet som har viltvårdsområden och de som saknar viltvårdsområden. Viltvårdsområden gjorde inte att viltvården fungerade märkbart bättre.

Några länsstyrelser ansåg att viltvårdsområden hade en betydelse för att skapa långsiktighet i viltvården. Detta genom att utgöra ett gemensamt jaktområde som består över längre tid, inte minst i områden med splittrad ägostruktur och för fågel- och småviltsjakt där jakt med lös hund används. Något län menade att det skulle bli kaos om regelverket togs bort.

Representanterna för Svenska Jägareförbundet såg ett behov av att lagen om viltvårdsområden och tvångsmoment däri måste vara kvar. Annars skulle viltvårdsområden inte skilja sig från andra jaktklubbar. Den främsta grunden för regleringen är att hantera stor ägosplittring, som annars leder till praktiska svårigheter att genomföra en jakt. Jakt med lös hund bedömdes bli omöjlig i många fall eftersom uppfattningen var att det är svårt att få till sammanhängande områden på frivillig väg. Svenska Jägareförbundet menade att värdet på de fastigheter som ingår i ett viltvårdsområde ökar eftersom jakt medges inom ett större område. Även motsatt uppfattning framfördes av andra intressenter.

## 3.2 Synpunkter om viltvårdsområdenas egna tillägg till normalstadgarna

I de flesta fall saknas närmare reglering avseende innehållet i olika föreningsstadgar. Däremot kan det finnas en bestämmelse med innebörden att stadgarna inte får innehålla föreskrift som strider mot den aktuella lagen eller annan författning<sup>5</sup>. Sedan finns rekommendationer för lämplig utformning i normalstadgar. Som framgått tidigare saknas en sådan närmare reglering kring hur en viltvårdsområdesförenings stadgar ska vara utformade. Flertalet viltvårdsområden använder sig av Svenska Jägareförbundets rekommendation till normalstadgar som grund för föreningens stadgar<sup>6</sup>.

Vissa föreningar har därutöver gjort tillägg till normalstadgarna. Länsstyrelserna framförde att det ofta är dessa tillägg till stadgarna som vållar problem. Många frågor kommer till länsstyrelserna med anledning av dessa tillägg i stadgarna. Det har föreslagits av Jägarnas riksförbund att viltvårdsområdesföreningarna skulle framtas rätten till att lägga till paragrafer i stadgarna, utöver innehållet i normalstadgarna. Särskilt viktigt är att det inte ska gå att inskränka än mer på äganderätten anser Jägarnas riksförbund.

Den mer detaljerade utformningen av en föreningsstadgar regleras sällan i lag. Mot bakgrund härav har Naturvårdsverket inte sett att det finns skäl att inom ramen för detta uppdrag närmare utreda det upplevda problemet med tilläggen till normalstadgarna och föreslå en reglering. Det kan dock finnas behov av att utreda denna fråga vidare i syfte att kartlägga omfattningen av de upplevda problemen, med fokus på inskränkningar av äganderätten. Naturvårdsverket som myndighet har inte rådighet över normalstadgarnas utformning.

---

<sup>5</sup> Se t.ex. 28 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

<sup>6</sup> På liknande sätt tillhandahåller t.ex. Lantmäteriet normalstadgar för samfällighetsföreningar.

## 4 Konsekvensbedömning

### 4.1 Konsekvenser av förslagen sammantaget

De föreslagna ändringarna i lagen om viltvårdsområden förenklar och påverkar viltvårdsområdesföreningarnas möjlighet att fatta beslut och styra över jakten inom området. Förslagen påverkar även länsstyrelsens hantering av bildande av och uteslutning ur viltvårdsområden. Viltvårdsområdena anpassas genom förslagen till den adaptiva viltförvaltning som råder idag, och då särskilt till den nya älgförvaltningen.

### 4.2 Konsekvenser av de lagda förslagen

#### 4.2.1 Villkor för bildande

Några av de problem som uppstått i mötet mellan den gamla och nya älgförvaltningen kan minska med genom att hänsyn tas till älgförvaltningen när nya viltvårdsområden bildas. Idag finns ett antal viltvårdsområden vars fastigheter tillhör olika älgförvaltningsområden. Det medför problem för framförallt gemensamhetsjakten. Förslaget syftar till att undvika att sådana situationer, med flera älgförvaltningsområden, uppstår framöver. Det leder till ökad tydlighet för såväl jakträttshavare som viltvårdsområden. Förslaget innebär även ytterligare en bedömningsgrund för länsstyrelsen att beakta vid bildandet av nya områden.

#### 4.2.2 Stadgar

Den föreslagna ändringen gällande kallelse till föreningsstämman och hur andra meddelanden förmedlas inom föreningen är av mindre omfattning men är ändå viktig. Genom att det i stadgarna ska framgå hur detta ska göras får alla medlemmar kännedom om hur de kommer att bli kallade till stämman. Sedan ankommer det på respektive medlem att ta del av sin kallelse, på samma sätt som gäller för andra föreningar. Därmed undviks sådana situationer som nämnts på samråden, där medlemmar inte har vetat om när stämman hålls. Förslaget kommer således bidra till ökad förutsebarhet och tydlighet inom viltvårdsområdesföreningarna. Det medför även ytterligare en punkt för länsstyrelsen att bedöma i frågan om stadgarna kan godkännas vid bildandet.

#### 4.2.3 Särskilda villkor för vissa beslut

##### 4.2.3.1 ÖVERLÅTELSE OCH UPPLÅTELSE AV JAKTRÄTT

Genom förslaget ges möjlighet för styrelsen att själv besluta om att medge tillstånd till upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt inom viltvårdsområdet. Ett viltvårdsområde måste således inte utnyttja denna möjlighet att ge styrelsen utökad beslutsrätt utan kan alltså låta stämman fatta sådana beslut. Genom att utnyttja denna möjlighet skapas en större flexibilitet inom viltvårdsområdet. En föreningsstämma hålls vanligen endast vid ett tillfälle per år medan styrelsen lättare kan hålla möten och fatta beslut. Därmed kan frågor om till exempel upplåtelse

beslutas snabbt och jägaren riskerar inte att gå miste om en jakt, vilket kan vara fallet om beslutet istället måste fattas på den årliga stämman.

#### **4.2.4 Verksamhet**

##### 4.2.4.1 ARTER, INRIKTNING OCH OMFATTNING

Med förslaget ges viltvårdsområdesföreningen utökade möjligheter att besluta om områdes- och gemensamhetsjakt inom området då begränsningen i arter tas bort. Det blir därmed möjligt att besluta om till exempel områdesjakt efter de flesta viltarter. Effekten av ändringen blir dock inte så stor då viltvårdsområdena redan tidigare har förfogat över ett stort antal arter. Förutsättningen är alltså att det ska vara förenligt med jaktlagstiftningen, tillståndet till jakt och kunna motiveras med hänsyn tagen till viltvården. Den största förändringen är att det blir möjligt för viltvårdsområdesföreningen att bedriva såväl områdes- som gemensamhetsjakt efter de stora rovdjuren utan särskild koppling till en skaderisk (jfr 24 §). Med denna generella möjlighet till jakt efter de stora rovdjuren ges viltvårdsområdesföreningen ökat mandat, vilket medför en viss ytterligare inskränkning av äganderätten.

Förslaget avser medföra en ökad tydlighet jämfört med idag då 24 § utnyttjas i stor utsträckning och då inte bara i situationer då risken för skada är uppenbar. Nu införs en tydligare grund för områdes- och gemensamhetsjakt. Naturvårdsverket bedömer att förslaget inte kommer att medföra en ökad jakt efter till exempel de stora rovdjuren då grunden för jakten är jaktlagstiftningens ramar och villkoren i det aktuella beslutet om jakt.

Genom att områdesjakt är möjlig kan dock jakten bedrivas över större områden, vilket kan främja effektiviteten vid jakten enligt Svenska jägareförbundet. Vidare kan viltvårdsområdesföreningens deltagande i jakten öka möjligheten att informera om villkoren i det särskilda beslutet om jakt. Samtidigt fråntas viltvårdsområdesföreningarna möjligheten att vid områdesjakt besluta om avskjutningens omfattning och inriktning för varg, björn, lo, järv, älg, och kronhjort.

Konsekvensen av att inte ta med vildsvinen i möjligheten till jakt inom viltvårdsområden medför att fastighetsägaren har större möjligheter att på eget initiativ motverka skador genom jakt. Det har tidigare (se ovan under Skäl) beskrivits varför Naturvårdsverket anser denna jakt gagnar viltvården och minskar skadorna av vildsvin.

Vidare medför förslagen att det skapas en tydlighet avseende gränsen mellan den nya älgförvaltningen och viltvårdsområdenas mandat. Viltvårdsområdena kan inte längre fatta egna beslut gällande avskjutningen vid områdesjakt efter älg utan där är det besluten inom älgförvaltningen som styr. Det stödjer den nya förvaltningen av älg och skapar tydliga och gemensamma mål för älgjakten i området. Viltvårdsområdesföreningarna fråntas även möjligheten att vid områdesjakt besluta



om avskjutningens omfattning och inriktning för andra arter än älg (för varg, björn, lo, järv och kronhjort). Därmed minskar föreningens möjligheter att negativt påverka de förvaltningsbeslut som fattas på annan nivå.

#### 4.2.4.2 AVGIFTER

Förslaget leder till att endast de jakträttshavare som själva deltar i jakten kommer att belastas av kostnader för jaktens genomförande. Det innebär att kretsen av avgiftsskyldiga krymper jämfört med tidigare då till exempel även de medlemmar som motsatte sig jakt inom området kunde tvingas betala. Det är rimligt att istället koppla avgiften till deltagandet i jakten, vilket även är i linje med förarbetena. Därmed behöver inte heller fastighetsägare som har överlåtit jakträtten betala någon avgift.

### 4.2.5 Ändring och upplösning av viltvårdsområde

#### 4.2.5.1 UTESLUTNING

Av Kammarrätten i Sundsvalls bedömning i RÅ 2006 not. 79 framgår hur en proportionalitetsbedömning bör göras vid frågan om uteslutning ur ett viltvårdsområde. Mot de omständigheter som fastighetsägaren anför för en uteslutning ska vägas det allmänna intresset av att en ändamålsenlig viltvård även fortsättningsvis kan bedrivas inom området.

Med förslagen kan länsstyrelsen ta hänsyn till såväl det allmänna intresset av viltvård som till älgförvaltningen vid frågor om uteslutning. Även andra väsentliga förändringar kan vara grund för uteslutning. Genom de föreslagna grunderna för uteslutning kommer det att bli lättare att genomföra uteslutning ur ett viltvårdsområde. Det kommer att innebära en ökad administration för länsstyrelsen, men då föreningen samtidigt ges ökad möjlighet att själv besluta om vissa uteslutningar bör ökningen vara begränsad. De utökade möjligheterna till uteslutning innebär vidare att ett viltvårdsområdes beständighet riskerar att minska. Det är dock enligt Naturvårdsverket nödvändigt att på detta sätt anpassa lagen om viltvårdsområden med hänsyn till det allmänna intresset av en adaptiv viltförvaltning.

#### 4.2.6 Överklagande

Naturvårdsverket föreslår att regeringen ges möjlighet att i förordning styra överprövningen till vissa länsstyrelser. Detta medför, om en sådan förordning meddelas, att vissa länsstyrelser får ökad arbetsbelastning och andra en minskad. De länsstyrelser där handläggningen av överprövningsärenden ökar kan genom en omfördelning av medlen mellan länsstyrelserna få kompensation för detta.

Det bedöms inte vara varken effektivt eller lämpligt att på motsvarande sätt samordna vägledningsinsatserna till samma fåtal länsstyrelser. Vid vägledning är kännedom om de regionala förutsättningarna särskilt viktig.

#### **4.2.7 Övrigt - Förslag till ny bestämmelse**

Viltvårdsområdesföreningen föreslås åläggas att upprätthålla ett aktuellt register över ingående fastigheter och områdets gränser. De ska även snarast meddela ändringar avseende ingående fastigheter och viltvårdsområdets gränser till länsstyrelsen.

Bestämmelsen medför ett merarbete för varje viltvårdsområdesförening för att upprätthålla ett fastighetsregister och meddela förändringar till länsstyrelsen. Merarbetet blir dock begränsat då föreningen redan idag behöver hålla register på sina medlemmar för att kunna kalla till stämma m.m.

Länsstyrelserna får genom denna bestämmelse det underlag som de behöver för att kunna svara på frågor som inkommer från allmänheten. Det förenklar även arbetet vid överklaganden att de senaste handlingarna redan finns hos länsstyrelsen och inte behöver begäras in.

## 5 Källförteckning

Bostadsrättslagen, 1991:614.

Direktiv Översyn av jaktlagstiftningen m.m. Dir. 2012:77.

Jaktlagen, 1987:259.

Kommittédirektiv Översyn av jaktlagstiftningen m.m. 2012:77.

Lagen, 2000:592, om viltvårdsområden.

Förordningen, 1980:896, om viltvårdsområden.

Miljöbalken.

Naturvårdsverket 1995. Dnr 394-4090-87Nf.

Naturvårdsverket 2015. Strategi för svensk viltförvaltning. ISBN 978-91-620-8736-4.

Proposition 1938:46 med förslag till lag om rätt till jakt m.m.

Proposition 1999/2000:73. Jaktens villkor.

Proposition 2009/10:239. Älgförvaltningen.

Regeringen 2015. Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende Naturvårdsverket.

Regeringsformen.

Regeringsuppdrag till Naturvårdsverket 2015. Kronhjort, NV-00320-15.  
<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2015/ru-kronhjort/ru-151002-redovisning-ru-kronhjort.pdf>

Riksdagsbeslut 2010 Nya regler för älgjakt, MJU6.

SOU 1997:91 Jaktens villkor - en utredning om vissa jaktfrågor.



# Bilaga 1

## Konsultrapport - Regelförenkling avseende viltvårdsområden

**Falkenborns advokatbyrå**

**Advokat Karin Dunér, biträdande jurist Jonathan Bergman**

### Uppdrag

Naturvårdsverket har i regleringsbrev fått i uppdrag av regeringen att analysera möjligheten att förenkla överlåtelse eller upplåtelse av jakträtt i en viltvårdsområdesförening och vid behov föreslå förändringar i lagen (2000:592) om viltvårdsområden ("LVVO").

Falkenborn advokatbyrå har fått i uppdrag av Naturvårdsverket att ge stöd i analyser i första hand av följande frågor.

- Analysera fördelar och risker vid ett borttagande av kravet på minsta areal för upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt (27 § andra stycket 1 p LVVO) eller en övrig förändring av bestämmelsen som förenklar för enskilda fastighetsägare.
- Analysera fördelar och risker vid ett borttagande eller annan förändring av bestämmelsen om att tillstånd till upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt får vägras om upplåtelsen eller överlåtelsen kan anses olämplig med hänsyn till viltvården eller på annat sätt vara till avsevärd olägenhet för medlemmarna (27 § andra stycket 2 p LVVO).
- Analysera systemet med jakträttsbevis och dess ändamålsenlighet samt föreslå eventuellt relevanta förändringar utifrån nuläget.
- Analysera behovet av en översyn av bestämmelsen om föreningens möjlighet att upplåta rätt till områdesjakt (27 § tredje stycket LVVO) utifrån syftet att förenkla reglerna om upplåtelse.
- Analysera i övrigt möjligheterna till en förenkling av reglerna för enskilda fastighetsägare att upplåta och överlåta jakträtt inom en viltvårdsområdesförening.
- Genomföra en konsekvensanalys i enlighet med förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Fokus ska enligt uppdragsavtalet läggas på frågor om överlåtelse eller upplåtelse av jakträtt i viltvårdsområden ("VVO").

Falkenborn advokatbyrå har härutöver i uppdrag att vid behov överväga ändring av andra bestämmelser i LVVO och då särskilt:

- Förutsättningarna för utträde ur viltvårdsområdesföreningar.
- Analysera, i mån av tid, behov av ändring av andra bestämmelser, exempelvis beträffande möjligheten att utesluta älg ur det som hanteras av viltvårdsområden, viltvårdsområdesföreningens mandat och omfattning i övrigt samt att göra det lättare för länsstyrelsen att upplösa en viltvårdsområdesförening.

## Sammanfattning

Det har skett en hel del betydelsefulla förändringar vad gäller jakt efter vilt under de senaste tio åren. Älgförvaltningen har förändrats och är nu inriktad på en adaptiv förvaltning där markägare och jägare samverkar i betydligt större utsträckning än tidigare. Det har vid konsultationer framkommit att systemet med VVO inte sällan krockar med älgskötselområden ("ÄSO") och att det uppstår förvirring avseende hur olika beslut ska tas och av vem. Det ligger för närvarande ett förslag från Naturvårdsverket om att ett system liknande ÄSO ska gälla också för kronhjort. Jakten efter de stora rovdjuren har reglerats tydligare och även här finns det bestämmelser som inte överensstämmer med LVVO, såsom vem dödat vilt tillfaller. Det sker också viss frivillig förvaltning hos en del ÄSO av arter utöver älg, exempelvis vildsvin och räv.

Efter en analys av regelsystemet och de förändringar inom jaktregleringen som har skett efter det att reglerna om viltvårdsområden infördes 1999/2000 har vi kommit fram till att det finns tre huvudsakliga alternativ.

Det första alternativet, och det vi förordar, är att helt ta bort regleringen om VVO. Detta alternativ har sin utgångspunkt i att de skäl som föreligger för att ha en reglering med tvångsinslag som inskränker egendomsskyddet är svagare i dag än när LVVO kom till. Därför bör bestämmelserna om VVO tas bort och systemet med ÄSO byggas ut för att även omfatta annat vilt. Sammanslutningar för jakt och viltvård bör bygga på frivillighet.

Det andra alternativet är att ta bort tvångsinslagen i reglerna om VVO men att i övrigt behålla strukturen i så stor utsträckning som möjligt. Fördelen med en sådan reglering vore att behålla en struktur som många är vana vid för att nå en samordning av områden för jakt och viltvård, men på frivillig väg. Lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter kan tillämpas i större utsträckning än i dag. Länsstyrelsernas roll och ansvar skulle minska och Lantmäteriet skulle få till uppgift att hålla register m.m. Vi har inte gjort någon mer detaljerad analys av detta alternativ och förordar det inte. Vid konsultation med länsstyrelserna var det ingen som ansåg att det var ett bra alternativ utan de synpunkter som framfördes var att regleringen antingen skulle tas bort helt eller finnas kvar med tvångsinslag, dock med utrymme för vissa justeringar.

Det tredje alternativet går ut på att göra förändringar i det gällande regelverket, som fortfarande skulle innehålla tvångsregler, om än i mindre omfattning. Regeringsuppdraget till Naturvårdsverket innehåller vissa specifika frågor. Vi har därför analyserat behovet av justeringar i LVVO. De föreslagna förändringarna framgår av avsnitt 8.2 och av bilaga 1.

Förslaget innefattar bland annat att älg, de stora rovdjuren och eventuellt kronhjort lyfts ur reglerna om VVO, att vildsvin och björn lyfts in i 23 § LVVO samt att endast arealkrav kan medföra att upplåtelse och överlåtelse av jakträtt nekass. Viltvårdsområdesföreningens möjlighet att upplåta jakträtt tas bort. Det tydliggörs att möjligheten för föreningen att ta ut avgifter endast gäller de som deltar i jakt och inte alla medlemmar. Förändringarna syftar till att minska intrånget för den enskilde och att skapa större förutsägbarhet, vilket torde underlätta länsstyrelsens vägledande uppgift. Vi föreslår också att prövningen av överklaganden samordnas hos ett mindre antal länsstyrelser. Det kan medföra en viss lättnad för länsstyrelserna men den stora arbetsinsatsen förefaller vara vägledning, vilket kan vara svårt att koncentrera till vissa län.

## **Författningsförslag**

### **LVVO upphävs**

Vi föreslår att LVVO upphävs. I övergångsbestämmelser till lagen om upphävande kan det bestämmas att vissa län får längre tid på sig att avveckla föreningarna. Men även i övrigt bör generöst med tid lämnas för avveckling i syfte att ge möjlighet att hitta andra samverkansformer.

Om LVVO upphävs ska även förordningen (1980:896) om viltvårdsområden upphävas och följdändringar göras i 2 kap. 2 § 1 stycket 4 p bokföringslagen (1999:1078), 34 § 3 stycket jaktförordningen (1987:905) samt i 19 § 1 stycket lagen (1904:48) om samäganderätt

Härutöver behöver ändring ske i 34, 36 och 42 §§ Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18, ändrad genom NFS 2010:9 och 2012:8).

### **Ändringar görs i LVVO**

Om LVVO inte skulle upphävas föreslår vi att förändringar genomförs i lagen i enlighet med bilaga 1.

## **Gällande rätt**

### **Jakträtt**

Rätten att jaga vilt ingår i äganderätten till en fastighet. Fastighetsägaren kan upplåta rätt att jaga på fastigheten åt annan. Av 7 kap. 3 § jordabalken (1970:994) framgår att sådan upplåten rätt är att betrakta som nyttjanderätt till fast egendom. I 10 § jaktlagen stadgas huvudregeln att fastighetsägaren har jakträtten på den mark

som hör till fastigheten. Det finns undantag från denna regel. Det föreligger arrende om jakträttsupplåtelsen är förenad med ensamrätt till marken för nyttjanderättshavaren under upplåtelseiden. Upplåtelsen av jakträtt blir då att betrakta som lägenhetsarrende. Vid jordbruksarrende har arrendatorn t.ex. jakträtten på den arrenderade marken om inte annat har avtalats. Av 14 § jaktlagen framgår att jakträtt som har upplåtits i andra fall än i samband med jordbruksarrende inte får överlåtas eller upplåtas vidare av jakträttshavaren utan fastighetsägarens samtycke.

Med jakträttshavare avses den som, på grund av äganderätt eller nyttjanderätt, råder över jakten på ett visst område. I förarbeten<sup>7</sup> har det påpekats att det inte kan anses vara fråga om någon andrahandsupplåtelse när nyttjanderättshavaren själv jagar och låter jaktkamrater delta i jakten som gäster.

I 16 § jaktlagen stadgas om uppsägnings- och förlängningstider avseende jakträtt. Det fanns tidigare regler om besittningsskydd för jakträttshavare, främst för att stimulera nyttjanderättshavarna till att vidta sådana viltvårdsåtgärder som ger resultat först på längre sikt, men dessa regler har tagits bort.

Jakträtten, dvs. rätten att råda över jakten, innebär först och främst en rätt att bestämma om, av vilka, hur och när jakt ska utövas på visst område. Denna bestämmanderätt framgår inte av lagen utan får anses ligga i sakens natur. För att en verklig nyttjanderättsupplåtelse ska anses föreligga måste förfoganderätten över jakten på upplåtarens område, åtminstone för någon inte alltför obetydlig sammanhängande tid, överlämnas åt den till vilken upplåtelsen sker och innefatta åtminstone det väsentliga av de befogenheter som ingår i jakträtten. Att jakträttshavaren undantar en eller flera djurarter eller förbehåller sig att själv få jaga fråntar inte avtalet dess karaktär av nyttjanderättsupplåtelse. De vilda djur som uppehåller sig på en fastighet och där blir jagade ägs varken av jakträttshavaren eller någon annan. I jakträtten ingår rätt att tillgodogöra sig vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i något annat sammanhang än vid jakt, om inte annat följer av föreskrifter meddelade med stöd av 25 § jaktlagen. Jakträttshavarens befogenheter i fråga om själva jakten är dock inte obegränsade. Denne är underkastad åtskilliga inskränkningar i sin handlingsfrihet av både offentlig och privaträttslig art.<sup>8</sup>

Från jakträtten ska man hålla isär jaktutövningsrätten, dvs. befogenheten att utöva jakt. Jakträtt och jaktutövningsrätt behöver inte alltid sammanfalla. Att man har jaktutövningsrätt på ett visst område, exempelvis som inbjuden jaktgäst, innebär

---

<sup>7</sup> prop. 1986/87:58 s. 100 f. och 106

<sup>8</sup> SOU 1997:91 Jaktens villkor – en utredning om vissa jaktfrågor s. 122 och 208 ff



inte nödvändigtvis att den jagande råder över jakten där. Varken en jaktgäst eller ens den som fått rätt att för en eller annan dag jaga på området råder över jakten.<sup>9</sup>

Som nämnts ovan tillkommer jakträtten på en fastighets mark fastighetsägaren. Bildandet av ett viltvårdsområde innebär inte att fastighetsägarna inom området avhänder sig jakträtten på sin mark.<sup>10</sup>

Enligt 27 § sista stycket LVVO får en viltvårdsområdesförening upplåta rätt till områdesjakt. Ett beslut om områdesjakt innebär att den djurart som avses med beslutet får jagas inom hela området oberoende av fastighetsgränserna och, vid beslut om gemensamhetsjakt, därvid bara tillsammans med andra jakträttshavare inom området. Beslutet innebär således att en jakträttshavare å ena sidan kan utöva sin jakträtt på hela viltvårdsområdet, men å andra sidan inte kan hindra att annan medlem jagar på jakträttshavarens eget jaktområde.<sup>11</sup>

Licens är ett särskilt tillstånd för att få jaga älg. Licensen i sig ger inte någon jakträtt. Den som har jakträtten måste dessutom ha licens för att få jaga älg.<sup>12</sup>

#### *Jakträttsbevis*

Viltvårdsområdesföreningen får på föreningsstämma med bindande verkan fatta beslut om att det ska krävas tillstånd av föreningen, s.k. jakträttsbevis, för områdesjakt och gemensamhetsjakt. Föreningen får kräva viss minsta arealinnehav för att en fastighetsägare ska tilldelas fler än ett jakträttsbevis.

Svenska jägareförbundet har tagit fram normalstadgar för viltvårdsområdesföreningar. I stadgarna förutsätts att det för jakt inom området krävs jakträttsbevis eller jaktgästbevis på villkor som föreningen beslutar.

#### **Viltvårdsområden**

Bestämmelser om jaktvårdsområden fördes 1980 över från lagen (1938:274) om rätt till jakt till den nya lagen (1980:894) om jaktvårdsområden. Lagen om jaktvårdsområden gjorde det lättare att bilda jaktvårdsområden, bland annat sänktes kraven på kvalificerad majoritet bland fastighetsägarna för att ett jaktvårdsområde skulle kunna bildas. Det infördes även andra lättnader i förfaringsreglerna vid bildandet.

1994 tillsatte regeringen en särskild utredare för att överväga vilka åtgärder som behövdes för att öka möjligheterna att jaga till rimliga priser.<sup>13</sup> Besittningsskyddet

<sup>9</sup> Svea hovrätt mål T2681-00, dom 2001-03-13

<sup>10</sup> NJA 2008 s. 1165, prop. 1979/80:180 s. 120

<sup>11</sup> NJA 2008 s. 1165

<sup>12</sup> NJA 2008 s 1165

<sup>13</sup> Prop. 1999/2000:73 s. 23

vid upplåtelse av rätt till jakt skulle utvärderas, formerna för samverkan mellan jägare och markägare ses över och administration och rollfördelning mellan myndigheter och jägarorganisationer utvärderas. Utredningen lämnade sitt betänkande 1997.<sup>14</sup>

LVVO ersatte 2001 lagen om jaktvårdsområden. Under lagstiftningsprocessen var remissutfallet splittrat. De flesta remissinstanser var i huvudsak positiva men vissa remissinstanser invände mot utredningens förslag att minska viltvårdsområdesföreningarnas beslutsbefogenheter. Andra remissinstanser ansåg att lagstiftningen skulle upphävas eftersom det inte behövdes någon reglering. Regeringen gjorde bedömningen att den samverkan som skedde enligt lagen om jaktvårdsområden generellt sett var mycket värdefull från viltvårdssynpunkt och lyfte fram att markägandet omfattade enheter som i stor utsträckning med hänsyn till storlek och form inte var lämpliga för vård av allt vilt. Regeringen framhöll att den inte avsåg att föreslå något som hindrade att traditionella viltvårdsåtgärder kunde företas inom bildade samverkansområden men framförde också att beslut i sådana frågor inte borde kunna inskränka den enskildes förfoganderätt till sin fastighet.

Från lagens tillämpningsområde undantogs, som tidigare, kronomark ovanför odlingsgränsen och mark på renbetesfjäll. En viltvårdsområdesförening fick rätt att fatta beslut i viltvårdsfrågor med bindande verkan för medlemmarna endast om lagen innehöll en uttrycklig regel om det. Det tidigare majoritetskravet för bildande av ett viltvårdsområde skärptes så att fyra femtedelar av fastighetsägarna, som också skulle äga fyra femtedelar av marken inom området, måste vara överens om bildandet.

När det gällde vilka arter lagen skulle omfatta var regeringens förslag i propositionen att den skulle vara begränsad till älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, vildsvin, björn, lo, järv och varg. Riksdagen gick emellertid emot regeringens förslag och inkluderade även ”småvilt” i beslutet om lagen.

Alla län i Sverige har inte inrättat viltvårdsområden. Antalet viltvårdsområden för de län som har sådana är i de allra flesta fallen under 100 stycken. Nybildningar är ganska få.<sup>15</sup>

### **Viltvårdsområdesföreningar**

#### *Juridisk person*

En viltvårdsområdesförening utgör en juridisk person, en samfällighet (rättighetssamfällighet), när stadgar har antagits och styrelsen utsetts. Trots att viltvårdsområdesföreningar således är samfälligheter, så omfattas de som

---

<sup>14</sup> SOU 1997:91 Jaktens villkor – en utredning om vissa jaktfrågor

<sup>15</sup> Naturvårdsverkets enkät 2016

utgångspunkt inte av lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter. Viltvårdsområdesföreningar har egna förvaltningsbestämmelser i LVVO.<sup>16</sup>

#### *Länsstyrelsens uppgifter*

Länsstyrelsen fattar efter ansökan beslut om bildande av ett VVO och prövar och fastställer därvid stadgar. Vissa stadgeändringar måste också fastställas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan efter ansökan besluta om att sammanföra flera VVO:n eller att dela upp ett VVO i flera. Länsstyrelsen får också besluta om att ansluta en fastighet till VVO efter medgivande av fastighetens ägare. Länsstyrelsen får även på vissa grunder utesluta en fastighet ur ett VVO eller besluta att ett VVO ska upphöra. Länsstyrelsen överprövar också beslut av en viltvårdsområdesförenings stämma eller styrelse.

#### *Medlemmar och röster*

Den som äger en fastighet som ingår i ett VVO är medlem i föreningen. Den som på grund av upplåtelse har rätt att under minst ett år jaga på en fastighet som ingår i ett VVO ska på begäran antas som medlem under upplåtelseperioden, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Vid omröstning om bildande av VVO har varje fastighetsägare en röst oavsett om han eller hon äger fler än en fastighet. Personer som äger en fastighet med samäganderätt har en röst tillsammans.

Rösträtt i frågor som avses i 22-25 §§ (områdesjakt eller gemensamhetsjakt, krav på jakträttsbevis och krav på minsta areal för sådant bevis) och 27-29 §§ (krav på tillstånd för upplåtelse och överlåtelse av jakträtt, rätt för föreningen att upplåta rätt till områdesjakt, möjlighet att undanta fastighet av ideella skäl samt avgifter) tillkommer endast medlemmar som är fastighetsägare, som därvid har en röst vardera, om inte någon sådan medlem begär att röstetalet i stället ska beräknas utifrån areal.

#### *Uppgifter/mandat*

En viltvårdsområdesförening får inte bedriva verksamhet som är främmande för ändamålet. Beslut av föreningen får inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastighet inom viltvårdsområdet.

En viltvårdsområdesförening får fatta beslut som innebär ingrepp i äganderätten endast om de har stöd i stadgarna.

En viltvårdsområdesförening får besluta om områdesjakt och gemensamhetsjakt. För björn, järv, varg, lo och vildsvin får föreningen fatta sådana beslut endast ”om

---

<sup>16</sup> Se 18 och 36 §§ LVVO samt prop. 1979/80 s. 17-18.

det uppenbart behövs för att begränsa skador av sådant vilt”. Reglerna i jaktlagen gäller parallellt med LVVO och förutsättningarna för att få bedriva jakt efter de stora rovdjuren måste föreligga.

Föreningen får även, för områdesjakt efter älg, kronhjort, dovhjort samt rådjur och annat småvilt, besluta om ”avskjutningens inriktning och omfattning”. Detta innebär exempelvis en rätt att inskränka jakttider.

En viltvårdsområdesförening får införa krav på jakträttsbevis. En förening får också uppställa krav på föreningens tillstånd för upplåtelse och överlåtelse av jakträtt. Tillstånd får vägras om ett krav på minsta areal inte uppnås eller om upplåtelsen eller överlåtelsen ”kan anses olämplig med hänsyn till viltvården eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna”.

Föreningen kan ansöka om registrering av älgjaktområde, dvs. ÄSO eller licensområde för älgjakt.<sup>17</sup>

En viltvårdsområdesförening får bestämma att avgifter ska betalas för jakten inom viltvårdsområdet och för vilt som fålls. Av förarbetena framgår det att bestämmelsen inte ska ge möjlighet att ta ut avgifter från fastighetsägare som inte jagar.<sup>18</sup>

#### *Sanktioner*

En viltvårdsområdesförening får besluta att den som bryter mot vissa regler som har beslutats av stämman ska avstängas från områdes- och gemensamhetsjakt i upp till ett år. Beslutet får fattas av styrelsen. Vilt som dödas i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler tillfaller föreningen.

#### *Överklagande*

Den vars rätt berörs av föreningens beslut och det går honom eller henne emot får överklaga beslutet i frågor enligt 37 § LVVO hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

## **Viltförvaltning**

Det har skett en utveckling av reglerna om förvaltning av vilt sedan LVVO tillkom 2001. I detta avsnitt beskrivs de huvudsakliga delarna i förvaltningen av älg och de stora rovdjuret samt det förslag avseende kronhjort som Naturvårdsverket har redovisat till regeringen.

---

<sup>17</sup> 8 § NFS 2011:7

<sup>18</sup> Prop. 1999/2000:73 s. 47

## Älgförvaltningen<sup>19</sup>

Riksdagen beslutade i december 2010 att förändra det dåvarande älgförvaltningssystemet för att skapa en lokalt förankrad och ekosystembaserad förvaltning. Syftet var att få en älgstam av hög kvalitet i balans med foderresurserna. Förvaltningen ska ta hänsyn till viktiga allmänna intressen som förekomst av rovdjur, förebyggande åtgärder för att få ned mängden viltolyckor i trafiken och skador på skog samt inverkan på övrig biologisk mångfald. Förvaltningen ska vara adaptiv, vilket innebär att den ska anpassas till nya eller förändrade förhållanden.<sup>20</sup>

Naturvårdsverket har huvudansvaret för viltförvaltningen, medan länsstyrelserna har det praktiska ansvaret och gör avvägningar gentemot samhällets intressen. Skogsstyrelsens roll är att förmedla kunskap om viltets påverkan på skogen.

Länsstyrelsen beslutar om indelning av länet i älgförvaltningsområden samt förordnar ledamöter till älgförvaltningsgrupperna efter förslag från markägare och jägare.

Viltförvaltningsdelegationen utgör en del av länsstyrelsen och är beslutande i övergripande frågor som rör länets viltförvaltning. Andra uppgifter för länsstyrelsen består bland annat av att registrera älgskötselområden och licensområden, fastställa planer, mål, jakttider och avgifter, besluta om tilldelning för licensområden samt att ansvara för rättssäkerhet och ekonomi. Ett älgförvaltningsområde (ÄFO) ska vara stort nog för att rymma en egen älgstam (ca 50 000 ha i södra och 100 000 ha i norra Sverige) samt bör avgränsas med avseende på älgens rörelsemönster. Det bör vara ekosystembaserat, vilket gör att många ÄFO sträcker sig över länsgränser. I varje ÄFO sitter en älgförvaltningsgrupp (ÄFG) bestående av sex ledamöter, vanligtvis tre representanter för markägare och tre för jägarintresset. En av markägarrepresentanterna är ordförande samt har utslagsröst vid oenighet. ÄFG tar efter samråd med ÄFO:s lokala jaktområden fram en älgförvaltningsplan för sitt ÄFO och ger därvid bland annat riktlinjer för avskjutning av älg i området. ÄFG ska vid upprättandet av älgförvaltningsplanen bland annat ta hänsyn till fodertillgång, skadenivåer på skog, viltolyckor och predation från rovdjur. Slutligen är det älgförvaltningsgruppens uppgift att belysa eventuell diskrepans mellan det samlade utfallet av älgskötselplaner och älgförvaltningsplan samt att föreslå arealgränser för tilldelning till licensområden.

Älgskötselområden (ÄSO) är frivilliga sammanslutningar. Viss reglering finns i jaktlagen och jaktförordningen samt i Naturvårdsverket föreskrifter och allmänna

---

<sup>19</sup> Naturvårdsverkets rapport 6659, februari 2015, En ny ekosystembaserad älgförvaltning i sikte, s. 22  
ff

<sup>20</sup> Prop. 2009/10:239

råd.<sup>21</sup> ÄSO har en styrelse eller motsvarande och ska efter samråd med dels ÄFG, dels berörda markägare och jakträttshavare, ta fram en älgskötselplan för älgskötselområdet.<sup>22</sup> Skötselplanen ska ha godkänts av ÄFG. Ett ÄSO ska i regel medge avskjutning av minst tio vuxna älgar per år.

Ett *licensområde* kan bestå av allt från en enskild jägare till flera jaktlag. Licensområden måste vara så stora att de kan medge en uthållig avskjutning av minst en älgkalv om året. Älgförvaltningsgruppen kommer med förslag på vilken areal som krävs inom respektive älgförvaltningsområde för att få minst en älgkalv i tilldelning per år. Ett licensområde har inget formellt ansvar i planeringen av tilldelningsbeslutet utan blir helt enkelt tilldelat ett antal älgar (vuxna och årskalvar) från länsstyrelsen, som ska ta hänsyn till älgförvaltningsplanernas riktlinjer. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde, eller besluta om avregistrering, om områdets beskaffenhet inte medger en avskjutning av minst en älgkalv om året.

På *oregistrerad mark* får under den tid länsstyrelsen beslutar, dock högst 5 dagar, fällas ett obegränsat antal kalvar.

#### *Viltvårdsområdets förhållande till älgskötselområden*

Nedan följer en tabell som syftar till att klarlägga likheter och skillnader mellan ÄSO och VVO.

<b>Älgskötselområde</b>	<b>Viltvårdsområde</b>
Oftast större än VVO till ytan	Oftast mindre än ÄSO till ytan
Lämpat för älgjakt och så stort att det medger en avskjutning av minst tio vuxna älgar om året (33 § jaktlagen)	Lämpligt med hänsyn till områdets belägenhet och omfång (7 § LVVO)
Prövas av länsstyrelsen	Prövas av länsstyrelsen
Frivilligt	Kan inrättas mot någons vilja
Ansökan av jakträttshavare eller, om flera, utsedd företrädare för dessa, exempelvis en viltvårdsområdesförening (8 § NFS 2011:7)	Ansökan av ägare till fastighet som avses ingå i området (9 § LVVO)
Kan omfatta mer än ett län	Omfattar undantagsvis mer än ett

<sup>21</sup> Se 33 § jaktlagen och 3 § jaktförordningen samt NFS 2011:7

<sup>22</sup> NJA 2008 s. 1165, prop. 1979/80:180 s. 120

	län
Gäller älg men har enligt uppgift frivilligt använts även för vildsvin och räv	Gäller älg, men även kronhjort, dovhjort, rådjur ”och annat småvilt” samt de stora rovdjuren och vildsvin
Länsstyrelsen för ett register (33 § jaktlagen samt 8 och 10 §§ NFS 2011:7)	Länsstyrelsen för ett register över sina beslut enligt LVVO (1 § förordningen om VVO)
	Bidrag ur viltvårdsfonden kan lämnas av länsstyrelsen för vissa kostnader (2 § förordningen om VVO)
Länsstyrelsen får lämna bidrag ur älgvårdsfonden till den egna administrationen av älgjakten, bland annat registerhållning (52 d § jaktlagen och 40-41 §§ NFS 2011:7)	Länsstyrelsen får lämna bidrag ur älgvårdsfonden till den egna administrationen av älgjakten, bland annat registerhållning (52 d § jaktlagen och 40-41 §§ NFS 2011:7)
Länsstyrelsen får besluta att avregistrera ett område som inte uppfyller kraven (lämpat för älgjakt och minst 10 vuxna älgar om året) (33 § jaktlagen)	Länsstyrelsen kan besluta att VVO ska upphöra om vissa förutsättningar är uppfyllda (14 § LVVO)
Beslut av ÄSO:s styrelse kan inte överklagas	Beslut av viltvårdsområdesföreningens stämma eller styrelse får överklagas hos länsstyrelsen (37 § LVVO)
Länsstyrelsens beslut enligt 33 § jaktlagen om registrering och avregistrering av ÄSO får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (54 § jaktlagen)	Beslut av länsstyrelsen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (38 § LVVO)
Den som ansöker om registrering ska betala 2 300 kr till länsstyrelsen	Ingen avgift för registrering

Den länsstyrelse som beslutar om inrättande av ÄFO<sup>23</sup> prövar ansökan om registrering av ÄSO och licensområden för älgjakt.<sup>24</sup>

<sup>23</sup> 3c § jaktförordningen (1987:905)

<sup>24</sup> 33 § jaktlagen och 8 § NFS 2011:7

VVO och ÄSO förefaller i relativt stor utsträckning överlappa varandra.<sup>25</sup> Ytan tycks dock sällan sammanfalla helt.

Naturvårdsverket har vid prövning konstaterat att det inte finns något författningskrav på att länsstyrelsen ska beakta VVO:s gränser vid indelningen av ÄFO. Det ansågs därför inte finnas något hinder mot att gränsen för ÄFO går genom befintliga VVO.<sup>26</sup>

#### *Licensområden*

Av 33 § jaktlagen följer att jakt efter älg får ske efter licens av länsstyrelsen och inom ett område som länsstyrelsen har registrerat som licensområde. Regler om licensområden överensstämmer till viss del med reglerna för ÄSO.<sup>27</sup>

Naturvårdsverket har meddelat föreskrifter om registrering av licensområde för älgjakt.<sup>28</sup>

#### **Förvaltning av annat klövvilt än älg**

*Förvaltning av rådjur, dovhjort, vildsvin och mufflonfår*

I Sverige räknas, förutom älg, även dovhjort, kronhjort, vildsvin, rådjur och mufflonfår som klövvilt. För kronhjort finns särskild reglering (se nedan).

Rådjur får jagas under allmän jakttid, dvs. under angiven tid utan särskilt tillstånd och utan antalsbegränsning. Detsamma gäller dovhjort och vildsvin. Mufflonfår är en främmande art och saknar jakttid. Arten får därför jagas under hela året.

#### *Förvaltning av kronhjort*

Ett område som har sådan storlek och arrondering att det medger vård av en i huvudsak egen kronhjortsstam får av länsstyrelsen registreras som kronhjortsskötselområde ("KSO"). Inom ett sådant område får kronhjort jagas utan licens. Ett undantag är dock Skåne län där länsstyrelsen beslutar om inrättande av kronhjortsområden i länet. Inom ett sådant område får kronhjort jagas endast under särskild jakttid och efter licens av länsstyrelsen.

Naturvårdsverket föreslog nyligen<sup>29</sup> att kronhjort så långt som möjligt ska förvaltas tillsammans med älg i enlighet med den nya adaptiva älgförvaltningen och med

---

<sup>25</sup> Naturvårdsverkets enkät 2016

<sup>26</sup> Beslut 2013-01-17 (ärendenummer NV-02611-12 m.fl.)

<sup>27</sup> Se bestämmelser om älgjaktområden i NFS 2011:7

<sup>28</sup> Se bl.a. 8 § samt 11-15 §§ NFS 2011:7

<sup>29</sup> NV 00320-15, redovisning av regeringsuppdrag 2015-10-02



samma administrativa enheter. En sådan förvaltning borde, enligt Naturvårdsverket, kunna öka det regionala inflytandet över förvaltningen och dessutom vara ett tydligt steg mot flerartsförvaltning. Förslaget förutsätter författningsändringar.

### **Rovdjursförvaltning**

Naturvårdsverket ansvarar för att upprätta och fastställa nationella förvaltningsplaner för de stora rovdjuren, medan länsstyrelserna ansvarar för att upprätta och fastställa regionala förvaltningsplaner. Förvaltningsplanerna utgår från rådande rovdjurspolitik.

Enligt jaktförordningen har Naturvårdsverket beslutanderätt avseende skyddsjakt och licensjakt efter stora rovdjur. Där Naturvårdsverket har delegerat beslutanderätten kan länsstyrelserna med stöd av jaktlagstiftningen besluta om licensjakt och/eller skyddsjakt. Det är Naturvårdsverkets eller länsstyrelsernas regionala beslut som tydliggör villkoren för licensjakten på björn, varg och lodjur. Den beslutande myndigheten fastställer vilka villkor som ska gälla för jakten (9 b § jaktförordningen). Det gäller exempelvis antalet djur som får fällas, vilka metoder som får användas, inom vilken tid och vilket område jakt får ske samt vilken kontroll som kommer att ske.

Naturvårdsverket har överlämnat rätten att besluta om skyddsjakt på björn, järv, lodjur och varg till alla länsstyrelser utom Gotland. Rätten att besluta om licensjakt på björn, varg och lodjur delegeras till länsstyrelser i län där antalet förnyringar för arten i rovdjurförvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna. Naturvårdsverket har delegerat rätten att fatta beslut om licensjakt på varg till länsstyrelserna i mellersta rovdjurförvaltningsområdet. Delegeringen gäller fram till 2017.

Björn, varg, järv och lo som påträffas dött eller dödas när sådant djur är fredat, tillfaller staten. Vid beslut om skyddsjakt eller licensjakt får Naturvårdsverket meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta hur man ska förfara med dödade djur. I ett beslut om skyddsjakt eller licensjakt får beslutande myndighet bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur. Om myndigheten inte beslutat något annat får djuret behållas av jakträttshavaren. Vid skyddsjakt får beslutande myndighet medge att jakten bedrivs på annans jaktområde.<sup>30</sup>

### **Småvilt**

Småvilt är inte definierat i lagen om viltvårdsområden men begreppet används i lagens 23 § som arter där en viltvårdsområdesförening, om förenligt med jaktlagstiftningen, får besluta om områdesjakt och gemensamhetsjakt. Inte heller jaktlagen eller jaktförordningen innehåller någon definition av begreppet. Vi har

---

<sup>30</sup> 24 d § och 33 § jaktförordningen

förstått att med småvilt avses jakt efter fågel och rådjur samt mindre arter. Det skulle innefatta bland annat hare, räv och grävling.

## **Skydd av fri- och rättigheter samt normgivningsmakt**

Reglerna om VVO motiverar en genomgång av regler om grundläggande fri- och rättigheter samt normgivningsmakt.

Viltvårdsområdesregleringen innehåller inslag av tvång. VVO bildas genom majoritetsbeslut, vilket innebär att en fastighetsägare som är i minoritet kan få sin fastighet införlivad i ett VVO mot sin uttryckliga vilja. Vidare uppställs vissa krav för att en fastighetsägare ska kunna få sin fastighet borttagen från ett VVO.

Tvångsinslaget framgår också av att en viltvårdsområdesförening, mot en fastighetsägares eller jakträttshavares vilja, kan tvinga fram bindande föreskrifter genom sina stadgar eller beslut. Det gäller t.ex. områdesjakt och gemensamhetsjakt, avskjutningens omfattning, inriktning vid områdesjakt, avgifter m.m. En viltvårdsområdesförening kan också stänga av en medlem eller jakträttshavare som bryter mot en föreskrift. Med andra ord har viltvårdsområdesföreningar fått viss normgivningsmakt att reglera förhållanden mellan enskilda.

Det faktum att det finns ett tvångsinslag inom viltvårdsområdesregleringen är inte oproblematiskt eller för den delen ouppmärksammat. Framst aktualiseras problem i relation till egendomsrätten, rätten till samvetsfrihet och den negativa föreningsrätten. Vidare aktualiseras frågan om det föreligger otillåten delegering av normgivningsmakt, men då utifrån svensk grundlag, dvs. Regeringsformen ("RF") 8 kapitlet.

Genomgången nedan sker med utgångspunkt i egendomsrätten och främst utifrån RF och Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ("Europakonventionen") snarare än EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna ("Rättighetsstadgan").

### **Egendomsskyddet**

Utgångspunkten är att så länge den enskilde befinner sig inom EU-rättens sfär finns det tre skikt av rättighetsskydd och annars två skikt; Europakonventionen och RF. De olika skyddsordningarna gäller parallellt och den enskilde kan stödja sig på dem samtidigt så långt de är tillämpliga. Det innebär, sett ur den enskildes perspektiv, att det starkaste rättighetsskyddet i praktiken tar över.

Egendomsrätten är skyddad av RF 2 kap. 15 §, av artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till Europakonventionen, samt av artikel 17 i Rättighetsstadgan. Inskränkningar av egendomsrätten är emellertid tillåtna, så länge det föreligger ett

tillräckligt starkt intresse, vilket i RF uttrycks som ”*angelägna allmänna intressen*”, i Europakonventionen som ”*allmännas intresse*” och i Rättighetsstadgan som ”*samhällsnyttan/allmänna samhällsintressen*”. Slutsatsen som kan dras är att det krävs ett allmänt intresse, och vad gäller egendomsskyddet i RF dessutom ett *angeläget* allmänt intresse, för att inskränkningar i egendomsrätten ska tillåtas.

Det är en strävan att ingen enskild ska tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild, åtminstone inte utan att angelägna allmänna intressen kan motivera en sådan åtgärd. I RF 2 kap. 15 § garanteras numera, efter en ändring 1994 och en förstärkning 2010, ett allmänt skydd för äganderätten genom formuleringen att ”ingen kan tvingas avstå sin egendom ... genom expropriation eller något annat sådant förfogande” eller tåla inskränkningar av användningen (rådighetsinskränkning) utom när det krävs för att ”tillgodose angelägna allmänna intressen”.

Egendomsskyddet avser alla former av egendom, dvs. fast och lös samt även ideella rättigheter. Egendomsskyddet är inte oinskränkt utan ”angelägna allmänna intressen”, exempelvis miljöhänsyn, kan ta över. En avvägning enligt proportionalitetsprincipen förutsätts mellan den enskildes intresse att bibehålla och nyttja sin egendom och det allmännas motsatta intresse. Även om det finns ett allmänt intresse som kan motivera ingreppet, måste det alltså ske en avvägning mellan det allmännas och den enskildes intresse, och åtgärden måste genomföras på ett sådant sätt att den inte innebär en oskälig börda för den enskilde.<sup>31</sup> Att avgöra vad som är ett tillräckligt angeläget allmänt intresse är svårt och bedömningen kan ibland bli mer politisk än rättslig; svårigheter som för övrigt Lagrådet låtit påtala flera gånger vid sin granskning av olika lagförslag som berört egendomsskydd, men även näringsfrihet.

Vad som främst avses med *angeläget allmänt intresse* är i) ingrepp som är motiverade utifrån intresset av att kunna tillgodose allmänhetens berättigade krav på en god miljö och möjligheterna att kunna bevara och skydda områden som är av särskild betydelse från naturvårdssynpunkt, ii) intresset av att kunna ge allmänheten tillgång till naturen för rekreation och friluftsliv, och iii) samhällets behov av mark för anläggande av vägar och andra kommunikationsleder m.m.<sup>32</sup> RF 2 kap. 15 § är till sin ordalydelse relativt långtgående. För att egendomsskyddet ska få inskränkas så måste det allmänna intresset vara *angeläget* samtidigt som det finns en uttrycklig ersättningsregel. Det har framförts i doktrinen att bestämmelsen möjligen till sin ordalydelse ger ett mer långtgående skydd än lagstiftaren avsett.

---

<sup>31</sup> NJA 2013 s. 350, p. 11

<sup>32</sup> Prop. 1993/94:117 s.48

Enligt förarbetena finns det trots allt relativt många situationer som kan motivera inskränkningar i egendomsrätten.<sup>33</sup>

Europadomstolen har intagit en restriktiv inställning till vad som utgör konventionsbrott när det gäller egendomsrätten enligt Europakonventionen i relation till jaktområdesregleringar med tvångsinslag. Intresset för en samordnad jakt anses vara ett legitimt syfte för att låta egendomsskyddet stå tillbaka. När konventionsbrott har förelegat så har det snarare rört sig om brott mot samvetsfriheten och den negativa föreningsrätten i artiklarna 9 respektive 11 i Europakonventionen, än brott mot egendomsrätten.

Två mål med svensk bakgrund har avvisats av Europadomstolen såsom uppenbart ogrundade. I målen gjordes det gällande att den svenska viltvårdsområdesregleringen, med dess tvångsinslag, strider mot egendomsrätten enligt Europakonventionen. Europadomstolen ansåg dock inte att tvångsinslaget var oproportionerligt i relation till regelverkets legitima syfte att främja viltvården.<sup>34</sup> När det kommer till medlemsstaters jaktområdesregleringar, dvs. även avseende andra medlemsstaters motsvarigheter till viltvårdsområdesregleringen, följer Europadomstolens praxis överlag samma linje.<sup>35</sup>

I slutändan handlar det alltså om en avvägning mellan den enskildes egendomsrätt och det allmännas intresse av att inskränka densamma. I sammanhanget utgörs det allmänna intresset av att samordna jakten och viltvården.

### **Normgivningsmakt**

Den svenska normgivningsmakten, dvs. vem som får besluta om vad och hur lagar och andra rättsregler tillkommer, har sin utgångspunkt i RF. I lagens första kapitel framgår det att all offentlig makt i Sverige utgår från folket och utövas under lagarna. Utgångspunkten är att riksdagen styr över normgivningen, och det finns en möjlighet till delegering av normgivningsmakten, t.ex. till regeringen. Samtidigt är utgångspunkten att regleringen av förhållanden mellan enskilda ska beslutas genom lag.

Som närmare har beskrivits ovan föreligger det ett tvångsinslag i viltvårdsområdesregleringen på så sätt att en viltvårdsområdesförening, genom stadgarna eller beslut, kan tvinga fram föreskrifter som är bindande för fastighetsägare och jakträttshavare, dvs. reglering av förhållanden mellan enskilda. Om detta utgör otillåten normdelegation beror på hur normgivningen i sig

---

<sup>33</sup> SvJT 1994 s. 921

<sup>34</sup> Beslut den 1 mars 2006, Piippo mot Sverige, och beslut den 26 februari 2008, Nilsson mot Sverige

<sup>35</sup> Europadomstolens avgörande den 4 oktober 2014, *Chabauty mot Frankrike*, ansökan 57412/08 i jämförelse med Europadomstolens avgörande den 29 april 1999, *Chassagnou med flera mot Frankrike*, ansökningarna 25088/94, 28331/95 och 28443/94

karaktäriseras. Frågan var uppe till bedömning i samband med en översyn av jaktregelverket 1999/2000. Det anfördes då av regeringen att lokalt begränsade föreskrifter som riktar sig till ägare av vissa bestämda fastigheter, eller därmed jämförliga rättshavare, inte anses ha sådan generell giltighet som karaktäriserar en norm eller rättsregel. Regeringen menade alltså att det inte förelåg någon normdelegation eftersom det inte rörde sig om generell normgivning utan avsåg rättsverkningar för en bestämd personkrets. Regleringen om VVO ansågs ha en viss offentligt rättslig karaktär eftersom stadgarna fastställs av länsstyrelsen, besluten överklagas hos samma instans och medlemmarna saknar befogenhet att upplösa föreningen. Det torde kanske därför inte vara helt självklart att betrakta ett jaktvårdsområde som ett alltigenom privaträttsligt subjekt.<sup>36</sup>

I samma lagstiftningsärendet uttryckte däremot Uppsala universitet, Svea hovrätt och Lagrådet betänkligheter kring grundlagsenligheten kring normgivningen. Lagrådet ansåg att föreskrifterna främst reglerar deltagande fastighetsägares rättigheter och skyldigheter gentemot varandra, dvs. enskildas förhållanden sinsemellan, vilket som utgångspunkt ska regleras genom författning. Regeringen bemötte detta med bl.a. att regelverkets funktion inte i första hand har funktionen att reglera förhållanden mellan enskilda fastighetsägare, utan att den primära funktionen är att tillhandahålla ett regelsystem, för en från allmän synpunkt angelägen samordning av jakt och viltvård. Att enskilda fastighetsägares rätt att använda sin mark påverkas, innebar inte enligt regeringen att det rörde sig om privaträttsliga regler som normerar rättsförhållanden mellan fastighetsägare.<sup>37</sup>

Värt att notera i sammanhanget är att om föreskrifter för VVO uppvisar likheter över större geografiska områden, på ett sätt som gränsar till tillämpningen av en generell norm, så får föreskrifternas karaktär av författning anses öka (jfr RH 2014:37).

## **Samråd**

Falkenborn Advokatbyrå har deltagit vid två samrådsmöten, dels med representanter för markägare och jägarorganisationer (gemensamt benämnda ”intressenter”), dels med länsstyrelser. Antalet deltagare var dock begränsat och ett antal inbjudna närvarade inte.

## **Länsstyrelser**

Ett s.k. Lync-möte har hållits med cirka tio länsstyrelserepresentanter. Vissa länsstyrelser förespråkade att regleringen om VVO borde tas bort eftersom den har spelat ut sin roll och är splittrande i förhållande till nya älgförvaltningen. Något län

---

<sup>36</sup> Prop. 1999/2000:73 s. 36

<sup>37</sup> Prop. 1999/2000:73, s. 37.

framhöll att små fastighetsägare kan uppleva att de styrs av sina grannar och att systemet är otidsenligt. I stället bör man bygga vidare på ÄSO och KSO och lägga till fler arter ("viltkötselområden"). Någon anförde att det i praktiken var små skillnader mellan de delar av länet som har VVO och de som saknar VVO. VVO gjorde inte att viltvården fungerade märkbart bättre. Andra länsstyrelser ansåg att VVO hade en stor betydelse för att skapa långsiktighet i viltvården, att ha ett gemensamt jaktområde som består över längre tid, inte minst i områden med splittrad ägostruktur och för fågel- och småviltsjakt där löshund används. Alla viltvårdsåtgärder innebär inte jakt utan även inrättande av viltvatten etc. Något län menade att det skulle bli kaos om VVO togs bort. De södra länen var generellt mer tveksamma till att behålla VVO.

Många framhöll att det var stora svårigheter att hålla register över VVO, att de inte är uppdaterade och att underlag saknas. Det skulle innebära ett stort arbete att aktualisera och digitalisera registren. Det framkom även att hanteringen sannolikt inte var enhetlig hos länen vad gäller hur man hanterar förändringar i fastigheter som ingår i ett VVO. De flesta tycktes anse att det är den ursprungliga arealen som är styrande, vilket gör att kartmaterial är avgörande för registren. Det förelåg en enighet om att det var viktigt, och i dag ofta svårt, att ge besked om ifall en liten fastighet ingår i ett VVO eller inte.

Flera länsstyrelser uppgav att det förekom att VVO, ÄSO och ÄFO blandades ihop och att det kunde leda till att viltvårdsområdesföreningarna tog beslut som de inte hade mandat för.

När det gäller vilka arter som bör omfattas av regleringen tycktes de flesta vara eniga om att älg, eventuellt kronhjort samt de stora rovdjuren, med undantag för björn i något län, skulle kunna lyftas ut ur LVVO. Björn föreslogs flyttas till 23 § för att årligt beslut inte skulle behöva tas.

Det enda bärande skälet till att vägra någon att upplåta eller överlåta jakträtt sades vara att ett uppsatt arealkrav inte kunde nås. Övriga grunder för vägran kunde tas bort.

Föreningarna tar ut avgifter från medlemmar och något län uppgav att pengar användes för gemensamma ändamål som slakthus och älgdragare men även till skottpeng för bäver.

Länsstyrelserna belastas av många frågor och ger vägledning, bland annat om hur LVVO bör tolkas. Denna uppgift speglas inte i svaren på Naturvårdsverkets enkät eftersom frågorna inte registreras som ärenden.

Det fanns skilda uppfattningar i frågan om ett borttagande av VVO skulle innebära att fastigheterna skulle behöva omregistreras för jakt. Det kunde i så fall bli en betungande arbetsuppgift. Ett borttagande föranleder även frågor om hur föreningarna ska upplösas och hur skulder och tillgångar ska fördelas.

### **Intressenter**

Representanter för markägare, jägarorganisationer och myndigheter bjöds in till ett möte. Markägarrepresentanterna var generellt mer kritiska till tvångsmomenten i dagens reglering där råddigheten över fastigheten begränsas, vilket innebär en kränkning av äganderätten. Viltvårdsområdesföreningar kan besluta om inskränkningar i jakten, exempelvis avseende antalet klövvilt som får skjutas i området, vilket kan leda till skador på skogen. I stället ska sammanslutning bygga på frivillighet. Representanterna för Svenska Jägareförbundet såg ett behov av att ändra i dagens regler, och hänvisade därvid till en hemställan till regeringen från 2011, men framförde att VVO och tvångsmoment däri måste vara kvar. Annars skulle VVO inte skilja sig från andra jaktklubbar. Den främsta grunden för regleringen är att hantera stor ägosplittring, som annars leder till praktiska svårigheter att genomföra en jakt. Jakt med löshund bedömdes bli omöjlig i många fall eftersom uppfattningen var att det var svårt att få till sammanhängande områden på frivillig väg. Svenska jägareförbundet menade att värdet på de fastigheter som ingår i ett VVO ökar eftersom jakt medges inom ett större område men även motsatt uppfattning framfördes.

Vid mötet med intressenterna framkom det att som grund för att inte tillåta en upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt förekom i stort sett endast att arealkrav inte hade uppnåtts. Hur grunden för vägran, dvs. att upplåtelsen eller överlåtelsen annars kan ses som olämplig med hänsyn till viltvården, tillämpas var oklart men den verkade i princip aldrig åberopas enligt intressenterna. Möjligen hade den tillkommit för att förhindra att vissa markägare delade upp eller avstyckade mark i mindre områden för att en nyttjanderättshavare skulle uppnå arealkravet. Grunden att tillstånd får vägras för att upplåtelsen eller överlåtelsen på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna angavs tillämpas på personliga förhållanden där någon är misskötsam. Inte heller denna grund verkade tillämpas i någon utsträckning. Det väsentliga kravet var på viss areal.

VVO uppgavs ha haft viss praktisk betydelse vid bildande av ÄSO eftersom viltvårdsområdesföreningar då företräder jakträttshavarna, vilket har underlättat hanteringen.

Andra frågor som berördes vid mötet med intressenter och där förslag på ändring i dagens regler framfördes var behov av en mer noggrann registerhållning, gärna hos länsstyrelserna. Det diskuterades vad som ingick i ett VVO; registerfastigheter och/eller areal. Det har betydelse bland annat för om nybildade fastigheter automatiskt ingår i VVO och om mark som läggs till befintlig registerfastighet omfattas. Det föreslogs att länsstyrelsen bör kunna initiera en förändring av området om det behövs pga. yttre omständigheter som nya vägar etc. LRF angav att de enligt ett yttrande för tio år sedan hemställde att beslut om upplåtelse och överlåtelse av jakträtt skulle beslutas av styrelse och inte av stämma. Svenska jägareförbundet ville att ytterligare sanktionsmöjligheter vid brott mot stadgar skulle återinföras och hänvisade till lagen om fiskevårdsområden. Det borde också

bli enklare att utesluta en fastighet. Å andra sidan ansåg förbundet att VVO inte som i dag borde få begränsa jakten i förhållande till vad som bestämts inom ett ÄSO. Inte heller jakt efter stora rovdjur eller vildsvin borde, enligt föreningen, omfattas av bestämmelserna om VVO.

Det framkom att det förekommer att ett VVO ligger i två län, även om det verkar vara ytterst ovanligt. Jakttider mellan län kan variera.

## Överväganden och förslag

### Upphäva LVVO

#### *Inledande överväganden*

För att uppnå en bra viltvård är det å ena sidan rimligt att utgå ifrån att det är positivt om de områden på vilka jakt bedrivs inte är för små. Detta har hela tiden varit utgångspunkt för regleringen om VVO, som inledningsvis byggde på frivillighet. Farhågor som har förts fram är att ägare eller jakträttshavare till små fastigheter skjuter av djur som endast tillfälligtvis uppehåller sig på fastigheten och att det inte finns incitament för att bedriva viltvård. Det ligger i sådana fall inte i fastighetsägarens eller jakträttshavarens intresse att spara vilt.<sup>38</sup>

För att en enskild fastighetsägare mot sin vilja ska behöva tåla att en sammanslutning av enskilda bestämmer jakten på hans mark måste å andra sidan samordningen av jakten vara motiverad av ett angeläget allmänt intresse. Vidare måste det finnas proportionalitet mellan vad det allmänna vinner och vad den enskilda förlorar på grund av sådana beslut. En tvångslagstiftning om viltvården förutsätter att det finns ett behov av att tillhandahålla en lagreglerad samordning över fastighetsgränserna.<sup>39</sup> Det står klart att viltvårdsområdesregleringen med dess tvångsinslag aktualiserar frågor kring grundlagsenlighet, avseende både egendomsrätten och frågan om delegation av normgivningsmakt.

#### *Egendomsskyddet*

Egendomsskyddet som följer av RF får anses vara ett starkt argument mot LVVO. I RF finns ett krav på angeläget allmänt intresse för att intresset ska motivera en rådighetsinskränkning. Likväl handlar det inte om ett absolut egendomskydd i den meningen att det aldrig kan åsidosättas. Det kan tvingas ge vika när det motstående intresset är tillräckligt starkt. En avvägning ska göras där intresset av en samordnad jakt och viltvård ställs mot den motsvarande inskränkningen av egendomskyddet. Hur den avvägningen görs, och var tyngdpunkten ligger, skiftar över tid.

Rättighetsskyddet gäller visavi det allmänna. Det innebär att staten i egenskap av lagstiftare är bunden av reglerna i 2 kap RF. Men bundenhet föreligger även för

---

<sup>38</sup> SOU 1997:91 s. 260 ff och prop. 1999/2000:73 s. 26

<sup>39</sup> 1999/2000: MJU17, s. 13



staten i en verkställande roll hos myndigheter och domstolar.<sup>40</sup> Frågorna ska alltså uppmärksammas både vid regelgivning och vid tillämpning, exempelvis vid en domstolsprövning.

Om man i dag ska bedöma det allmänna intresset av viltvårdsområdesregleringen och hur starkt det är, är det betydelsefullt att se till förändringar som har skett sedan lagstiftaren senast gjorde bedömningen av förenligheten med egendomsskyddet. Stora förändringar har skett beträffande älgförvaltningen. Ett älgskötselområde kan t.ex. överlappa ett viltvårdsområde och mer eller mindre fylla samma funktion, dvs. lösa i huvudsak samma uppgift men utan tvångsinslag. Förslag har lämnats om att införa samma typ av frivillig förvaltning för kronhjort. Förvaltningen av de stora rovdjuren har också reglerats på ett mer ingående sätt.

Vissa länsstyrelser har framfört att VVO:s roll har minskat drastiskt mot bakgrund av den nya älgförvaltningens struktur. En länsstyrelse har förespråkat en viltförvaltning som baseras på ÄFO och ÄSO samt kronhjortsförvaltningens eventuella nya struktur. ”I en ny tid då flerartsförvaltning förespråkas måste så mycket av viltet som möjligt samförvaltas över samma landytor av samma styrelser om viltstammarna ska kunna balanseras mot varandra och mot de mänskliga intressena av samma slag”. Samma länsstyrelse menar att VVO söntrar flerartsmodellen och bör upplösas och att det eventuella behov som finns av VVO är för frivillig samverkan för annat vilt än älg och kronhjort, dvs. för vilt som inte länsstyrelsen har ansvar att administrera. Sådan samverkan bör kunna lösas på frivillig väg inom ÄSO och KSO utan registrering hos länsstyrelserna.<sup>41</sup>

Det viktigt att skilja mellan det allmänna intresset av en samordnad jakt och viltvård och intresset av att detta mål ska uppnås genom regler som inskränker egendomsskyddet. Även om det svårigen går att ifrågasätta intresset av att förvalta viltet i Sverige, så kan det ifrågasättas om det ska ske genom viltvårdsområden, och framför allt om det motiverar tvångsinslag i viltvårdsområdesregleringen. Vikten av en gemensam viltvård har visserligen betonats i LVVO:s syftesparagraf och den har också lyfts fram i förarbetena. Frågan är däremot om jakt och åtgärder till skydd och stöd för viltet idag, och framöver, kan anses utgöra ett sådant angeläget allmänt intresse som medger att egendomsskyddet får stå tillbaka. Vid en viss punkt övergår det till att röra sig om ett otillåtet åsidosättande av egendomsskyddet.

Det är rimligt att utgå ifrån att vid en proportionalitetsbedömning mellan allmänna och enskilda intressen har det betydelse om det praktiska skälet av att ha tvångsregler minskar. Det borde anses vara mindre motiverat att införa eller behålla sådana regler om det reglerade området i stor utsträckning kan hanteras på frivillig

---

<sup>40</sup> Bull och Sterzel, Regeringsformen - en kommentar, 2 uppl. 2013 s. 62

<sup>41</sup> Naturvårdsverkets enkät 2016

väg, eller genom andra regler som inte innebär samma risk för intrång i den enskildes rättigheter.

Vi gör sammantaget bedömningen att angelägenheten hos det allmänna intresset har minskat. Därmed minskar även legitimiteten för tvångsinslaget. Vid de konsultationer som har hållits har alternativet att behålla LVVO utan tvångsinslag avfärdats. Vi föreslår därför att lagen upphävs.

### *Normgivningsmakten*

Vad gäller frågan om det föreligger otillåten delegering av normgivningsmakt så är det en fråga som inte kan besvaras med säkerhet. I sammanhanget är det nämligen svårt att dra gränsen mellan det privaträttsliga respektive det offentlighetsrättsliga. Detta samtidigt som själva innebörden av normgivning är öppet för tolkningar.

Argument mot att en otillåten delegation av normgivningsmakt föreligger är t.ex. att det inte rör sig om tillräckligt generell normgivning, utan om geografiskt begränsade föreskrifter, såsom regeringen anförde i lagstiftningsärendet 1999/2000. Mot detta kan anföras att viltvårdsområdesföreningar kan uppvisa stora likheter vad gäller föreskrifter, med hänsyn bl.a. till att Svenska jägareförbundets normalstadgar tillämpas i stor utsträckning i hela landet samt till den myndighetspraxis som utvecklas. I praktiken kan det likna generell normgivning (jfr RH 2014:37). Vi delar lagrådets bedömning i det tidigare lagstiftningsärendet<sup>42</sup> och menar att stadgarna till del fyller funktionen av att reglera de deltagande fastighetsägarnas rättigheter och skyldigheter gentemot varandra. De bör då ses som föreskrifter enligt 8 kap 2 § RF. Dessutom kan det allmänna intresset, och den funktion som ligger däri, i flera fall anses uppfyllt redan på frivillig väg.

Det går således med stöd av resonemangen ovan att ifrågasätta om inte viltvårdsområdesregleringen öppnar upp för otillåten delegering av normgivningsmakt. Det är en fråga som lagstiftaren har att ta ställning till om alternativet med förändringar i LVVO blir aktuellt.

### *Upphävande*

Skulle LVVO upphävas är det en rad praktiska frågor som behöver belysas närmare, bland annat hur man ska förfara med föreningars tillgångar och skulder. En fråga som har väckts är om mark som i dag ingår i VVO skulle behöva omregistreras av länsstyrelserna. Vår preliminära uppfattning i den frågan, som främst rör jakt efter älg, är att omregistrering inte skulle behövas men det behöver utredas ytterligare. Författningsändringar främst avseende jaktlagen och jaktförordningen skulle också behöva göras om ÄSO skulle omfatta ytterligare arter.

---

<sup>42</sup> Prop 1999/2000:73 s. 140 f.

## **Förändringar i LVVO**

Om LVVO ska finnas kvar bör förändringar i lagen göras.

### ***Jakträtt***

Det har inte framkommit annat än att systemet med jakträttsbevis fungerar tillfredsställande. Svårigheterna som har identifierats ligger snarare i hur jakträtt kan upplåtas och överlåtas. Det har framkommit vid konsultationer att den enda grund för att vägra någon att upplåta eller överlåta jakträtt är att arealkrav inte uppnås. Övriga möjliga grunder har relativt samstämmigt föreslagits kunna tas bort. Vi har därför inte vidare utvecklat alternativet om att i lagtext införa tydliga kriterier för när föreningen kan vägra upplåtelse eller överlåtelse. Begränsningar i en fastighetsägares eller jakträttshavares rätt att fritt disponera över jakträtten är en inskränkning i egendomsskyddet. Det finns även av denna anledning skäl att göra ändringar i bestämmelsen.

När det gäller överlåtelse och upplåtelse av jakträtt föreslår vi att endast krav på en minsta areal får utgöra skäl för att viltvårdsområdesföreningen ska kunna vägra dessa två dispositioner. En fråga som vi har övervägt är om det går att öka förutsägbarheten i när en förening kan vägra en upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt genom att direkt i lagtext stadga en minsta areal för sådan vägran, dvs. om fastigheten är större så kan tillstånd inte vägras. Vi har dock, efter konsultationerna, kommit fram till att frågan om lämplig areal skiljer sig alltför mycket åt från fall till fall för att det ska vara lämpligt att införa en sådan bestämmelse och lägger därför inte något förslag om sådan lämplig areal.

Vi föreslår också att viltvårdsområdesföreningens möjlighet att upplåta rätt till områdesjakt tas bort. Det har inte framkommit några vägande skäl för att föreningen fortsatt ska ha en sådan rätt, som ju kan innebära att föreningen till extern jägare upplåter rätt att jaga på fastighet som har tvingats in i VVO.

För att ytterligare underlätta möjligheten att upplåta och överlåta jakträtt föreslår vi dessutom att styrelsen får besluta i fall där sådan rätt medges. Det ska emellertid endast vara stämman som får besluta om avslag på en ansökan om upplåtelse eller överlåtelse. Det innebär bland annat att positiva beslut kan lämnas snabbare än i dag.

### *Arter*

Som vi har redogjort för ovan så har det skett en utveckling av reglerna om förvaltning av vilt sedan LVVO tillkom 2001. Det gäller i synnerhet förvaltningen av älg och de stora rovdjuren men vi har även pekat på det förslag avseende kronhjort som Naturvårdsverket har redovisat till regeringen.

Det finns därför skäl att överväga om de arter som i dag regleras av LVVO verkligen behöver omfattas av denna lag. Eftersom lagen innehåller tvångsinslag finns det större anledning än annars att noga överväga om förvaltning av de aktuella arterna kan hanteras på annat, frivilligt, sätt.

### *Stora rovdjur eller klövvilt*

Regleringen om VVO och ÄSO innebär att områdena kan överlappa varandra och det har visat sig föreligga otydlighet om vilka beslut som ska tas i vilken styrelse etc. Vi föreslår, i enlighet med vad flera länsstyrelser och intressenter har framfört, att älg och, eventuellt, kronhjort lyfts ut ur LVVO och i stället enbart hanteras i ÄSO och KSO. Älgjakt får ju även ske inom licensområden och i oregistrerade områden. Även de stora rovdjuren föreslås undantas från lagens tillämpning, med undantag för björn, som föreslås omfattas av 23 § LVVO i stället för 24 § för att undvika att årliga beslut behöver tas av föreningen. Vad gäller björn har ett av norrlandsläna framfört att det är viktigt att kunna jaga efter björn över stora obrutna områden. Även vildsvin föreslås omfattas av 23 §, vilket gör att 24 § kan upphävas.

### *Småvilt*

Begreppet ”småvilt” är inte definierat, vare sig i LVVO eller på annat sätt. Det är otillfredsställande om det kan föreligga olika uppfattningar om vad som är ett ”småvilt”. Begreppet förefaller dock svårt att definiera. Ett möjligt sätt vore att koppla ”småvilt” till djur som skjuts med ammunitionsklass 2, 3 eller 4. Men eftersom exempelvis lo får skjutas med ammunitionsklass 2 förefaller det vara mindre lämpligt. En annan definition skulle kunna vara att koppla begreppet till storlek eller vikt, exempelvis djur som i vuxen ålder inte väger mer än ett rådjur, men då skulle i vart fall lo kunna falla inom ramen för definitionen. Att räkna upp alla djur som skulle kunna omfattas av begreppet är heller inte hanterligt.

Frågan är om jakt efter småvilt behöver regleras genom bestämmelser om VVO. I prop. 1999/2000:73 höll regeringen, liksom utredningen<sup>43</sup>, isär de olika viltarterna utifrån förutsättningen att begränsa regler om rådgighetsingrepp till sådana situationer som tillgodoser angelägna allmänna intressen.<sup>44</sup> Regeringen menade att jakt efter rådjur endast marginellt och under speciella omständigheter kunde påverka populationen. Inte heller beståndet av småvilt bedömdes påverkas av jakt.

---

<sup>43</sup> SOU 1997:91

<sup>44</sup> Prop. s. 31 f

Dödligheten som jakten svarar för är oftast väsentligen mindre än annan dödlighet. För småviltet fanns, enligt regeringen, inte samma behov av samordning av jakten som för de större viltslagen och förslaget till lagstiftning omfattade därför inte småvilt. Riksdagen beslutade dock att även småvilt skulle omfattas av LVVO. Lagrådet framhöll i sin granskning av en promemoria framtagen av miljö- och jordbruksutskottet<sup>45</sup> att den närmare innebörden av angelägna allmänna intressen inte var möjlig att precisera och att frågan om småviltsjakten var ett sådant angeläget intresse snarare var en fråga av politisk än rättslig natur. Lagrådet sade att "[d]et är dock föga sannolikt att en domstol skulle underkänna en bedömning som riksdagen gjort i frågan om det föreligger ett angeläget allmänt intresse". Lagrådet förklarade sig inte kunna ha någon egen uppfattning om intresset verkligen var angeläget och allmänt men framhöll att regeringens argumentation i propositionen framstod som övertygande.

Mot bakgrund av vad som ovan har anförts kan det enligt vår uppfattning finnas anledning att undanta småvilt från regleringen om VVO. Behovet, och därmed det allmänna intresset, kan ifrågasättas. Svårigheten att definiera "småvilt" är inte avgörande för denna bedömning. Vid konsultation med länsstyrelserna har det emellertid framförts att samordning av mark vid jakt efter småvilt har stor betydelse. Vi har därför stannat vid att inte nu föreslå att småvilt tas bort från LVVO:s tillämpningsområde utan vi anser att konsekvenserna av en sådan ändring först behöver utredas ytterligare. Om begreppet "småvilt" behålls i lagen vore det bra om det definierades.

#### *Länsstyrelsens uppgifter*

Länsstyrelserna har ett antal ärenden att hantera årligen, såväl överklaganden enligt 37 § LVVO som andra ärenden avseende sagda områden. Flera länsstyrelser har framfört att regelverket är svårt att tolka. Detta leder, enligt någon länsstyrelse, till att många styrelser i viltvårdsområdesföreningar har dålig kunskap om vilka frågor styrelsen kan hantera och vilken som är länsstyrelsens uppgift. Länsstyrelsen behöver exempelvis veta hur röstningen har gått till i viltvårdsområdesföreningarna. Protokollen från föreningsstämma måste vara väl utförda, vilket sällan är fallet. Stadgarna är ofta standardiserade men inte alltid, vilket kan utgöra problem.

Vi har, efter förslag från en länsstyrelse, valt en modell för länsstyrelsens överprövning som bygger på att prövningen av ärenden om VVO koncentreras till vissa länsstyrelser. Syftet är att effektivisera länsstyrelsernas prövning. Det bedöms dock inte vara effektivt att samordna tillsynen med vägledningsinsatser till samma fåtal länsstyrelser eftersom kännedom om de regionala förutsättningarna bör underlätta tillsynen.

#### *Särskilt om registerhållning*

---

<sup>45</sup> 1999/2000: MJU17 s 101 f

Enligt uppgift registreras i vart fall på vissa håll såväl registerfastighet som areal vid registrering av VVO och om det sker förändringar i något avseende så anses de omfattas av VVO. Detta kan även gälla mark som tillförs fastighet som omfattas av VVO.

Vår bedömning är att det är den registrerade arealen som omfattas av ett VVO. Om förändringar sker inom den arealen, t.ex. att det sker en avstyckning av en fastighet som ingår, så omfattas fortfarande marken inom de gränser som har registrerats hos länsstyrelsen. Om ett markområde som ligger utanför VVO:s gränser tillförs fastighet som ingår i VVO måste området tillföras VVO, dvs. registreras hos länsstyrelsen, för att det ska omfattas.

Det har framförts från såväl länsstyrelser som intressenter att registerhållningen på sina håll är rejält bristfällig i dag, vilket är otillfredsställande. Det måste vara tydligt om en fastighet ingår i ett VVO eller inte. Vi föreslår därför att viltvårdsområdesföreningar åläggs att underrätta länsstyrelsen om sådana minskningar i VVO:s yta som föreningen ensam beslutar om. Detta för att göra det möjligt för länsstyrelsen att hålla ett uppdaterat register. Men härutöver kommer enligt vår bedömning ett omfattande arbete att behöva utföras inom länsstyrelserna för att aktualisera uppgifterna om VVO och vilka områden som ingår.

#### *Avgifter*

Svenska jägareförbundets normalstadgar överensstämmer med 29 § LVVO i det att avgifter endast får tas ut för jakträttsbevis och jaktgästbevis samt för fällt villebråd. Det har dock under konsultationerna framkommit att det inte är ovanligt att avgift tas ut av alla medlemmar i föreningen, även av sådana som inte jagar. Det kan därvid inte uteslutas att även markägare som inte önskar delta i VVO påförs avgift enligt 29 § LVVO.

Om så är fallet tillämpas bestämmelsen enligt uppgift i strid med lagens förarbeten (prop. 1999/2000:73 s. 46 f) och vi föreslår därför att ett förtydligande görs med innebörden att det endast är de som deltar i jakten som kan påföras avgifter.

#### *Lämplighet av ytterligare sanktioner*

Vi bedömer att det inte är lämpligt att införa ytterligare sanktioner givet de konstitutionella frågorna om reglernas utformning.

## **Konsekvenser av förslagen**

### **Vilka är problemen och vad vill man uppnå?**

Det regeringsuppdrag som Naturvårdsverket har fått är att efter samråd med länsstyrelserna i berörda län analysera möjligheten att förenkla överlåtelse eller upplåtelse av jakträtt i en viltvårdsområdesförening och vid behov föreslå förändringar i LVVO. Naturvårdsverket ombads också att överväga eventuella

andra aktuella behov av förändringar i sagda lag. Uppdraget är öppet hållet och ger, enligt vår uppfattning, utrymme för allt från att föreslå att reglerna tas bort till att inte föreslå några ändringar alls.

När det gäller förslag för att förenkla överlåtelse eller upplåtelse av jakträtt kan viss ledning till varför denna fråga särskilt har lyfts fram av regeringen möjligen fås genom de kommittédirektiv<sup>46</sup> om översyn av jaktlagstiftningen m.m. som beslutades 2012 men som inte ledde till något konkret förslag. I direktivet anfördes att LRF och Svenska jägareförbundet hade hemställt att LVVO borde ändras så att det skapades en möjlighet för årsstämman att till en viltvårdsområdesförenings styrelse delegera beslut om att ge tillstånd till upplåtelse eller överlåtelse av jakt. Föreningsstämma, ordinarie eller extra, hålls bara vid ett eller ett fåtal tillfällen om året och det är inte säkert att tidpunkten för prövningen passar väl ihop med jakttiderna. Det kunde innebära att jägaren inte fick jaga och att en markägare gick miste om ersättning för upplåten jakträtt.

Falkenborn Advokatbyrå har vid granskningen av LVVO kommit fram till att grundlagsfrågor om när intrång i egendomsskyddet kan godtas leder till att LVVO, eller i vart fall tvångsinslag i lagen, borde uppgöra att gälla.

#### **Alternativa lösningar och nollalternativ**

Ett alternativ är att helt ta bort regleringen om VVO. Detta alternativ har sin utgångspunkt i att de skäl som föreligger för att ha en reglering med tvångsinslag som inskränker egendomsskyddet är svagare i dag än när LVVO kom till. Därför bör bestämmelserna om VVO tas bort och systemet med ÄSO byggas ut för att även omfatta andra arter än älg. Sammanslutningar för jakt och viltvård bör byggas på frivillighet.

Ett annat alternativ är att ta bort tvångsinslagen i reglerna om VVO men att i övrigt behålla strukturen i så stor utsträckning som möjligt. Fördelen med en sådan reglering vore att behålla en struktur som många är vana vid för att nå en samordning av områden för jakt och viltvård, men på frivillig väg. Lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter kan tillämpas i större utsträckning än i dag. Länsstyrelsernas roll och ansvar skulle minska och Lantmäteriet skulle få till uppgift att hålla register m.m. Vid konsultation med länsstyrelserna var det ingen som ansåg att detta var ett bra alternativ utan de synpunkter som framfördes var att regleringen antingen skulle tas bort helt eller finnas kvar med tvångsinslag, dock med utrymme för vissa justeringar.

Ytterligare ett alternativ går ut på att göra förändringar i det gällande regelverket, som fortfarande skulle innehålla tvångsinslag, om än i mindre omfattning. De föreslagna förändringarna framgår av avsnitt 8.2 och av bilaga 1. Förslaget

---

<sup>46</sup> Dir 2012:77

innefattar bland annat att älg, tre av de stora rovdjuren samt eventuellt kronhjort lyfts ut ur reglerna om VVO, att vildsvin och björn lyfts in i 23 § LVVO samt att endast arealkrav kan medföra att upplåtelse och överlåtelse av jakträtt nekas. Viltvårdsområdesföreningens möjlighet att upplåta jakträtt tas bort. Det tydliggörs att möjligheten för föreningen att ta ut avgifter endast gäller de som deltar i jakt och inte alla medlemmar. Förändringarna syftar till att minska intrånget för den enskilde och att skapa större förutsägbarhet, vilket torde underlätta länsstyrelsens vägledande uppgift. Vi föreslår också att prövningen av överklaganden samordnas hos ett mindre antal länsstyrelser. Det kan medföra en viss lättnad för länsstyrelserna men den stora arbetsinsatsen förefaller vara vägledning, vilket kan vara svårt att koncentrera till vissa län.

Nollalternativet innebär att inte vidta någon åtgärd alls utan att LVVO lämnas oförändrad. Detta alternativ skulle förutsätta att lagstiftaren anser att grundlagsfrågorna om egendomsskyddet och normgivningsmakten inte föranleder någon förändring i regelverket om VVO och att inte heller ändringar som föreslås av andra skäl är motiverade.

### **Vilka berörs?**

I fyra län finns det fler än 100 stycken VVO; Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Dalarnas län och Länsstyrelsen i Jämtlands län. Två län har uppgett att VVO omfattar mer än 75 procent av länets yta. Antalet nybildningar per år de senaste fem åren ligger hos den absoluta majoriteten av länen på mellan en och fyra och tendensen är ganska stabil och ökar inte. Antalet avvecklingar för samma period är för de flesta länen mellan fem och tio per år.

Av uppgifterna ovan framgår det att länsstyrelserna berörs i olika omfattning av om VVO skulle tas bort. Skulle LVVO upphöra att gälla försvinner flera uppgifter som länsstyrelserna har enligt LVVO i dag som beslut om registrering, fastställelse och ändring av stadgar, registerhållning m.m. Men det är rimligt att anta att även andra typer av sammanslutningar skulle medföra arbetsuppgifter för länsstyrelserna. Även för ÄSO har länsstyrelsen arbetsuppgifter i dag med registerhållning m.m. Det gör att länsstyrelsernas arbetsbelastning sannolikt inte skulle påverkas så mycket. Inledningsvis skulle säkerligen behovet av service och vägledning vara stort hos intressenterna. Men de krockar mellan VVO och främst ÄSO och andra tolkningssvårigheter avseende LVVO som har identifierats under vårt arbete borde försvinna, vilket på sikt borde underlätta länsstyrelsernas arbete.

Om LVVO skulle tas bort och sammanslutningarna som bygger på jakt skulle bli frivilliga finns inte samma skäl som i dag att kunna överklaga beslut tagna av sammanslutningens styrelse. Det skulle medföra en minskad arbetsbelastning för länsstyrelser och förvaltningsdomstolar. Ett län har uppgett att det mottar mellan 10 och 25 överklaganden enligt 37 § LVVO per år. Hälften av länen uppger att de inte mottar några överklaganden alls. För övriga län ligger antalet överklaganden



mellan ett och nio. Det är således inte fråga om ett större antal överklaganden och den minskade arbetsbelastningen hos länsstyrelserna och domstolarna är sannolikt inte betydande.

Ägare till mindre fastigheter berörs troligen i större omfattning än de större fastighetsägarna. Det är i regel mindre fastighetsägare som kan bli intvingade i VVO mot sin vilja, bland annat mot bakgrund av de majoritetsregler som gäller vid röstning. För de som upplever ett tvång skulle borttagandet av reglerna vara positivt. Men det finns också fastighetsägare som anser att det är positivt med VVO. Det innebär, om områdesjakt beslutas, att ägare till små fastigheter får jaga över ett betydligt större område. I områden med stor ägosplittring kan ägare till fastigheter få svårare att uppnå en effektiv viltförvaltning i den utsträckning man inte får till en frivillig samordning av jakten. Detta gäller inte minst i Dalarna.

Stora markägare har framfört att VVO på ett negativt sätt påverkar deras möjligheter att styra över skador på skog och gröda eftersom viltvårdsområdesföreningen kan besluta om en avskjutning som kanske inte är så omfattande som markägaren vill ha den. Det kan medföra negativa ekonomiska konsekvenser för markägaren. Markägare som inte samtidigt är jägare har ofta ett mindre intresse av att engagera sig i VVO och det kan leda till att de inte utövar sin rösträtt utan att jägarintresset därmed får övervikt.

Det är inte så lätt att bedöma på vilket sätt jägare skulle påverkas av om VVO tas bort. Jägarna har som regel varit positiva till VVO och ett av skälen som angavs vid översynen av regleringen 1994 var att man ville öka möjligheterna att jaga till rimliga priser. Det kan därför vara rimligt att anta att ett borttagande av VVO skulle kunna leda till att jakten blir dyrare för de som inte är markägare. Men det är kanske snarare så att konsekvensen skulle bli att möjligheten att jaga över ett större område än det där man själv har jakträtt försvinner. Det är svårt att se att själva upplåtelsen av eller kostnaden för jakträtt genom arrende eller nyttjanderätt skulle påverkas av att VVO togs bort.

De föreslagna förändringarna i LVVO innebär att möjligheterna att utöva tvång mot enskilda fastighetsägare och medlemmar minskar. Det borde leda till att antalet beslut som leder till överklagande också minskar. Med förslaget att överklagandena bör koncentreras till ett fåtal länsstyrelser för att effektivisera prövningen kan dessa överprövande länsstyrelser få en något ökad arbetsbelastning i förhållande till de övriga men det totala antalet ärenden bedöms minska eftersom inslaget av tvång, vilket motiverar överklagande, blir mindre.

### **Bemyndiganden**

Förändringarna i LVVO kräver riksdagsbeslut. Om ÄSO skulle omfatta andra arter än älg krävs också riksdagsbeslut eftersom vissa bestämmelser om ÄSO finns i jaktlagen. Frågan om bemyndiganden blir därmed av underordnad betydelse.

### **Kostnadmässiga och andra konsekvenser**

Enligt förordningen om viltvårdsområden kan länsstyrelsen lämna bidrag ur viltvårdsfonden för vissa administrativa uppgifter i samband med bildande, ändring och upplösning av VVO. Bidrag kan även lämnas för förande av markägareförteckning för viltvårdsområden i Dalarnas län. Det är okänt hur stora bidrag som lämnas årligen. Behovet av sådana bidrag försvinner dock om VVO upphör att gälla. Länsstyrelsen får för övrigt lämna bidrag ur älgvårdsfonden till den egna administrationen av älgjakten, bland annat registerhållning (52 d § jaktlagen och 40-41 §§ NFS 2011:7).

Om LVVO kvarstår, helt eller delvis, anser vi att det finns ett konstaterat behov av att aktualisera och digitalisera kartor och register över VVO. Detta är ett omfattande arbete eftersom brister tycks föreligga hos de flesta länen. Vi har inte kunnat uppskatta hur stor kostnaden skulle kunna vara.

Kostnader för speciella informationsinsatser kan uppkomma.

### **Förenlighet med EU-rätten**

Vi bedömer inte att något av de alternativa förslagen skulle strida mot EU-rätten.

### **Tidpunkt för ikraftträdande**

Om LVVO ska upphöra att gälla finns det anledning att sätta tidpunkten för ikraftträdande tillräckligt långt fram i tiden för att andra lagändringar ska kunna göras och förutsättningar för nya, frivilliga, sammanslutningar ska kunna skapas. Det kan finnas anledning att överväga om det är möjligt att ge extra tid för ikraftträdande för de fyra län som har ett stort antal VVO.

### **Behov av speciella informationsinsatser**

Vi bedömer att det kan finnas skäl för särskilda informationsinsatser om LVVO skulle upphöra att gälla. De skulle behöva riktas till markägare och jägare som berörs av VVO i dag men även av de som berörs av ÄSO för det fall ÄSO-strukturen skulle komma att omfatta nya arter. Sådana vägledningsinsatser skulle dels kunna göras centralt av Naturvårdsverket, dels regionalt av länsstyrelserna.

Falkenborn Advokatbyrå AB

Karin Dunér

Jonathan Bergman

1-15, 17-19, 28, 30-32, 34-36 och 38 §§ lämnas oförändrade			
Stadgar			
16 §	I en viltvårdsområdesförenings stadgar skall anges 1. om sådan jakt som avses i 23 § första stycket skall bedrivas inom området, 2. i vilken utsträckning föreningen skall ha rätt att besluta i frågor som avses i 23–26 §§, 3. de förutsättningar som skall gälla för föreningens beslut i frågor som avses i 23–25 §§, 4. vilka riktlinjer i övrigt som skall gälla för föreningens verksamhet, 5. grunderna för bestämmande av avgifter till föreningen, 6. grunderna för beslut om tillfällig avstängning från områdesjakt och gemensamhetsjakt.	I en viltvårdsområdesförenings stadgar ska anges 1. om sådan jakt som avses i 23 § första stycket ska bedrivas inom området, 2. i vilken utsträckning föreningen ska ha rätt att besluta i frågor som avses i 23 <i>samt</i> 25–26 §§, 3. de förutsättningar som ska gälla för föreningens beslut i frågor som avses i 23 <i>samt</i> 25 §§, 4. vilka riktlinjer i övrigt som ska gälla för föreningens verksamhet, 5. grunderna för bestämmande av avgifter till föreningen, 6. grunderna för beslut om tillfällig avstängning från områdesjakt och gemensamhetsjakt.	Hänvisningen till 24 § tas bort eftersom paragrafen utgår.
Organisation			
20 §	I fråga om rösträtt och beslut på föreningsstämman gäller, om inte annat följer av särskild bestämmelse i denna lag, 1. att rösträtt i frågor som avses i 23–25 och 27–29 §§ tillkommer endast medlemmar som är fastighetsägare, som därvid har en röst vardera, om inte någon sådan medlem begär att röstetalet i stället skall beräknas efter fastighetens areal, 2. att varje medlem har en röst i övriga frågor,	I fråga om rösträtt och beslut på föreningsstämman gäller, om inte annat följer av särskild bestämmelse i denna lag, 1. att rösträtt i frågor som avses i 23, 25 och 27–29 §§ tillkommer endast medlemmar som är fastighetsägare, som därvid har en röst vardera, om inte någon sådan medlem begär att röstetalet i stället ska beräknas efter fastighetens areal, 2. att varje medlem har en röst i övriga frågor, 3. att ingen får rösta för mer än en femtedel av det röstetal som	Hänvisningen till 24 § tas bort eftersom paragrafen utgår.

	<p>3. att ingen får rösta för mer än en femtedel av det röstetal som företräds på stämman,</p> <p>4. att den mening som har fått det högsta röstetalet gäller som stämmans beslut,</p> <p>5. att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som stöds av de flesta röstande eller, om antalet röstande är lika, av stämmans ordförande,</p> <p>6. att ett beslut om ändring av stadgarna är giltigt om det har fattats på två på varandra följande stämmor och inte bestrids av mer än en femtedel av fastighetsägarna eller av de fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal,</p> <p>7. att beslut om ändring av stadgarna är giltigt endast om ändringsförslaget funnits med i kallelsen till stämman.</p>	<p>företräds på stämman,</p> <p>4. att den mening som har fått det högsta röstetalet gäller som stämmans beslut,</p> <p>5. att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som stöds av de flesta röstande eller, om antalet röstande är lika, av stämmans ordförande,</p> <p>6. att ett beslut om ändring av stadgarna är giltigt om det har fattats på två på varandra följande stämmor och inte bestrids av mer än en femtedel av fastighetsägarna eller av de fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal,</p> <p>7. att beslut om ändring av stadgarna är giltigt endast om ändringsförslaget funnits med i kallelsen till stämman.</p>	
Särskilda villkor för vissa beslut			
21 §	<p>En viltvårdsområdesförenings beslut enligt 23–25 och 27–29 §§ skall fattas på en föreningsstämma.</p>	<p>En viltvårdsområdesförenings beslut enligt 23, 25 och 28–29 §§ ska fattas på en föreningsstämma.</p> <p><i>Ett beslut enligt 27 § om att vägra tillstånd till upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt inom ett viltvårdsområde ska fattas på en föreningsstämma.</i></p>	<p>Hänvisningen till 24 § tas bort eftersom paragrafen utgår.</p> <p>Vi föreslår att styrelsen godkänner överlåtelse av jakträtt för att underlätta hanteringen. Det ska dock endast vara stämman som kan vägra tillstånd.</p>
Verksamhet			
22 §	<p>En viltvårdsområdesförenings beslut i andra viltvårdsfrågor än de som anges i 23–26 §§ får inte mot någons vilja medföra inskränkning i</p>	<p>En viltvårdsområdesförenings beslut i andra viltvårdsfrågor än de som anges i 23 och 25–26 §§ får inte mot någons vilja medföra inskränkning i dennes</p>	<p>Hänvisningen till 24 § tas bort eftersom paragrafen utgår.</p>

	dennes rätt att jaga eller på annat sätt nyttja en fastighet inom viltvårdsområdet. En viltvårdsområdesförening får fatta beslut enligt 23–27 §§ endast om det anges i stadgarna.	rätt att jaga eller på annat sätt nyttja en fastighet inom viltvårdsområdet. En viltvårdsområdesförening får fatta beslut enligt 23 och 25–27 §§ endast om det anges i stadgarna.	
23 §	I den utsträckning det är förenligt med jaktlagstiftningens bestämmelser om jakttider och om tillstånd till jakt får en viltvårdsområdesförening, om det behövs med hänsyn tagen till viltvården, besluta att älg, kronhjort och dovhjort samt rådjur och annat småvilt får jagas 1. inom hela viltvårdsområdet oberoende av fastighetsgränserna (områdesjakt), 2. och därvid bara tillsammans med andra jakträttshavare inom området (gemensamhetsjakt). Om områdesjakt skall bedrivas får en viltvårdsområdesförening besluta om avskjutningens omfattning och inriktning.	I den utsträckning det är förenligt med jaktlagstiftningens bestämmelser om jakttider och om tillstånd till jakt får en viltvårdsområdesförening, om det behövs med hänsyn tagen till viltvården, besluta att dovhjort, <i>vildsvin och björn</i> samt rådjur och annat småvilt får jagas 1. inom hela viltvårdsområdet oberoende av fastighetsgränserna (områdesjakt), 2. och därvid bara tillsammans med andra jakträttshavare inom området (gemensamhetsjakt). Om områdesjakt skall bedrivas får en viltvårdsområdesförening besluta om avskjutningens omfattning och inriktning.	Vi föreslår att älg och kronhjort inte längre omfattas av bestämmelsen, som dock ska omfatta vildsvin och björn. Det bör övervägas att införa en definition av begreppet ”småvilt”, alternativt att ta bort småvilt från 23 § tillämpningsområde. Detta behöver dock utredas vidare.
24 §	I den utsträckning det är förenligt med jaktlagstiftningens bestämmelser om jakttider och om tillstånd till jakt får en viltvårdsområdesförening vidare besluta om områdesjakt och gemensamhetsjakt efter björn, järv, varg, lo och vildsvin om det uppenbart behövs för att begränsa skador av sådant vilt.		Bestämmelsen upphävs
25 §	En viltvårdsområdesförening	En viltvårdsområdesförening	Hänvisningen till 24 §

	får besluta att det skall krävas tillstånd (jakträttsbevis) för områdesjakt och gemensamhetsjakt enligt 23 och 24 §§. Föreningen får kräva visst minsta arealinnehav för att en fastighetsägare skall tilldelas fler än ett jakträttsbevis.	får besluta att det ska krävas tillstånd (jakträttsbevis) för områdesjakt och gemensamhetsjakt enligt 23 §. Föreningen får kräva visst minsta arealinnehav för att en fastighetsägare ska tilldelas fler än ett jakträttsbevis.	tas bort eftersom paragrafen utgår.
26 §	En viltvårdsområdesförening får besluta att en medlem eller en jakträttshavare som bryter mot en regel som har beslutats med stöd av 23–25 §§ skall avstängas från områdesjakt och gemensamhetsjakt. Ett sådant beslut får inte avse längre tid än ett år. Vilt som dödats i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler tillfaller föreningen.	En viltvårdsområdesförening får besluta att en medlem eller en jakträttshavare som bryter mot en regel som har beslutats med stöd av 23 och 25 §§ skall avstängas från områdesjakt och gemensamhetsjakt. Ett sådant beslut får inte avse längre tid än ett år. Vilt som dödats i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler tillfaller föreningen <i>om inte annat följer av annan lag.</i>	Hänvisningen till 24 § tas bort eftersom paragrafen utgår. Det bör införas en urkopplingsregel i sista stycket för det fall annat föreskrivs i annan lag (exempelvis vad gäller björn).
27 §	En viltvårdsområdesförening får i sina stadgar uppställa krav på föreningens tillstånd för upplåtelse och överlåtelse av jakträtt inom ett viltvårdsområde. Tillstånd får vägras endast om 1. den som jakträtten upplåts eller överlåts till inte förfogar över mark inom viltvårdsområdet av sådan storlek som anges i föreningens stadgar, 2. upplåtelsen eller överlåtelsen annars kan anses olämplig med hänsyn till viltvården eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna. Viltvårdsområdesföreningen får upplåta rätt till	En viltvårdsområdesförening får i sina stadgar uppställa krav på föreningens tillstånd för upplåtelse och överlåtelse av jakträtt inom ett viltvårdsområde. Tillstånd får vägras endast om den som jakträtten upplåts eller överlåts till inte förfogar över mark inom viltvårdsområdet av sådan storlek som anges i föreningens stadgar.	Det har framkommit att det i huvudsak bara är arealkravet som ges betydelse. Punkten 2 i andra stycket föreslås tas bort eftersom den kan innebära ett ingrepp i egendomsrätten och är oprecis till sin utformning. Vi föreslår även att viltvårdsområdesföreningens möjlighet att upplåta rätt till områdesjakt tas bort. Det har inte framkommit några vägande skäl för att föreningen fortsatt ska ha en sådan rätt.

	områdesjakt.		
29 §	En viltvårdsområdesförening får bestämma att avgifter skall betalas för jakten inom viltvårdsområdet och för vilt som fälls.	En viltvårdsområdesförening får bestämma att avgifter skall betalas <i>av de som deltar i jakten</i> inom viltvårdsområdet och för vilt som fälls.	Bestämmelsen har enligt uppgift tillämpats i strid med lagens förarbeten (prop. 1999/2000:73 s. 46 f) och ett förtydligande bör göras att det endast är de som deltar i jakten som kan påföras avgifter.
Ändring och upplösning av viltvårdsområde			
33 §	På ansökan av fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att ur viltvårdsområdet utesluta 1. en fastighet som på grund av ändrad användning eller annars saknar väsentlig betydelse för verksamheten inom området, 2. en fastighet eller flera fastigheter med samma ägare som kan utgöra en egen enhet för viltvård, om övriga fastigheter inom viltvårdsområdet kan bestå som ett lämpligt sådant område. Om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen är ense om en uteslutning som avses i första stycket 1 får föreningen besluta i frågan.	På ansökan av fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att ur viltvårdsområdet utesluta 1. en fastighet som på grund av ändrad användning eller annars saknar väsentlig betydelse för verksamheten inom området, 2. en fastighet eller flera fastigheter med samma ägare som kan utgöra en egen enhet för viltvård, om övriga fastigheter inom viltvårdsområdet kan bestå som ett lämpligt sådant område. Om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen är ense om en uteslutning som avses i första stycket 1 får föreningen besluta i frågan. <i>Viltvårdsområdesföreningen ska underrätta länsstyrelsen om alla sådana förändringar.</i>	Ett tillägg har gjorts för att underlätta för länsstyrelsen att kunna hålla uppdaterade register över VVO.
Överklagande			
37 §	Beslut av viltvårdsområdesföreningens stämma eller styrelse får överklagas hos länsstyrelsen av den vars rätt berörs av beslutet, om	Beslut av viltvårdsområdesföreningens stämma eller styrelse får överklagas hos länsstyrelsen av den vars rätt berörs av beslutet, om beslutet	Enligt modell från lagen (2007:162) om bilskrotningsfonden och bilskrotningsförordningen

	<p>beslutet gått honom eller henne emot, i frågor som gäller</p> <p>1. jakt och annan viltvård, 2. medlemskap i föreningen enligt 4 §, 3. avstängning från områdesjakt enligt 26 §, 4. upplåtelse och överlåtelse av jakträtt enligt 27 §, 5. avgift enligt 29 §, eller 6. uteslutning ur föreningen enligt 33 § andra stycket.</p> <p>Överklagandet skall ha kommit in till länsstyrelsen inom fyra veckor från dagen för beslutet. I fråga om överklagande av styrelsens beslut räknas dock tidsfristen från den dag klaganden fick del av beslutet.</p> <p>Föreningsstämmans eller styrelsens beslut skall gälla även om det har överklagats, om inte länsstyrelsen beslutar annat.</p>	<p>gått honom eller henne emot, i frågor som gäller</p> <p>1. jakt och annan viltvård, 2. medlemskap i föreningen enligt 4 §, 3. avstängning från områdesjakt enligt 26 §, 4. upplåtelse och överlåtelse av jakträtt enligt 27 §, 5. avgift enligt 29 §, eller 6. uteslutning ur föreningen enligt 33 § andra stycket.</p> <p>Överklagandet skall ha kommit in till länsstyrelsen inom fyra veckor från dagen för beslutet. I fråga om överklagande av styrelsens beslut räknas dock tidsfristen från den dag klaganden fick del av beslutet.</p> <p>Föreningsstämmans eller styrelsens beslut skall gälla även om det har överklagats, om inte länsstyrelsen beslutar annat.</p> <p><i>Regeringen meddelar föreskrifter om vilka länsstyrelser som ansvarar för uppgifterna enligt första stycket.</i></p>	<p>(2007:186) föreslår vi att vissa länsstyrelser får i uppgift att hantera prövning av överklaganden.</p> <p>Förslag till förordningsstruktur: (Vilka länsstyrelser som skulle komma i fråga behöver utredas ytterligare)</p> <p>Beslut av viltvårdsområdesföreningens stämma eller styrelse prövas av</p> <p>1. Länsstyrelsen i Stockholms län, när det gäller beslut som annars skulle ha prövats av länsstyrelsen i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Gotlands eller Västmanlands län, 2. Länsstyrelsen i Östergötlands län, när det gäller beslut som annars skulle ha prövats av länsstyrelsen i Östergötlands, Jönköpings eller Kalmar län, 3. Länsstyrelsen i Skåne län, när det gäller beslut som annars skulle ha prövats av länsstyrelsen i Skåne, Kronobergs eller Blekinge län,</p>
--	--	---	--



			<p>4. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, när det gäller beslut som annars skulle ha prövats av länsstyrelsen i Västra Götalands eller Hallands län,</p> <p>5. Länsstyrelsen i Dalarnas län, när det gäller beslut som annars skulle ha prövats av länsstyrelsen i Dalarnas, Värmlands, Örebro eller Gävleborgs län,</p> <p>6. Länsstyrelsen i Västernorrlands län, när det gäller beslut som annars skulle ha prövats av länsstyrelsen i Västernorrlands eller Jämtlands län, och</p> <p>7. Länsstyrelsen i Norrbottens län, när det gäller beslut som annars skulle ha prövats av länsstyrelsen i Norrbottens eller Västerbottens län.</p>
--	--	--	--



## Bilaga 2.

### Sammanställning av Enkät om Regelförenkling viltvårdsområden

HUR MÅNGA REGISTRERADE VILTVÅRDSOMRÅDEN FINNS I ERT LÄN?

	Antal	%
1 - 24	7	36,8
24 - 99	8	42,1
100 - 200	2	10,5
fler än 200	2	10,5

HUR STOR DEL AV LÄNETS YTA (UNGEFÄR %) OMFATTAR LÄNETS  
VILTVÅRDSOMRÅDEN?

	Antal	%
1 - 9 %	8	44,4
10 - 24 %	5	27,8
25 - 39 %	3	16,7
40 - 74 %	0	0
mer än 75 %	2	11,1

HUR MÅNGA NYBILDNINGAR HAR NI I GENOMSNITT PER ÅR DE SENAST 5  
ÅREN?

	Antal	%
0	15	78,9
1-4	4	21,1
5-10	0	0
fler än 10	0	0

ÄR TENDENSEN TILL ANTAL NYBILDNINGAR

	Antal	%
Ökande	0	0
Minskande	7	36,8
Konstant	12	63,2

HUR MÅNGA AVVECKLINGAR HAR SKETT I GENOMSNITT UNDER DE  
SENASTE 5 ÅREN?

	Antal	%
0	8	42,1
1 - 4	11	57,9
5 - 10	0	0
fler än 10	0	0

TENDENSEN FÖR AVVECKLINGAR

	Antal	%
Ökande	2	10,5
Minskande	0	0
Konstant	17	89,5

HUR MÅNGA ÄRENDEN OM VILTVÅRDSOMRÅDEN HANTERADE NI 2015?  
(EXKLUSIVE ÖVERKLAGANDEN ENLIGT 37 § LAGEN (2000:592) OM  
VILTVÅRDSOMRÅDEN?)

	Antal	%
0	5	27,8
1 - 4	8	44,4
5 - 9	2	11,1
10 - 25	2	11,1
fler än 25	1	5,6

VAD HANDLADE MERPARTEN AV DESSA ÄRENDEN OM

	Antal	%
Ny- eller avregistrering	3	21,4
Ändringar av stadgar	5	35,7
Ombildning av viltvårds- områden	4	28,6
Annat (beskriv nedan)	7	50

- Anslutning eller uteslutning av fastigheter till befintliga viltvårdsområden
- Okunskap om regelverket
- Oenighet
- Vägledning
- Överprövning
- Utökning
- Ändring av stadgar
- Fastigheter som vill utgå

- Uttag av mark från viltvårdsområde
- Frågor om hur man går tillväga om man vill upplösa ett viltvårdsområde
- Många samtal om regelverket kring lagstiftningen för viltvårdområden
- Överklagande av stämмо- och styrelsebeslut tagna av viltvårdsområdena

Oerhört, svårt för oss handläggare att hänvisa till lagstiftningen för att den är svårtolkad.

BEDÖMER NI ATT DAGENS LAGSTIFTNING ÄR ETT HINDER VID OMBILDNING ELLER UPPLÖSNING AV VILTVÅRDSOMRÅDEN?

	Antal	%
Ja	5	26,3
Nej	7	36,8
Vet ej	7	36,8

VAD I LAGSTIFTNINGEN BEDÖMER NI HINDRA OMBILDNING ELLER UPPLÖSNING AV VILTVÅRDSOMRÅDEN?

- För höga krav ställs för att får ändra något.
- Lagstiftningen är strikt och snårig att tolka, kriterierna ska vara uppfyllda. Vi behöver veta hur röstning har gått till. Protokollen ska vara väl utförda.
- Lagstiftningen är restriktiv till att utesluta enskilda fastigheter enligt jakträttshavarens önska men det är också syftet

HUR MÅNGA ÖVERKLAGANDEN ENLIGT 37 § LAGEN OM VILTVÅRDSOMRÅDEN MOTTAR LÄNSSTYRELSEN PER ÅR?

	Antal	%
0	9	50
1 - 4	4	22,2
5 - 9	4	22,2
10 - 25	1	5,6
fler än 25	0	0

Av dessa ärenden, hur många avser tillstånd till upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt inom viltvårdsområdesförening?

	Antal	%
0	8	53,3
1 - 4	6	40
5 - 9	1	6,7
10 - 25	0	0
Fler än 25	0	0

I ÄRENDEN DÄR FÖRENINGEN VÄGRAT EN MEDLEM TILLSTÅND TILL UPPLÅTELSE ELLER ÖVERLÅTELSE AV JAKTRÄTT SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL LÄNSSTYRELSEN, HAR DEN/DE VANLIGASTE VÄGRANSGRUNDEN VARIT

	Antal	%
att sökanden inte haft ett tillräckligt stort markinnehav (27 § först stycket p. 1)?	3	50
att upplåtelsen eller överlåtelsen annars kan anses olämplig med hänsyn till viltvården (27 § först stycket p. 2)?	5	83,3
att upplåtelsen eller överlåtelsen på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna (27 § först stycket p. 2 andra ledet)?	2	33,3

HUR MÅNGA ÄRENDEN AVSER ÖVERKLAGANDE AV FÖRENINGENS BESLUT OM ATT UPPLÅTA RÄTT TILL OMRÅDESJAKT TILL UTOMSTÅENDE ENLIGT 27 § ANDRA STYCKET?

	Antal	%
0	10	71,4
1 - 4	3	21,4
5 - 9	1	7,1
10 -25	0	0
fler än 25	0	0

NÄR I ÖVRIGT BLIR UPPLÅTELSE ELLER ÖVERLÅTELSE AV JAKTRÄTT I EN VILTVÅRDSOMRÅDESFÖRENING EN LÄNSSTYRELSEFRÅGA?

- Okunskap om regelverket
- Delning av en fastighet, när nya fastighetsbeteckningar uppkommer har fråga om delaktighet i viltvårdsområdet orsakat oenighet.
- Endast i frågor om vad som gäller enligt stadgar eller lagen.

- Frågor om upplåtelse eller överlåtelse kommer ibland till Länsstyrelsen från markägare som inte vet om att dennes fastighet ligger inom ett viltvårdsområde eller har väldigt liten kontakt med föreningen.
- Rådgivning
- När föreningar har ytterligare egna regler kring detta.
- Oenighet
- Om fastighet ska utgå ur viltvårdsområdesförening.

#### HAR NI FÖRSLAG TILL HUR SYSTEMET MED UPPLÅTELSE ELLER ÖVERLÅTELSE AV JAKTRÄTT I VILTVÅRDSOMRÅDESFÖRENINGAR KAN FÖRENKLAS?

- Att upplåtelseorna borde inte behöva godkännas av stämman utan istället hanteras av styrelsen.
- Föreningarna bestämmer i sina stadgar, bra att de själva kan bestämma.
- I 33§ regleras att man får ta ur mark som ska utgöra en egen jaktlig enhet, men det händer att markägare med andra fastigheter i ett närliggande älgskötselområde vill ta ur sin mark ur viltvårdsområdet om det utgör licensområde och istället lägga med den i älgskötselområdet. Detta försvaras av 33 § lagen om viltvårdsområden. Denna paragraf borde ändras så att den bättre harmoniserar med NFS 2011:7.

#### ÖVERLAPPAR VILTVÅRDSOMRÅDEN OCH ÄLGSKÖTSELOMRÅDEN VARANDRA?

	Antal	%
Alltid	1	5,9
I stor utsträckning	7	41,2
I viss utsträckning	9	52,9
Aldrig	0	0

#### OM VILTVÅRDSOMRÅDEN OCH ÄLGSKÖTSELOMRÅDEN ÖVERLAPPAR VARANDRA UTGÖR DE DÅ SAMMA YTA/AREAL?

	Antal	%
Alltid	1	6,7
I stor utsträckning	4	26,7
I viss utsträckning	10	66,7
Aldrig	0	0

VID ÖVERLAPPNING UTGÖR ETT ÄLGSKÖTSELOMRÅDE TVÅ ELLER FLERA  
VILTVÅRDSOMRÅDEN?

	Antal	%
Alltid	1	6,2
I stor utsträckning	5	31,2
I viss utsträckning	9	56,2
Aldrig	1	6,2

HAR NI FÖRSLAG TILL YTTERLIGARE FÖRÄNDRINGAR I LAGEN (2000:592) OM  
VILTVÅRDSOMRÅDEN SOM NI ANSER NATURVÅRDSVERKET BÖR FÖRESLÅ?

- Att i de fall där viltvårdsområden överlappar med älg- eller kronhjortsskötselområden så ska viltvårdsområden vara mer bundna till att följa deras planer, inte att de på egen hand kan besluta om att gå en annan väg. Detta motverkar i stor utsträckning syftet med nya älgförvaltningen
- Vissa län hanterar frågor om viltvårdsområden i hög grad, andra i lägre grad. En möjlig lösning för att effektivisera prövningen skulle kunna vara att koncentrera prövningen av ärenden till vissa länsstyrelser, med krav på samråd med den länsstyrelse inom vars län viltvårdsområdet är beläget. Det bör även finnas regler kring att ett viltvårdsområde inte får registreras inom flera älgjaktområden, om det inte finns särskilda skäl. Sådana regler kan t ex införas i NFS 2011:7.
- Viltvårdsområdenas roll har minskat dramatiskt och VGL ifrågasätter om de har spelat ut sin roll med tanke på den nya älgförvaltningens struktur och den kommande kronhjortsförvaltningens struktur som föreslås bygga på älgförvaltningens struktur.
- Länsstyrelsen förespråkar en viltförvaltning som baseras på nuvarande älgförvaltningsområdena och älgskötselområdena. I en ny tid då flerartsförvaltning förespråkas måste så mycket av viltet som möjligt samförvaltas över samma landtytor av samma styrelser om viltstammarna ska kunna balanseras mot varandra och mot de mänskliga intressena av olika slag. Viltvårdsområdena, vilka sällan utgör samma ytor som älgskötselområdena, söndrar flerartsmodellen och bör upplösas. Det eventuella behov som finns av viltvårdsområde är för frivillig samverkan för annat vilt än älg och kronhjort, d.v.s. för vilt som inte länsstyrelsen har ansvar att administrera. Sådan samverkan borde dock kunna lösas på frivillig väg inom älg och kronhjortsskötselområdena utan registrering hos länsstyrelserna.
- Generellt så är lagtexten svår att läsa och den ger utrymme för olika tolkningar. Det leder också till att många styrelser har dålig kunskap om vilka frågor de kan och ska hantera och vad Länsstyrelsen ska hantera. Bra om det blir lättare att tolka, inte bara för handläggare utan även för andra berörda.



# Bilaga 3.

## Gällande rätt Viltvårdsområden

Ett viltvårdsområde är en sammanslutning av två eller flera fastigheter med syfte att främja viltvården och jakträttshavarnas gemensamma intressen genom en samordning av jakten och viltvården över ett större område. För att genomföra en sådan samordning ska ägarna till fastigheter som ingår i området bilda en viltvårdsområdesförening, 1 § lagen (2000:592) om viltvårdsområden. Med fastighet avses här även del av fastighet. Ett och samma markområde kan inte ingå i mer än ett viltvårdsområde (RÅ 1983 ref. 2:30). I förarbetena till lagen om viltvårdsområden uttalas att förfarandet vid bildandet av ett viltvårdsområde inte bör vara mer komplicerat eller kostsamt än vad som anses nödvändigt. Där framhålls även att den samverkan över fastighetsgränserna som sker enligt lagen om jaktvårdsområden är av mycket stor betydelse för en ändamålsenlig viltvård och att lagstiftningen fyller ett angeläget behov (prop. 1999/2000:73 s. 35).

Från lagens tillämpningsområde undantas kronomark ovanför odlingsgränsen och renbetesfjällen. På annan mark där samerna enligt rennäringslagen har rätt att jaga får någon inskränkning inte ske i denna rätt genom bildande av ett viltvårdsområde (2 §).

Begreppet viltvård definieras inte i lagen om viltvårdsområden. Någon definitiv juridisk definition finns inte heller i övrig lagstiftning. I jaktlagen finns dock vissa beskrivningar av vad som menas med viltvård. Av 4 § jaktlagen framgår att viltet ska vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer i landet och främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna. I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

I en utredning från 1997 uttalas följande om begreppet viltvård (SOU 1997:91 s 57 f).

*”Viltvård är åtgärder som utförs i syfte att vidmakthålla eller skapa individrika viltstammar. Med vård av vilt avses traditionellt olika stödåtgärder som utfodring och utplantering samt anläggningsarbeten och andra åtgärder för att skapa en för viltet gynnsam miljö. Till begreppet räknas också olika hänsynstaganden till naturvårdens intressen vid markanvändningen, t.ex. i skogs- och jordbruket. Även jakt omfattas av begreppet när den bedrivs planmässigt i syfte att bygga upp eller bevara livskraftiga stammar eller när jakten motverkar den obalans som innebär att vissa arter förekommer i alltför individrika stammar.”*

För att ett viltvårdsområde ska få bildas krävs att bildandet främjar vården av den eller de viltarter som samordningen avser, är lämplig med hänsyn till områdets belägenhet och omfattning, samt medges av en *majoritet* av fastighetsägarna inom området (7 § första stycket). Av detta följer att tvångsbildning genom majoritetsbeslut är möjligt om fastighetsägarna inte är överens om bildande. Kvalificerad majoritet krävs. Majoriteten ska utgöra minst fyra femtedelar av

antalet fastighetsägare *och* dessa ska äga minst fyra femtedelar av viltvårdsområdets totala areal. Från kravet på kvalificerad majoritet har gjorts undantag för omarronderingsområden enligt 1 § jordförvärvslagen (1979:230). Där krävs endast att minst hälften av fastighetsägarna, som äger minst hälften av arealen, ska ställa sig bakom en områdesbildning (7 § andra stycket). Vid omröstning har varje fastighetsägare en röst, oavsett om fastighetsägaren innehar en eller flera fastigheter (7 § tredje stycket).

Länsstyrelsen beslutar om bildande av ett viltvårdsområde efter ansökan av den som äger en fastighet som avses ingå i området. I samband med beslut om bildande ska länsstyrelsen pröva och fastställa stadgar för viltvårdsområdesföreningen gällande i vilken utsträckning jakten ska bedrivas gemensamt inom området och grunderna i övrigt för jakten och viltvården. Även vilka riktlinjer i övrigt som ska gälla för föreningens verksamhet och grunderna för bestämmandet av avgifter till föreningen, samt grunderna för beslut om tillfällig avstängning från områdesjakt och gemensamhetsjakt ska fastställas av länsstyrelsen (3, 9 och 16 §§).

Således ska länsstyrelsen fastställa en viltvårdsområdesförenings stadgar avseende de delar som är specifika beträffande föreningens karaktär av ”tvångssammanslutning”.

För en viltvårdsområdesförening ska det finnas en styrelse. Innan styrelsen har utsetts kan föreningen inte förvärva rättigheter eller ta på sig skyldigheter. Styrelsen företräder föreningen mot tredje man (18§).

Beträffande medlemskap i en viltvårdsområdesförening gäller att den som äger en fastighet som ingår i ett viltvårdsområde alltid är medlem i föreningen. Medlemskapet är således inte frivilligt för fastighetsägare. Jakträtten på en fastighet kan vara upplåten till annan antingen genom nyttjanderättsavtal som bara avser jakten eller genom avtal om jordbruksarrende. Den som p.g.a. upplåtelse har rätt att under minst ett år jaga på en fastighet som ingår i ett viltvårdsområde ska *på begäran* antas som medlem i viltvårdsområdesförening under upplåtelseperioden, om inte särskilda skäl föranleder annat. För en nyttjanderättshavare är ett medlemskap i föreningen alltså frivilligt (4 §).

Medlemmars rätt att delta i viltvårdsområdets angelägenheter utövas på föreningsstämman (19 §).

Omröstningsregler finns i 20 §. Endast medlemmar som är fastighetsägare har rösträtt i frågor som gäller bl.a. områdesjakt, gemensamhetsjakt, jakträttsbevis samt upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt. Varje medlem har i princip en röst i övriga frågor som rör åtgärder för viltvården.

En viltvårdsområdesförening får, i de fall områdesjakt och gemensamhetsjakt enligt 23 och 24 §§ bedrivs, ställa innehav av *jakträttsbevis* som villkor för att få delta i sådan jakt. Föreningen har vidare en möjlighet att föreskriva viss areal för att fler än ett jakträttsbevis ska utfärdas per fastighet. Systemet med jakträttsbevis var tidigare praxis och lagfästes genom 25 § i den nu gällande lagen.

En viltvårdsområdesförening får i sina stadgar uppställa krav på föreningens tillstånd för att jakträtt ska få upplåtas eller överlåtas inom ett viltvårdsområde. Ett

sådant tillstånd vägras bara om den som arrenderar mark inom området inte förfogar över mark inom viltvårdsområdet av den minimiareal som föreskrivs i stadgarna eller om upplåtelsen eller överlåtelsen annars är olämplig med hänsyn till viltvården eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna (27 § första stycket). Vidare får viltvårdsområdesföreningen upplåta rätt till områdesjakt (27 § andra stycket). I motiven till denna bestämmelse (prop. 1979/80:180 s. 21) sägs bland annat följande. ”För att främja såväl bildandet av jaktvårdsområdet som utbudet av jaktmark bör det liksom hittills i princip stå varje fastighetsägare fritt att upplåta jakten på den egna fastigheten även sedan denna tagits in i ett jaktvårdsområde. Har fastighetsägaren rätt att jaga inom hela området, bör upplåtelsen följaktligen innebära att nyttjanderättshavaren övertar den rätten. Det innebär emellertid att även fastigheter av mycket måttlig storlek får ett högt jaktligt värde, vilket i sin tur kan leda till ett stort antal upplåtelser. Viltbeståndet inom området kan komma att utsättas för ett jakttryck som inte var förutsett vid områdets bildande och som inte är förenligt med en god jaktvård. Fastigheternas rätt att avtala om upplåtelser bör därför inte gälla oinskränkt. Jaktvårdsområdena bör som beredningen föreslagit kunna vägra att godta sådana upplåtelser, om de är olämpliga med hänsyn till jaktvården eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för övriga jakträttsinnehavare på området.”

Ett beslut om krav på föreningens tillstånd för upplåtelse och överlåtelse enligt 27 § ska fattas på en föreningsstämma (21 §).

Ett beslut enligt lagen får inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom den berörda delen av en fastighet inom området (30 § andra stycket). Denna bestämmelse är ny i förhållande till den gamla lagen om jaktvårdsområden.

Vid framtagandet av lagen diskuterades det i vilken omfattning och i vilka situationer uteslutning ur området skulle vara möjligt. I utredningen "Jaktens villkor" föreslogs att det alltid skulle vara möjligt att utesluta en fastighet om det föreligger enighet mellan berörd fastighetsägare och viltvårdsområdesföreningen (SOU 1997:91 s 380). Regeringen uttalade bl.a. följande om utredningens förslag att det skulle vara möjligt att utesluta en fastighet om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen var överens i frågan. ”Genom den lagstiftning som nu föreslås ställer samhället resurser till förfogande för att säkerställa att viltvårdsområdena blir lämpliga med avseende på belägenhet och omfång. Mot den bakgrunden framstår det som en högst tveksam åtgärd att överlåta till viltvårdsområdesföreningen att pröva i vad mån det är möjligt att utesluta vissa fastigheter utan att viltvården blir lidande (prop. 1999/2000:73 s 51)”

De situationer då uteslutning är möjlig framgår av 33 §. Enligt bestämmelsen får en fastighet uteslutas som på grund av ändrad användning eller annars saknar väsentlig betydelse för verksamheten inom området. Alternativt får en fastighet eller flera fastigheter med samma ägare som kan utgöra en egen enhet för viltvård uteslutas, om övriga fastigheter inom viltvårdsområdet kan bestå som ett lämpligt sådant område. Därutöver finns ingen grund för uteslutning. Det är länsstyrelsen som beslutar om uteslutning förutom om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen är ense om en uteslutning på grund av att fastigheten saknar väsentlig betydelse för verksamheten, då får föreningen besluta i frågan.

Länsstyrelsen kan besluta vidare att en viltvårdsområdesförening ska upplösas. För ett sådant beslut fordras att fler än en femtedel av fastighetsägarna, eller de fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal, på en föreningsstämma uttalar sig för en upplösning. Länsstyrelsen kan också besluta om upplösning om föreningen saknar styrelse eller allvarligt missköter förvaltningen av området (34 § första stycket). På områden som är ägosplittrade krävs att fler än hälften av fastighetsägarna som äger mer än hälften av viltvårdsområdets areal, ska ha uttalat sig för en upplösning (34 § andra stycket).

Ett beslut om att en förening ska upplösas får dock inte meddelas innan tre år förflutit från det att beslutet om bildande vann laga kraft (34 § fjärde stycket).

Stämman eller styrelsens beslut får överklagas hos länsstyrelsen i vissa uppräknade frågor (37 §). Länsstyrelsens beslut får i sin tur överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (38 §).